

REGIONÁLNY ÚRAD VEREJNÉHO ZDRAVOTNÍCTVA SO SÍDLOM V BANSKEJ BYSTRICI

**ZDRAVOTNÍCKA ROČENKA
OKRESU BANSKÁ BYSTRICA
V POROVNANÍ K OKRESU BREZNO**

2019

prof. MUDr. Cyril Klement, CSc. a kol.

Banská Bystrica
2020

Vedúci autorského kolektívu:

prof. MUDr. Cyril Klement, CSc.

Autori:

doc. MUDr. Mária Avdičová, PhD.

MUDr. Zora Kl'ocová Adamčáková, PhD.

doc. MUDr. Kvetoslava Koppová, PhD.

MUDr. Ivana Sedliačiková, MPH

MUDr. Jarmila Beláková

doc. MUDr. Katarína Slotová, PhD.

MUDr. Pavel Adámek

Zostavila:

Ing. Dagmar Komendová

Obsah

Úvod	7	
I. Demografia	8	
DEMOGRAFIA	9	
Tabuľka 1	Počty obyvateľov okresov Banská Bystrica a Brezno, Banskobystrického kraja a SR v r. 2018	10
Tabuľka 2	Stredný priemernný počet obyvateľov	10
Tabuľka 3	Počty obyvateľov okresov Banská Bystrica a Brezno v okresných sídlach a ostatných obciach obidvoch okresov k 31.12.2018.....	10
Tabuľka 4	Vývoj počtu obyvateľov okresov Banská Bystrica a Brezno podľa okresných sídel a ostatných obcí v rokoch 1970, 1980, 1990, 2000, 2010 a 2018	11
Tabuľka 5	Rozdiel počtu obyvateľov okresov Banská Bystrica a Brezno za ostatných 10 rokov, stav k 31.12.....	11
Tabuľka 6	Počet obyvateľov okresu Banská Bystrica podľa obcí a rokov (2009 - 2018, stav k 31.12.)	12
Tabuľka 7	Prirodzený prírastok/úbytok obyvateľstva v okrese Banská Bystrica podľa obcí a rokov (2009 - 2018, stav k 31.12.)	13
Tabuľka 8	Počet obyvateľov okresu Brezno podľa obcí a rokov (2009 - 2018, stav k 31.12.).....	14
Tabuľka 9	Prirodzený prírastok/úbytok obyvateľov v okrese Brezno podľa obcí a rokov (2009 - 2018)	15
Tabuľka 10	Prirodzený prírastok/úbytok obyvateľov v okresoch Banská Bystrica a Brezno v rokoch 2009-2018 na 1 000 obyvateľov	16
Graf 1	Prirodzený prírastok/úbytok obyvateľov v okresoch Banská Bystrica a Brezno v rokoch 2009 – 2018 (na 1 000 obyvateľov).....	16
Tabuľka 11	Vývoj živorodenosti a úmrtnosti v okresoch Banská Bystrica a Brezno (spolu) za roky 1992-2018	17
Graf 2	Vývoj živorodenosti a úmrtnosti obyvateľstva v okresoch Banská Bystrica a Brezno (spolu) za roky 2004 – 2018	18
Tabuľka 12	Počet živonarodených a živorodenosť, počet zomretých a úmrtnosť v okresoch Banská Bystrica a Brezno (2013-2018)	18
Tabuľka 13	Porovnanie živorodenosti v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike (2013–2018).....	18
Tabuľka 14	Porovnanie úmrtnosti v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike (2013–2018).....	19
Graf 3	Živorodenosť a úmrtnosť v okrese Banská Bystrica v rokoch 2013 - 2018	20
Graf 4	Živorodenosť a úmrtnosť v okrese Brezno v rokoch 2013 - 2018	20
Tabuľka 15	Vývoj pôrodnosti a úmrtnosti v okrese Banská Bystrica v rokoch 2003–2018.....	21
Graf 5	Trendový graf pôrodnosti v okrese Banská Bystrica za roky 2001 – 2018	22
Graf 6	Trendový graf úmrtnosti v okrese Banská Bystrica za roky 2001 – 2018.....	22
Tabuľka 16	Štruktúra zomretých podľa pohlavia a obdobia produktivity v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v okresných mestách, v Banskobystrickom kraji a v SR v r. 2018	23
Tabuľka 17	Priemerný vek zomretých podľa pohlavia v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v okresných mestách, v Banskobystrickom kraji a v SR v r. 2018	23
Tabuľka 18	Zomretí a úmrtnosť podľa veku a pohlavia v okrese Banská Bystrica v r. 2018.....	24
Tabuľka 19	Zomretí a úmrtnosť podľa veku a pohlavia v okrese Brezno v r. 2018.....	24
Tabuľka 20	Úmrtia podľa hlavných príčin smrti v okresoch Banská Bystrica a Brezno (spolu) a v SR v rr. 2011 – 2018	25
Tabuľka 21	Podiel jednotlivých skupín diagnóz na úmrtiach v okresoch Banská Bystrica a Brezno (spolu) a v SR v % v rokoch 2003-2018	26
Tabuľka 22	Úmrtia podľa hlavných príčin smrti v r. 2018	27
Tabuľka 23	Úmrtia na kardiovaskulárne a nádorové ochorenia podľa pohlavia a vzťahu k ekonomickej aktivite v r. 2018.....	28
Tabuľka 24	Podiel jednotlivých skupín diagnóz na úmrtiach v % v r. 2018.....	28
Tabuľka 25	Vývoj podielu jednotlivých skupín diagnóz na úmrtiach v % v rokoch 2009 - 2018	29
Tabuľka 25	pokračovanie	30
Tabuľka 26	Mŕtvorodenosť v okresoch Banská Bystrica a Brezno (spolu) v rokoch 2001-2018.	31

Tabuľka 27	Vývoj mŕtvorodenosti v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike v rokoch 2010 – 2018.....	31
Tabuľka 28	Potraty podľa druhu a územia trvalého bydliska ženy v rokoch 2016 – 2018	32
Graf 7	Index potratovosti v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike v rokoch 2013-2018.....	32
Tabuľka 29	Vývoj potratovosti v okresoch Banská Bystrica a Brezno (spolu) v rokoch 1988–2018	33
Tabuľka 30	Vekové zloženie obyvateľov okresov Banská Bystrica a Brezno k 1.7.2018 (stredný stav)	34
Tabuľka 31	Vekové zloženie obyvateľov Banskobystrického kraja a SR k 1.7.2018 (stredný stav)	34
Tabuľka 32	Vekové zloženie obyvateľov okresu Banská Bystrica podľa pohlavia k 31.12.2018	35
Tabuľka 33	Vekové zloženie obyvateľov okresu Brezno podľa pohlavia k 31.12.2018	35
Tabuľka 34	Vekové zloženie obyvateľov Banskobystrického kraja podľa pohlavia k 31.12.2018	36
Tabuľka 35	Vekové zloženie obyvateľov Slovenskej republiky podľa pohlavia k 31.12.2018	36
Graf 8	Strom života – vekové zloženie obyvateľov k 31.12.2018, okres Banská Bystrica a Slovenská republika.....	37
Graf 9	Strom života – vekové zloženie obyvateľov k 31.12.2018, okres Brezno a Slovenská republika	38
Tabuľka 36	Zloženie obyvateľov podľa vzťahu k ekonomickej aktivite v okresoch Banská Bystrica a Brezno k 31.12.2018.....	39
Tabuľka 37	Zloženie obyvateľov podľa vzťahu k ekonomickej aktivite v Banskobystrickom kraji a v SR k 31.12.2018.....	40
Tabuľka 38	Ukazovateľ stredná dĺžka života podľa štandardných vekových skupín a pohlavia v okresoch Banská Bystrica a Brezno v r. 2018.....	41
Tabuľka 39	Vývoj strednej dĺžky života populácie pri narodení podľa pohlavia v okresoch Banská Bystrica a Brezno od roku 2009	42
Tabuľka 40	Vývoj strednej dĺžky života populácie pri narodení podľa pohlavia v Banskobystrickom kraji a v SR od roku 2009	42
Tabuľka 41	Podiel mužov a žien na celkovom počte obyvateľov v okresoch B.Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v SR k 31.12.2018	42
Tabuľka 42	Vybrané základné údaje o stave obyvateľstva okresov B.Bystrica a Brezno, Banskobystrického kraja a Slovenskej republiky v roku 2018.....	43
Graf 10	Porovnanie prirodzeného pohybu obyvateľstva okresov B.Bystrica a Brezno, Banskobystrického kraja a Slovenskej republiky v r. 2018 (na 1 000 obyvateľov) .	44
Graf 11	Dojčenská úmrtnosť v okresoch B.Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike v rokoch 2016 - 2018	44
Graf 12	Novorodenecká úmrtnosť v okresoch B. Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike v rokoch 2016 – 2018.....	45
Graf 13	Rozvodový index v okresoch B.Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike v rokoch 2016 - 2018.....	45
Tabuľka 43	Základné demografické ukazovatele stavu obyvateľov v meste Banská Bystrica za roky 2003 – 2018.....	46
Graf 14	Trendový graf pôrodnosti v meste Banská Bystrica za roky 2002 – 2018.....	48
Graf 15	Trendový graf úmrtnosti v meste Banská Bystrica za roky 2002 – 2018	48
Tabuľka 44	Vývoj úmrtí na vybrané skupiny diagnóz v meste Banská Bystrica	49
ZAMESTNANOSŤ 50		
Tabuľka 45	Zamestnanci v okrese Banská Bystrica a Brezno v r. 2018.....	50
Tabuľka 46	Počet živnostníkov podľa vybraných ekonomických činností v okrese Banská Bystrica a Brezno v r. 2018	51
NEZAMESTNANOSŤ		
52		
Tabuľka 47	Uchádzači o zamestnanie a disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike k 31.12.2018.....	52
Tabuľka 48	Miera nezamestnanosti v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike k 31.12.2018	52

Tabuľka 49	Štruktúra uchádzačov o zamestnanie vzhľadom k dobe evidencie v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike k 31.12.2018	53
II. Zdravotný stav obyvateľstva.....		54
Tabuľka 1	Výskyt vybraných prenosných ochorení v okrese Banská Bystrica v rr. 2011 - 2018 (a-absolútne čísla, r-chorobnosť na 100 000 obyvateľov)	55
Tabuľka 2	Výskyt vybraných prenosných ochorení v okrese Brezno v rr. 2011 - 2018 (a-absolútne čísla, r-chorobnosť na 100 000 obyvateľov).....	56
Graf 1	Výskyt salmonelóz v okrese Banská Bystrica v rr. 2004 – 2018.....	57
Graf 2	Výskyt salmonelóz v okrese Brezno v rr. 2004 – 2018.....	57
CHARAKTERISTIKA EPIDEMIOLOGICKEJ SITUÁCIE V ROKU 2018.....		58
Tabuľka 3	Výskyt vybraných prenosných ochorení v Banskobystrickom kraji v rr. 2011 - 2018 (a-absolútne čísla, r-chorobnosť na 100 000 obyvateľov)	60
Tabuľka 4	Výskyt vybraných prenosných ochorení v SR v rr. 2011 - 2018 (a-absolútne čísla, r-chorobnosť na 100 000 obyvateľov).....	61
Tabuľka 5	Vývoj chorobnosti na vybrané prenosné ochorenia v okresoch B. Bystrica a Brezno (spolu) za posledných 20 rokov na 100 000 obyvateľov.....	62
Tabuľka 6	Chrípka a akútne respiračné ochorenia v okresoch B. Bystrica a Brezno spolu a v SR v rr. 1987 – 2006	63
Tabuľka 7	Chrípka a akútne respiračné ochorenia v okresoch B. Bystrica a Brezno a v SR v rr. 2007 - 2018.....	63
Tabuľka 8	Stav očkovania obyvateľov okresov Banská Bystrica a Brezno podľa kontroly ku dňu 31.8.2018 (podľa RÚVZ v Banskej Bystrici)	64
Tabuľka 9	Výskyt tuberkulózy v okresoch Banská Bystrica a Brezno (spolu) a v SR v rr. 1998 – 2018	67
Tabuľka 10	Výskyt tuberkulózy v okrese Banská Bystrica a Brezno v rr. 2007-2018.....	67
Tabuľka 11	Vývoj výskytu tuberkulózy v okrese Banská Bystrica podľa pohlavia a hlavnej lokalizácie choroby v rr. 2005 – 2018	68
Tabuľka 12	Vývoj výskytu tuberkulózy v okrese Brezno podľa pohlavia, hlavnej lokalizácie choroby a mikrobiologickej pozitivity v rr. 2005-2018	68
Tabuľka 13	Počet chorých na diabetes mellitus dispenzarizovaných v diabetologických ambulanciách okresov Banská Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v SR v rr. 2016 – 2018 k 31.12.....	69
Tabuľka 14	Počet chorých na diabetes mellitus dispenzarizovaných v diabetologických ambulanciách okresov Banská Bystrica a Brezno podľa vekových skupín a pohlavia k 31.12.2018	69
Tabuľka 15	Počet chorých na diabetes mellitus s diagnostikovaným ochorením v priebehu roka 2018 v diabetologických ambulanciách okresov Banská Bystrica a Brezno podľa vekových skupín a pohlavia	70
Tabuľka 16	Hlásené akútne ochorenia na vybrané pohlavné choroby v rr. 2016 – 2018.....	71
Tabuľka 17	Počet novohlásených prípadov HIV pozitivity v Banskobystrickom kraji v rr. 2001 - 2018	72
Tabuľka 18	Hlásené vrodené chyby podľa územia trvalého bydliska matky v r. 2018 v okresoch Banská Bystrica, Brezno, v Banskobystrickom kraji a v SR	72
Tabuľka 19	Vývoj počtu živonarodených detí s vrodenou chybou na 10 000 živonarodených detí podľa územia trvalého bydliska matky v rr. 2010 - 2018 v okresoch Banská Bystrica, Brezno, v Banskobystrickom kraji a v SR.....	73
Tabuľka 20	Ochorenia na zhubné nádory (dg C00 – C97 a D00 – D09) u mužov – hlásené z okresov Banská Bystrica, Brezno, z Banskobystrického kraja a zo SR v r. 2011 ..	73
Tabuľka 21	Ochorenia na zhubné nádory (dg C00 – C97 a D00 – D09) u žien – hlásené z okresov Banská Bystrica, Brezno, z Banskobystrického kraja a zo SR v r. 2011 ..	73
Tabuľka 22	Hlásenie vybraných ochorení na zhubné nádory v okrese Banská Bystrica, Brezno a v SR v r. 2011 podľa pohlavia a lokalizácie.....	74
Tabuľka 23	Najčastejšie novodiagnostikované zhubné nádory u mužov v SR v r. 2011	75
Tabuľka 24	Najčastejšie novodiagnostikované zhubné nádory u žien v SR v r. 2011	75
Tabuľka 25	Prehľad prešetrovaných podozrení na chorobu z povolania v okresoch Banská Bystrica a Brezno v r. 2018 podľa diagnostických skupín a profesie.....	77
Tabuľka 26	Prehľad priznaných chorôb z povolania v okresoch Banská Bystrica a Brezno (spolu) v rokoch 2009 – 2018	77

ORGANIZÁCIA A ČINNOSŤ ODDELENIA PODPORY ZDRAVIA RÚVZ SO SÍDLOM V BANSKEJ BYSTRICI	79
Tabuľka 27 Celkový počet klientov Poradenského centra ochrany a podpory zdravia RÚVZ v Banskej Bystrici v r. 2018.....	81
Tabuľka 28 Návštevnosť základnej poradne v r. 2018 podľa veku a pohlavia	81
Tabuľka 29 Spektrum klientov vyšetrených v poradni zdravia RÚVZ v Banskej Bystrici v r. 2018 podľa vzdelania	82
Tabuľka 30 Výsledky celkového cholesterolu a krvného tlaku u klientov, vyšetrených v poradni zdravia RÚVZ v Banskej Bystrici v r. 2018	82
III. Životné prostredie a zdravie	83
PITNÁ VODA V OKRESOCH BANSKÁ BYSTRICA A BREZNO	84
Tabuľka 1 Prehľad kvality pitnej vody z verejných vodovodov podľa výsledkov monitoringu v roku 2018, okres Banská Bystrica	85
Tabuľka 2 Prehľad kvality pitnej vody z verejných vodovodov podľa výsledkov monitoringu v roku 2018, okres Brezno	87
VODA NA KÚPANIE	88
ZDROJE HLUKU V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ	90
HYGIENA VÝŽIVY	91
Tabuľka 3 Hygienická situácia v potravinárskych zariadeniach za rok 2018 v okresoch Banská Bystrica a Brezno	91
SITUÁCIA NA ÚSEKU HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE	95
Tabuľka 4 Prehľad o základných stavebných podmienkach a o úrovni prevádzky zariadení pre deti a mládež v okrese Banská Bystrica v r. 2018	95
Tabuľka 5 Prehľad o základných stavebných podmienkach a o úrovni prevádzky zariadení pre deti a mládež v okrese Brezno v r. 2018	96
Tabuľka 6 Vyťaženosť vybraných ubytovacích zariadení pre deti a mládež v okrese Banská Bystrica v roku 2018	97
Tabuľka 7 Vyťaženosť vybraných ubytovacích zariadení pre deti a mládež v okrese Brezno v roku 2018	97
Tabuľka 8 Prehľad zásobovania pitnou vodou v zariadeniach pre deti a mládež v okrese Banská Bystrica v r. 2018 (podľa RÚVZ v Banskej Bystrici)	98
Tabuľka 9 Prehľad zásobovania pitnou vodou v zariadeniach pre deti a mládež v okrese Brezno v roku 2018 (podľa RÚVZ v Banskej Bystrici)	99
Tabuľka 10 Spôsob zabezpečenia stravovania detí a mládeže v okrese Banská Bystrica v roku 2018 (podľa RÚVZ v Banskej Bystrici)	100
Tabuľka 11 Spôsob zabezpečenia stravovania detí a mládeže v okrese Brezno v roku 2018 (podľa RÚVZ v Banskej Bystrici)	100
RIZIKOVÉ PRÁCE	103
Tabuľka 12 Počet pracovníkov vykonávajúcich rizikové práce podľa prevažujúcej činnosti a kategórie rizikového faktora v okrese Banská Bystrica a Brezno v roku 2018 (1.stupeň)	103
Tabuľka 13 Počet pracovníkov vykonávajúcich rizikové práce podľa druhu a kategórie rizikového faktora v okrese Banská Bystrica a Brezno v roku 2018 (1. stupeň) ...	104
HYGIENICKÁ SITUÁCIA NA ÚSEKU OCHRANY ZDRAVIA PRED ŽIARENÍM V OKRESOCH BANSKÁ BYSTRICA A BREZNO V ROKU 2017	106
Tabuľka 14 Prehľad pracovísk s röntgenovými prístrojmi v zdravotníctve v okresoch Banská Bystrica a Brezno, rok 2018	107
Tabuľka 15 Prehľad pracovísk s rádioizotopovými zdrojmi v zdravotníctve v okresoch Banská Bystrica a Brezno, rok 2018	107
Tabuľka 16 Prehľad pracovísk s röntgenovými prístrojmi v hospodárstve v okresoch Banská Bystrica a Brezno, rok 2018	108
Tabuľka 17 Prehľad pracovísk s rádioizotopovými zdrojmi v hospodárstve v okresoch Banská Bystrica a Brezno, rok 2018	108
Graf 1 Príkion absorbovanej dávky	108

Úvod

Už po 25-krát vychádza zdravotnícka ročenka za okresy Banská Bystrica a Brezno. Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Banskej Bystrici predkladá čitateľom vybrané ukazovatele z demografie, zdravotného stavu obyvateľstva a životného prostredia v okrese Banská Bystrica. Rovnako, ako v predchádzajúcich rokoch, sú aj tentokrát pre porovnanie uvádzané aj údaje za okres Brezno, s ktorým okres Banská Bystrica tvoril do roku 1996 spoločný územnosprávny celok. Našou snahou je poskytnúť najaktuálnejšie dostupné údaje. Údaje uvádzané v tejto ročenke charakterizujú stav v roku 2018, pokiaľ nie je v jednotlivých tabuľkách uvedené inak. Predkladáme ich podľa možnosti osobitne za každý okres. V časových radoch, siahajúcich pred obdobie územnej reorganizácie SR však uvádzame údaje za obidva okresy spolu, vzhľadom k vtedajšiemu územnému členeniu. Pre porovnanie sú v niektorých prípadoch uvedené aj údaje za Banskobystrický kraj a Slovenskú republiku.

Súbor údajov o demografii a vývoji zdravotného stavu obyvateľstva je cenným zdrojom informácií osobitne z hľadiska aktuálneho stavu a posúdenia trendu vývoja. Sprístupnením údajov v predkladanej ročenke sa snažíme poskytnúť rôznym zložkám a inštitúciám nášho verejného života podklady pre plánovanie a vykonávanie kvalifikovaných opatrení na vytvorenie zdravých životných podmienok a tým aj zlepšenie zdravia obyvateľstva.

Ročenku spracoval kolektív autorov – zamestnancov Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Banskej Bystrici: prof. MUDr. Cyril Klement, CSc., doc. MUDr. M. Avdičová, PhD. údaje o zdraví obyvateľstva, MUDr. Z. Kl'ocová Adamčáková, PhD. údaje o podpore zdravia, doc. MUDr. K. Koppová, PhD. údaje z oblasti životného prostredia a zdravia, MUDr. I. Sedliačiková, MPH údaje z oblasti hygieny výživy, MUDr. J. Beláková údaje z oblasti preventívneho pracovného lekárstva a toxikológie, doc. MUDr. K. Slotová, PhD. údaje z oblasti hygieny detí a mládeže a MUDr. P. Adámek údaje o životnom prostredí vo vzťahu k zdraviu populácie obidvoch okresov. Zostavovateľom ročenky je Ing. D. Komendová.

Údaje poskytli aj inštitúcie:

Pracovisko Štatistického úradu Slovenskej republiky v Banskej Bystrici

Národné centrum zdravotníckych informácií v Bratislave

Národný register pacientov s tuberkulózou, Vyšné Hágy

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Banskej Bystrici

Národný onkologický register SR

Pracovníkom uvedených inštitúcií týmto ďakujeme za spoluprácu.

Predložené údaje slúžia pre informáciu občanov a nesmú byť využívané na komerčné účely. Pri zverejňovaní údajov obsiahnutých v publikácii požadujeme uviesť prameň – Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Banskej Bystrici.

prof. MUDr. Cyril Klement, CSc.

regionálny hygienik a generálny tajomník služobného úradu

I. Demografia

DEMOGRAFIA

Konečným cieľom našej spoločnosti na úseku zdravotníctva je neustále zlepšovanie zdravotného stavu populácie, čo je ovplyvnené nielen zdravotníckou starostlivosťou, ale aj viacerými ďalšími faktormi, vrátane ekonomických a sociálnych. Toto všetko sa odráža na demografickej charakteristike, ktorú Vám za okres Banská Bystrica a Brezno predkladáme. Pre porovnanie uvádzame niektoré údaje aj za Banskobystrický kraj a SR. Na Slovensku došlo k zásadnej zmene vo vývoji populácie od 80-tych rokov 20.storočia, keď sa SR vydala cestou politickej, hospodárskej a sociálnej transformácie. Postupný prechod na nový model reprodukčného správania spoločnosti sa prejavil vo vývoji väčšiny demografických ukazovateľov. Typickými znakmi tohto vývoja sú trend prirodzeného úbytku obyvateľstva, dlhodobá starnutie populácie (tu má však svoj podiel aj zlepšenie zdravotnej starostlivosti a tým predlžovanie života jednotlivcov), zmena pomeru medzi počtom obyvateľov v predproduktívnom veku a počtom obyvateľov v poproduktívnom veku v neprospech predproduktívneho obyvateľstva, nárast strednej dĺžky života pri narodení, meniace sa postavenie rodiny v spoločnosti, čo má za následok zmeny v štruktúrach podľa rodinného stavu, pokles sobášnosti, rast rozvodovosti, znižovanie pôrodnosti a plodnosti, nárast počtu a podielu detí narodených mimo manželstva, zvyšovanie priemerného veku žien pri pôrode, najmä u prvoroďčiek.

V priebehu ostatných 10 rokov počet obyvateľov obidvoch okresov spolu klesol o 2 579 osôb, čo je pokles o 1,49 %. V okrese Banská Bystrica bol úbytok 33 osôb (0,03 %) a v okrese Brezno 2 612 osôb (4,24 %). V pohybe mestského obyvateľstva a obyvateľstva ostatných sídiel sa zachoval rovnaký trend ako v predchádzajúcich rokoch. V okrese Banská Bystrica od roku 2008 do roku 2018 klesol počet obyvateľov v meste Banská Bystrica o 1 734 osôb a v ostatných obciach spolu sa počet obyvateľov zvýšil o 1 767 osôb. V okrese Brezno za rovnaké obdobie klesol počet obyvateľov v meste Brezno o 1 066 osôb a v ostatných obciach okresu spolu bol zaznamenaný pokles počtu obyvateľov o 1 546 osôb.

V okrese Banská Bystrica aj v okrese Brezno je v porovnaní so Slovenskou republikou dlhodobá nižšia pôrodnosť aj živorodenosť a rovnaká situácia bola aj v roku 2018. V porovnaní s rokom 2017 pôrodnosť aj živorodenosť v okrese Banská Bystrica vzrástla, ale v okrese Brezno hodnota obidvoch ukazovateľov klesla.

Úmrtnosť v okrese Banská Bystrica je dlhodobá nižšia ako priemer za Banskobystrický kraj aj za SR. V okrese Brezno je úmrtnosť dlhodobá vyššia ako v Banskobystrickom kraji aj ako v Slovenskej republike. V porovnaní s predchádzajúcim rokom úmrtnosť v okrese Banská Bystrica vzrástla, v okrese Brezno sa znížila.

V meste Banská Bystrica má pôrodnosť aj úmrtnosť od roku 2001 stúpajúci trend.

V okrese Banská Bystrica je od roku 2008, s výnimkou rokov 2014 a 2015, každoročne zaznamenaný prirodzený prírastok obyvateľstva. V okrese Brezno naďalej každoročne pretrvávajú prirodzený úbytok obyvateľstva.

K 31.12.2018 žilo v okrese Banská Bystrica 110 941 obyvateľov a v okrese Brezno 61 630 obyvateľov. Veková štruktúra obyvateľstva poukazuje na pokračujúce starnutie populácie v obidvoch okresoch. V roku 2018 vo vekovej štruktúre obidvoch okresov mierne stúpol, alebo zostal na rovnakej úrovni, podiel obyvateľov v predproduktívnom aj poproduktívnom veku. Podiel obyvateľov v produktívnom veku v obidvoch okresoch klesol. Nárast podielu obyvateľstva v poproduktívnom veku bol vyšší, ako obyvateľstva v predproduktívnom veku.

Priemerný vek obyvateľov okresu Banská Bystrica k 31.12.2018 bol 42,85, v okrese Brezno 42,17, v Banskobystrickom kraji 41,70 a v Slovenskej republike 40,82. Index starnutia bol v oboch okresoch vyšší ako v Banskobystrickom kraji aj ako v Slovenskej republike: okres Banská Bystrica 130,03; okres Brezno 123,57; Banskobystrický kraj 114,77 a Slovenská republika 101,90. V uvedených územných celkoch došlo oproti predchádzajúcemu roku k nárastu priemerného veku aj indexu starnutia. Nárast strednej dĺžky života pri narodení pokračoval u obidvoch pohlaví vo všetkých uvádzaných územných celkoch okrem strednej dĺžky života u mužov v Slovenskej republike, kde nastal veľmi mierny pokles.

Tabuľka 1 Počty obyvateľov okresov Banská Bystrica a Brezno, Banskobystrického kraja a SR v r. 2018

Okres	Počiatočný stav (k 1.1.2018)			Koncový stav (k 31.12.2018)		
	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu
Banská Bystrica	52 915	58 016	110 931	52 944	57 997	110 941
Brezno	30 111	31 848	61 959	29 960	31 670	61 630
BB-kraj	315 340	334 448	649 788	314 636	333 238	647 874
SR	2 656 514	2 786 606	5 443 120	2 661 077	2 789 344	5 450 421

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Tabuľka 2 Stredný priemerný počet obyvateľov

Okres	Stredný priemerný stav obyvateľov (k 1.7.2018)		
	Muži	Ženy	Spolu
Banská Bystrica	52 908	58 017	110 925
Brezno	30 039	31 771	61 810
BB-kraj	314 912	333 832	648 744
SR	2 658 016	2 787 073	5 445 099

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Tabuľka 3 Počty obyvateľov okresov Banská Bystrica a Brezno v okresných sídlach a ostatných obciach obidvoch okresov k 31.12.2018

Bývajúce obyvateľstvo		absolútne počty	% z počtu obyvateľov okresu
okres Banská Bystrica	mesto B.Bystrica	78 372	70,64
	ostatné obce	32 569	29,36
	spolu	110 941	100,00
okres Brezno	mesto Brezno	20 953	34,00
	ostatné obce	40 677	66,00
	spolu	61 630	100,00

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Tabuľka 4 Vývoj počtu obyvateľov okresov Banská Bystrica a Brezno podľa okresných sídel a ostatných obcí v rokoch 1970, 1980, 1990, 2000, 2010 a 2018

Okresné sídlo Ostatné obce Okresy spolu	Bývajúce obyvateľstvo					
	1970	1980	1990	2000	2010	2018
Banská Bystrica	47 728	66 412	88 390	84 000	79 819	78 372
Brezno	12 843	17 872	22 477	22 871	21 778	20 953
ostatné obce okresov spolu	82 601	77 335	68 349	71 432	73 134	73 246
okres B. Bystrica a Brezno spolu	143 172	161 619	179 216	178 715	174 731	172 571

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Poznámka: Za roky 1970 a 1980 sú údaje z cenzu, za roky 1990, 2000, 2010 a 2018 údaje k 31.12. príslušných rokov.

Tabuľka 5 Rozdiel počtu obyvateľov okresov Banská Bystrica a Brezno za ostatných 10 rokov, stav k 31.12.

Okres Okresné sídlo Ostatné obce okresu	Bývajúce obyvateľstvo		Rozdiel 2018 – 2008	
	2018	2008	absolútne čísla	%
okres Banská Bystrica	110 941	110 908	33	0,03
mesto Banská Bystrica	78 372	80 106	-1 734	-2,21
ostatné obce okresu B. Bystrica	32 569	30 802	1 767	5,43
okres Brezno	61 630	64 242	-2 612	-4,24
mesto Brezno	20 953	22 019	-1 066	-5,09
ostatné obce okresu Brezno	40 677	42 223	-1 546	-3,80
spolu okresy B.Bystrica, Brezno	172 571	175 150	-2 579	-1,49
ostatné obce okresov spolu	73 246	73 025	221	0,30

Tabuľka 6 Počet obyvateľov okresu Banská Bystrica podľa obcí a rokov (2009 - 2018, stav k 31.12.)

Obec	Počet obyvateľov									
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Okres spolu	110 979	111 029	111 180	111 148	111 112	111 018	110 920	110 925	110 931	110 941
Badín	1 796	1 828	1 831	1 858	1 876	1 928	1 936	1 999	2 006	2 002
Baláže	206	210	215	220	215	216	211	217	218	220
B. Bystrica	79 990	79 819	79 775	79 583	79 368	79 027	78 758	78 635	78 484	78 372
Brusno	2 153	2 142	2 140	2 121	2 137	2 145	2 172	2 154	2 148	2 169
Čerín	433	447	449	450	453	459	446	441	448	443
Dolná Mičiná	382	383	378	378	383	392	392	392	401	409
D. Harmanec	229	238	244	253	248	246	247	244	249	269
Donovaly	208	224	231	213	224	222	227	225	234	253
Dúbravica	377	372	374	288	391	395	413	420	417	419
Harmanec	900	892	881	864	856	869	861	864	864	849
Hiadel'	503	503	517	515	514	521	520	517	521	520
Horná Mičiná	519	523	544	567	579	607	619	619	629	634
Horné Pršany	384	385	371	380	378	383	389	394	391	390
Hrochoť	1 441	1 457	1 502	1 494	1 494	1 502	1 501	1 492	1 488	1 478
Hronsek	663	655	660	661	653	661	667	669	662	663
Kordíky	318	338	368	388	405	411	416	433	445	453
Králiky	624	635	623	630	634	638	636	643	647	667
Kyncelová	396	396	385	386	380	376	367	366	367	371
Ľubietová	1 043	1 043	1 089	1 138	1 160	1 171	1 204	1 211	1 212	1 216
Lučatín	648	650	642	653	651	649	649	656	657	656
Malachov	1 016	1 041	1 063	1 053	1 070	1 081	1 091	1 092	1 095	1 097
Medzibrod	1 310	1 298	1 339	1 345	1 341	1 359	1 356	1 367	1 390	1 387
Moštenica	209	211	214	219	217	215	222	224	235	238
Motyčky	112	118	114	110	110	110	107	116	115	114
Môlča	355	351	357	347	353	354	370	374	371	371
Nemce	1 160	1 151	1 164	1 161	1 182	1 183	1 187	1 158	1 156	1 171
Oravce	187	184	182	185	182	183	181	180	182	181
Podkonice	865	879	867	866	877	883	882	885	907	912
Pohr. Bukovec	88	82	101	101	105	110	110	105	111	120
Poniky	1 572	1 590	1 591	1 573	1 564	1 564	1 569	1 569	1 572	1 565
Povrazník	151	152	149	142	137	138	138	143	141	140
Priechod	918	926	895	909	908	917	918	923	949	952
Riečka	688	708	732	742	751	764	779	802	804	812
Sebedín-Bečov	399	388	381	369	368	369	369	368	366	372
Selce	2 153	2 169	2 169	2 185	2 175	2 161	2 154	2 152	2 159	2 143
Slov. Ľupča	3 205	3 241	3 182	3 204	3 221	3 235	3 244	3 238	3 253	3 285
Staré Hory	535	531	528	534	542	554	554	556	551	558
Strelníky	803	797	779	779	783	782	779	776	762	780
Špania Dolina	192	193	193	188	192	197	200	202	213	213
Tajov	547	570	563	573	592	598	619	637	642	652
Turecká	143	140	151	147	147	147	146	152	149	150
Vlkanová	1 158	1 169	1 247	1 276	1 296	1 296	1 314	1 315	1 320	1 320

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Tabuľka 7 Prirodený prírastok/úbytok obyvateľstva v okrese Banská Bystrica podľa obcí a rokov (2009 - 2018, stav k 31.12.)

Obec	Prirodený prírastok / úbytok									
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Okres spolu	124	77	64	10	24	-10	-1	37	15	25
Badín	-5	0	-1	5	-3	5	-6	2	-6	-10
Baláže	-2	-1	1	-2	0	0	-4	2	3	-3
B. Bystrica	185	140	100	58	66	47	65	92	22	55
Brusno	0	-15	-21	-10	1	-6	-10	-10	-11	-4
Čerín	-1	1	0	-4	2	1	-6	-3	5	-1
Dolná Mičiná	-1	-1	2	-3	0	4	1	3	-1	-2
D. Harmanec	1	1	-1	0	1	-4	0	-1	-2	0
Donovaly	-1	-4	-3	-2	0	-1	2	0	0	-1
Dúbravica	-2	1	0	5	3	4	2	3	5	-3
Harmanec	9	-7	-1	-3	0	1	-5	-1	3	3
Hiadel'	-7	1	-3	2	-4	-3	-5	-7	4	-7
Horná Mičiná	-1	2	2	4	1	4	8	-3	6	2
Horné Pršany	-1	-3	-5	1	0	1	1	-1	-3	2
Hrochoť	-2	-4	-4	-17	-8	2	-9	0	-2	-2
Hronsek	5	-2	2	2	-4	-3	-1	0	-9	1
Kordíky	0	2	6	3	3	-2	-3	2	-1	3
Králiky	4	-3	1	-3	-1	4	-5	1	-3	-5
Kyncelová	0	2	-4	-1	0	-2	-3	3	-1	3
Ľubietová	-5	-10	-2	13	2	2	2	0	0	-2
Lučatín	0	4	-2	-1	-5	-5	3	4	0	-1
Malachov	1	4	8	-11	2	-6	-5	1	0	-6
Medzibrod	-18	-14	-6	-5	-5	-8	0	-9	13	-9
Moštenica	-2	0	-3	-2	-4	0	-4	-3	-1	-1
Motyčky	1	-2	0	-1	-2	0	-1	-1	0	-3
Môlča	0	0	0	-2	-1	-1	2	5	-5	-2
Nemce	8	0	2	2	1	-3	-2	-6	3	1
Oravce	0	-3	1	2	-2	-2	-1	-1	-1	2
Podkonice	2	4	-4	0	-2	-10	-2	-5	1	-1
P. Bukovec	-2	-1	0	-3	-2	0	-1	-1	1	2
Poniky	-7	3	-13	-3	-12	-14	-6	-4	2	-5
Povrazník	1	1	-2	-2	-2	1	1	-1	-2	-1
Priechod	-7	-5	-3	-3	0	-4	0	-4	6	-5
Riečka	-3	-2	3	2	6	3	7	-2	2	2
Sebedín-Bečov	-3	-8	-4	-8	1	1	3	-3	-5	0
Selce	1	3	2	5	-4	-8	-6	-4	1	7
Slov. Ľupča	-10	0	6	-1	-6	-15	-13	-8	-9	13
Staré Hory	-3	-2	7	-1	0	5	-2	2	0	3
Strelníky	-5	-5	-6	0	-2	0	-5	-2	-4	1
Špania Dolina	-2	-2	0	-4	0	-1	-1	-3	3	-2
Tajov	-5	-2	0	-2	4	1	8	0	0	-3
Turecká	1	-3	-1	-2	1	-2	-1	-1	-3	-1
Vlkanová	0	7	10	2	-1	4	1	1	4	5

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Tabuľka 8 Počet obyvateľov okresu Brezno podľa obcí a rokov (2009 - 2018, stav k 31.12.)

Obec	Počet obyvateľov									
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Okres spolu	64 040	63 702	64 076	63 696	63 326	62 971	62 616	62 298	61 959	61 630
Bacúch	1 008	1 001	1 007	995	986	972	966	952	946	929
Beňuš	1 191	1 189	1 177	1 181	1 168	1 170	1 172	1 159	1 157	1 162
Braváčovo	695	696	718	703	695	694	691	682	680	686
Brezno	21 950	21 778	21 812	21 703	21 534	21 331	21 215	21 148	21 082	20 953
Bystrá	185	192	194	188	193	193	192	191	192	186
Čierny Balog	5 186	5 201	5 234	5 214	5 206	5 185	5 168	5 181	5 132	5 081
Dolná Lehota	742	738	786	779	769	764	751	751	732	731
Drábsko	222	222	207	206	205	209	210	208	201	197
Heľpa	2 835	2 809	2 777	2 755	2 729	2 686	2 657	2 635	2 614	2 609
Horná Lehota	594	597	585	596	598	596	596	605	596	502
Hronec	1 189	1 176	1 217	1 192	1 200	1 220	1 231	1 222	1 216	1 212
Jarabá	39	48	46	48	45	42	41	42	40	41
Jasenie	1 104	1 116	1 187	1 188	1 197	1 197	1 179	1 179	1 176	1 170
Lom nad Rimav.	291	281	293	289	277	274	277	269	266	257
Michalová	1 394	1 375	1 381	1 384	1 378	1 372	1 355	1 353	1 361	1 364
Mýto pod Ďumb.	525	528	526	518	519	524	515	516	511	533
Nemecká	1 838	1 845	1 860	1 829	1 810	1 826	1 809	1 805	1 790	1 786
Osrblie	386	384	380	381	391	379	380	380	373	364
Podbrezová	4 102	4 088	4 057	4 057	4 014	3 965	3 926	3 887	3 882	3 860
Pohorelá	2 397	2 357	2 332	2 293	2 286	2 272	2 260	2 233	2 212	2 172
Pohron. Polhora	1 647	1 641	1 765	1 756	1 771	1 768	1 753	1 745	1 730	1 715
Polomka	3 093	3 075	3 047	3 042	3 027	3 028	3 038	2 993	2 982	2 970
Predajná	1 385	1 364	1 354	1 335	1 341	1 338	1 349	1 332	1 328	1 329
Ráztoka	278	286	288	284	279	281	278	274	290	285
Sihla	198	196	204	205	201	196	190	186	184	185
Šumiac	1 362	1 345	1 334	1 316	1 310	1 290	1 278	1 282	1 272	1 279
Telgárt	1 536	1 536	1 541	1 545	1 534	1 530	1 542	1 530	1 532	1 534
Valaská	3 855	3 848	3 900	3 873	3 828	3 826	3 781	3 757	3 726	3 687
Valkovňa	372	375	410	414	413	422	422	422	430	436
Závadka n.Hron.	2 441	2 415	2 457	2 427	2 422	2 420	2 394	2 379	2 326	2 325

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Tabuľka 9 Prirodzený prírastok/úbytok obyvateľov v okrese Brezno podľa obcí a rokov (2009 - 2018)

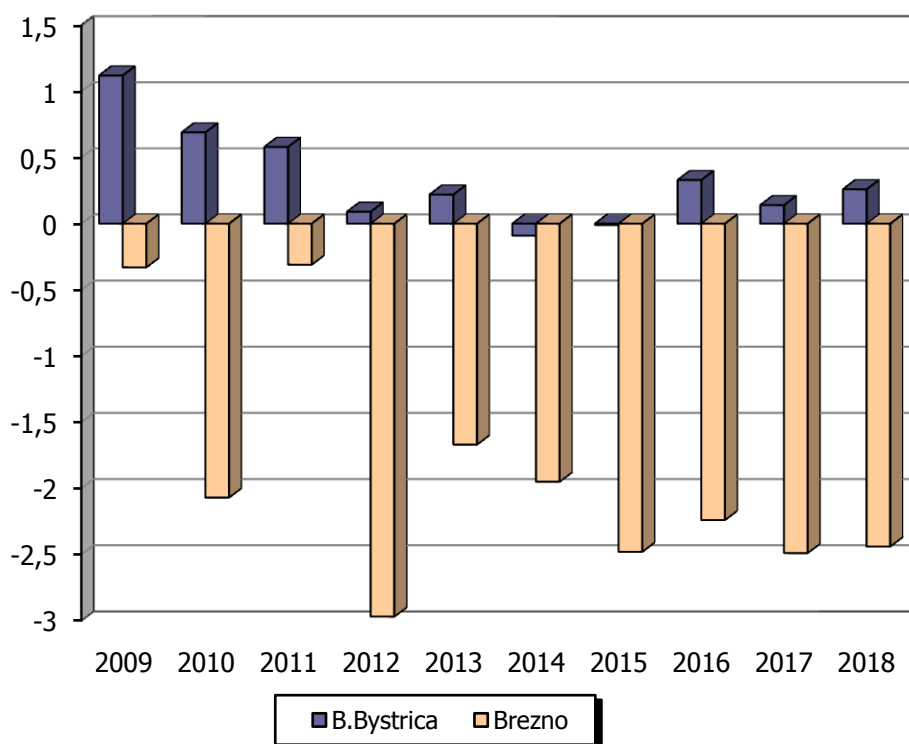
Obec	Prirodzený prírastok / úbytok									
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Okres spolu	- 21	-132	-20	-190	-106	-123	-156	-140	-155	-151
Bacúch	- 8	-10	-11	-10	-1	-15	-11	-11	-14	-18
Beňuš	-3	-12	-9	4	-8	-10	-5	-7	-11	10
Braväcovo	-5	-1	-8	-3	-8	-7	-3	-5	-8	2
Brezno	61	5	54	-8	-1	-221	4	-27	9	-12
Bystrá	-3	-1	-1	-2	-1	0	0	-1	-3	6
Čierny Balog	18	4	4	3	-26	1	-20	9	-6	-12
Dolná Lehota	2	3	1	-2	0	-7	-7	1	-5	-1
Drábsko	0	-1	-1	-6	-1	0	0	-2	-6	-3
Hel'pa	-4	-9	-10	-12	-20	-17	-17	-18	-12	-9
Horná Lehota	-8	-2	-4	-1	-3	0	-8	-4	-3	-1
Hronec	-16	-13	-6	-10	-2	-4	-3	-7	-7	0
Jarabá	0	-1	0	-1	-2	-1	0	0	-1	0
Jasenie	-9	-3	1	-3	-7	-4	-10	-4	-8	-10
Lom nad Rimav.	-5	-4	-3	-4	-6	1	1	-5	0	-5
Michalová	-11	-19	0	-7	0	-4	-9	-3	-3	2
Mýto pod Ďumb.	-2	-3	-7	-7	-3	0	-9	-2	-6	-6
Nemecká	-5	-12	-16	-22	-3	3	-12	-10	-1	-6
Osrblie	-4	-3	0	-5	4	-5	-6	-5	-7	-5
Podbrezová	9	8	6	-15	-14	-10	-3	0	-7	-14
Pohorelá	-7	-18	-16	-26	3	-14	-9	-19	-8	-20
Pohron.Polhora	9	2	0	0	11	1	5	3	-5	-8
Polomka	-19	-6	-5	-13	-9	17	2	4	-1	-9
Predajná	-7	-9	-4	-12	-3	-11	-6	-2	-6	-11
Ráztoka	-8	0	-3	-1	-3	1	0	0	-4	-1
Sihla	1	-2	1	2	0	-2	-2	-2	-1	-2
Šumiac	-9	-11	10	-10	-7	-7	-7	0	-7	6
Telgárt	24	10	12	5	8	7	1	2	3	10
Valaská	-18	-13	-16	-17	-18	-6	-38	-28	-21	-26
Valkovňa	5	1	2	-3	3	0	5	-2	3	1
Závadka n.Hron.	1	-12	9	-4	11	-9	11	5	-9	3

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Tabuľka 10 Prirodený prírastok/úbytok obyvateľov v okresoch Banská Bystrica a Brezno v rokoch 2009-2018 na 1 000 obyvateľov

Okres	Roky									
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Banská Bystrica	1,12	0,69	0,58	0,09	0,22	-0,09	-0,01	0,33	0,14	0,26
Brezno	-0,33	-2,07	-0,31	-2,97	-1,67	-1,95	-2,48	-2,24	-2,49	-2,44

Graf 1 Prirodený prírastok/úbytok obyvateľov v okresoch Banská Bystrica a Brezno v rokoch 2009 – 2018 (na 1 000 obyvateľov)

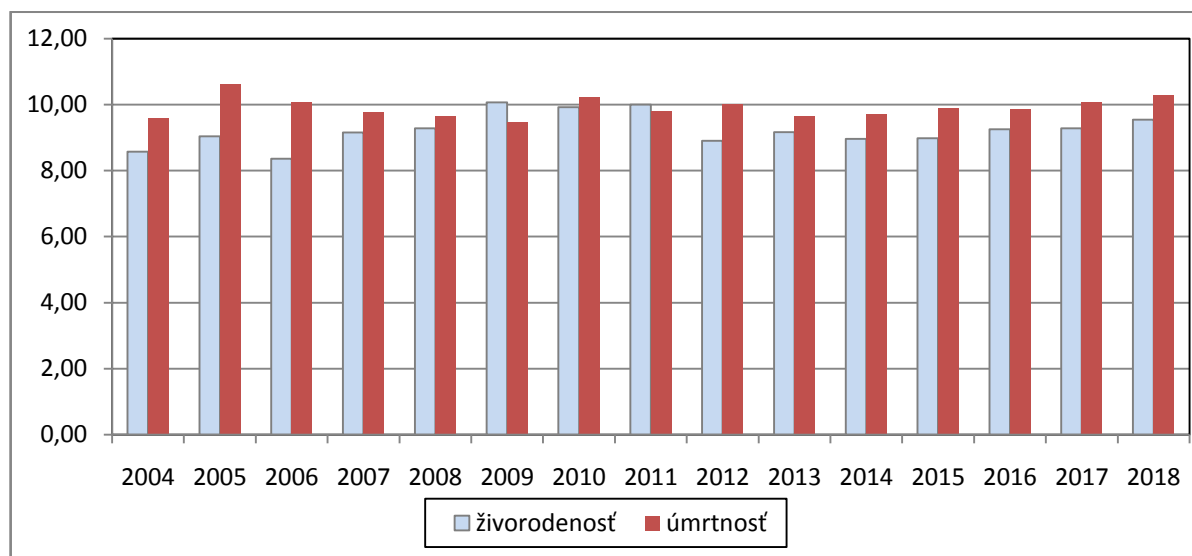
Tabuľka 11 Vývoj živorodenosti a úmrtnosti v okresoch Banská Bystrica a Brezno (spolu) za roky 1992-2018

Roky	Počet obyvateľov okresov	Počet živonarodených	Živorodenosť	Počet zomretých	Úmrtnosť
1992	178 178	2 313	13,0	1 796	10,1
1993	178 579	2 210	12,4	1 783	10,0
1994	178 842	1 983	11,1	1 730	9,7
1995	179 018	1 799	10,0	1 803	10,1
1996	178 992	1 751	9,8	1 685	9,4
1997	179 089	1 687	9,4	1 704	9,5
1998	178 861	1 647	9,2	1 793	10,0
1999	178 570	1 591	8,9	1 644	9,2
2000	178 353	1 521	8,5	1 776	10,0
2001	178 132	1 401	7,9	1 724	9,7
2002	177 634	1 428	8,0	1 729	9,7
2003	177 119	1 438	8,1	1 711	9,8
2004	176 647	1 514	8,6	1 695	9,6
2005	176 249	1 594	9,04	1 873	10,63
2006	175 849	1 470	8,36	1 772	10,08
2007	175 468	1 608	9,16	1 717	9,78
2008	175 174	1 625	9,28	1 691	9,65
2009	175 116	1 764	10,07	1 661	9,48
2010	174 833	1 734	9,92	1 789	10,23
2011	175 366	1 755	10,01	1 711	9,76
2012	175 050	1 564	8,93	1 744	9,96
2013	174 641	1 600	9,16	1 682	9,63
2014	174 213,5	1 561	8,96	1 694	9,72
2015	173 762,5	1 561	8,98	1 718	9,89
2016	173 379,5	1 604	9,25	1 707	9,85
2017	173 056,5	1 606	9,28	1 746	10,09
2018	172 735	1 648	9,54	1 774	10,27

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Vysvetlivky: * – stav obyvateľov obidvoch okresov spolu k 1.7. príslušného roku
živorodenosť – počet živonarodených na 1 000 obyvateľov stredného priemerného stavu
úmrtnosť – počet zomretých na 1 000 obyvateľov stredného priemerného stavu

Graf 2 Vývoj živorodenosti a úmrtnosti obyvateľstva v okresoch Banská Bystrica a Brezno (spolu) za roky 2004 – 2018

Tabuľka 12 Počet živonarodených a živorodenosť, počet zomretých a úmrtnosť v okresoch Banská Bystrica a Brezno (2013-2018)

Rok	Počet živonarodených		Živorodenosť		Počet zomretých		Úmrtnosť	
	BB	BR	BB	BR	BB	BR	BB	BR
2013	995	605	8,95	9,52	971	711	8,74	11,18
2014	1 006	555	9,06	8,79	1 016	678	9,15	10,74
2015	1 024	537	9,23	8,55	1 025	693	9,24	11,04
2016	1 038	566	9,36	9,06	1 001	706	9,02	11,30
2017	1 015	591	9,15	9,51	1 000	746	9,01	12,01
2018	1 073	575	9,67	9,30	1 048	726	9,44	11,75

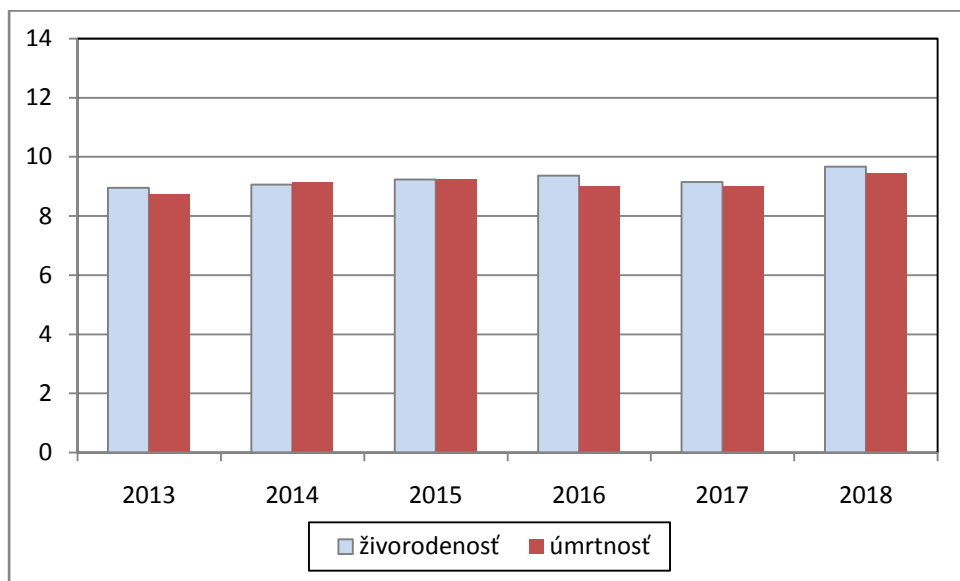
Tabuľka 13 Porovnanie živorodenosti v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike (2013–2018)

Rok	Živorodenosť na území			
	okres Banská Bystrica	okres Brezno	Banskobystrický kraj	SR
2013	8,95	9,52	9,25	10,13
2014	9,06	8,79	9,24	10,16
2015	9,23	8,55	9,03	10,26
2016	9,36	9,06	9,57	10,60
2017	9,15	9,51	9,66	10,66
2018	9,67	9,30	9,38	10,59

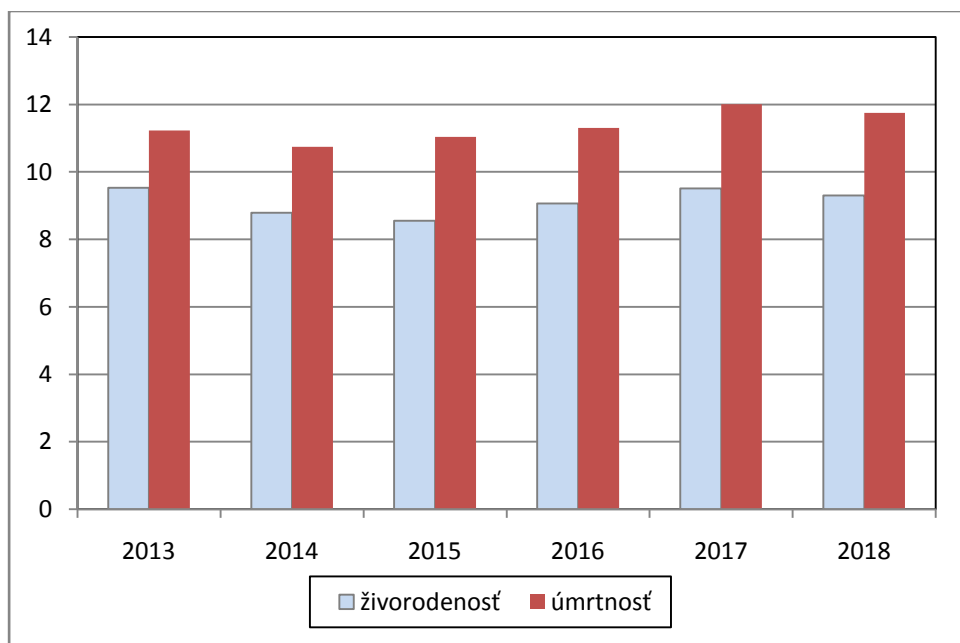
Tabuľka 14 Porovnanie úmrtnosti v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike (2013–2018)

Rok	Úmrtnosť na území			
	okres Banská Bystrica	okres Brezno	Banskobystrický kraj	SR
2013	8,74	11,18	10,36	9,63
2014	9,15	10,74	10,20	9,48
2015	9,24	11,04	10,81	9,92
2016	9,02	11,30	10,49	9,64
2017	9,01	12,01	10,79	9,91
2018	9,45	11,75	10,81	9,97

Graf 3 Živorodenosť a úmrtnosť v okrese Banská Bystrica v rokoch 2013 - 2018

Graf 4 Živorodenosť a úmrtnosť v okrese Brezno v rokoch 2013 - 2018

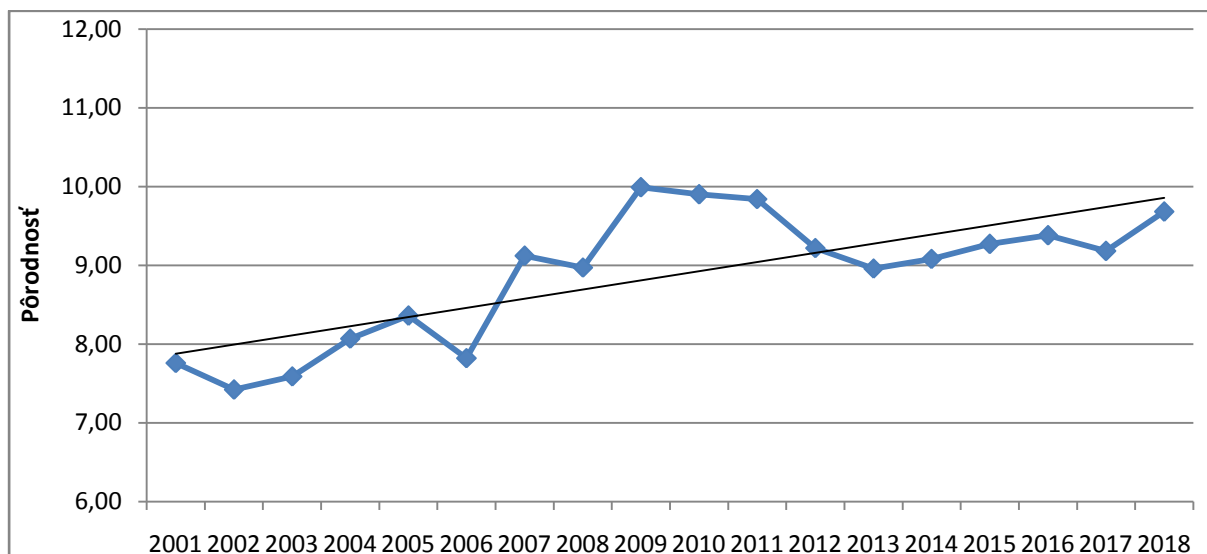
Tabuľka 15 Vývoj pôrodnosti a úmrtnosti v okrese Banská Bystrica v rokoch 2003–2018

Rok	Pôrodnosť	Úmrtnosť
2001	7,76	8,65
2002	7,42	9,07
2003	7,59	8,77
2004	8,07	8,81
2005	8,36	9,81
2006	7,82	9,42
2007	9,12	9,10
2008	8,97	8,78
2009	9,99	8,85
2010	9,90	9,17
2011	9,84	9,25
2012	9,22	8,75
2013	8,96	8,74
2014	9,08	9,15
2015	9,27	9,24
2016	9,38	9,02
2017	9,18	9,01
2018	9,68	9,45

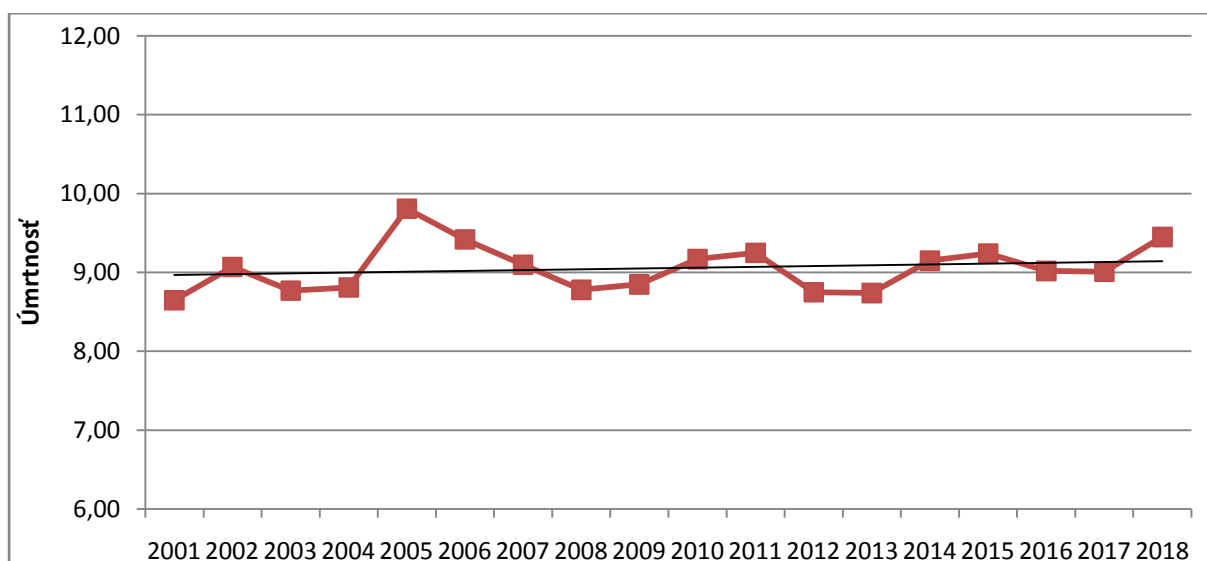
Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Vysvetlivky: **pôrodnosť** – počet narodených na 1 000 obyvateľov stredného priemerného stavu
úmrtnosť – počet zomretých na 1 000 obyvateľov stredného priemerného stavu

Graf 5 Trendový graf pôrodnosti v okrese Banská Bystrica za roky 2001 – 2018

Graf 6 Trendový graf úmrtnosti v okrese Banská Bystrica za roky 2001 – 2018

Tabuľka 16 Štruktúra zomretých podľa pohlavia a obdobia produktivity v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v okresných mestách, v Banskobystrickom kraji a v SR v r. 2018

Územie	Spolu	Predprod. vek	Produktívny vek	Poprod. vek	Štruktúra zomretých v %		
					predprod. vek	produkt. vek	poprod. vek
Muži							
okres BB	535	4	153	378	0,75	28,60	70,65
mesto BB	371	4	99	268	1,08	26,68	72,24
okres BR	371	3	132	236	0,81	35,58	63,61
mesto BR	119	1	49	69	0,84	41,18	57,98
BB – kraj	3 517	28	1 219	2 270	0,80	34,66	64,54
SR	27 777	234	9 225	18 318	0,84	33,21	65,95
Ženy							
okres BB	513	2	83	428	0,39	16,18	83,43
mesto BB	359	2	70	287	0,56	19,50	79,94
okres BR	355	2	46	307	0,56	12,96	86,48
mesto BR	94	0	13	81	0,00	13,83	86,17
BB – kraj	3 494	18	525	2 951	0,52	15,03	84,46
SR	26 516	191	3 970	22 355	0,72	14,97	84,31
Spolu							
okres BB	1 048	6	236	806	0,57	22,52	76,91
mesto BB	730	6	169	555	0,82	23,15	76,03
okres BR	726	5	178	543	0,69	24,52	74,79
mesto BR	213	1	62	150	0,47	29,11	70,42
BB – kraj	7 011	46	1 744	5 221	0,66	24,88	74,47
SR	54 293	425	13 195	40 673	0,78	24,30	74,91

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Vysvetlivky: predproduktívny vek 0 - 14 rokov
produktívny vek 15 - 64 rokov
poproduktívny vek 65+ rokov

Tabuľka 17 Priemerný vek zomretých podľa pohlavia v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v okresných mestách, v Banskobystrickom kraji a v SR v r. 2018

Územie	Muži	Ženy	Spolu
okres B.Bystrica	70,97	77,93	74,38
mesto B.Bystrica	71,29	76,82	74,01
okres Brezno	68,53	78,20	73,26
mesto Brezno	66,84	76,33	71,03
Banskobystrický kraj	68,92	77,63	73,26
Slovenská republika	69,33	77,63	73,38

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Tabuľka 18 Zomretí a úmrtnosť podľa veku a pohlavia v okrese Banská Bystrica v r. 2018

	Muži		Ženy		Spolu	
	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.
0 roč.	3	5,41	1	1,97	4	3,77
1 – 4	1	0,47	0	0,00	1	0,24
5 – 9	0	0,00	0	0,00	0	0,00
10 – 14	0	0,00	1	0,43	1	0,22
15 – 19	0	0,00	0	0,00	0	0,00
20 – 24	2	0,76	0	0,00	2	0,38
25 – 29	0	0,00	2	0,55	2	0,27
30 – 34	5	1,13	3	0,68	8	0,91
35 – 39	8	1,72	3	0,65	11	1,19
40 – 44	12	2,51	7	1,48	19	2,00
45 – 49	7	1,88	8	2,11	15	2,00
50 – 54	20	5,38	7	1,74	27	3,49
55 – 59	43	11,56	17	3,86	60	7,39
60 – 64	56	14,55	36	7,74	96	11,29
65 – 69	86	26,13	35	8,62	121	16,45
70 – 74	58	29,32	45	15,57	103	21,15
75 – 79	74	57,99	68	32,99	142	42,55
80 – 84	75	112,53	95	70,82	170	84,66
85 +	85	161,44	185	147,18	270	151,39
SPOLU	535	10,11	513	8,84	1 048	9,45

Tabuľka 19 Zomretí a úmrtnosť podľa veku a pohlavia v okrese Brezno v r. 2018

	Muži		Ženy		Spolu	
	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.
0 roč.	2	6,75	1	3,49	3	5,15
1 - 4	0	0,00	0	0,00	0	0,00
5 - 9	0	0,00	1	0,69	1	0,34
10 - 14	1	0,67	0	0,00	1	0,33
15 - 19	0	0,00	2	1,34	2	0,66
20 - 24	4	2,11	1	0,55	5	1,35
25 - 29	3	1,31	2	0,98	5	1,15
30 - 34	3	1,32	0	0,00	3	0,68
35 - 39	7	2,99	2	0,88	9	1,95
40 - 44	7	2,83	3	1,28	10	2,07
45 - 49	6	2,72	3	1,42	9	2,08
50 - 54	21	9,52	5	2,33	26	5,97
55 - 59	30	13,90	13	6,00	43	9,95
60 - 64	51	24,56	15	6,61	66	15,19
65 - 69	55	32,39	26	13,04	81	21,94
70 - 74	44	43,48	38	24,67	82	32,13
75 - 79	51	72,14	48	35,79	99	48,34
80 - 84	47	116,48	63	70,27	110	84,62
85 +	39	138,05	132	161,67	171	155,60
SPOLU	371	12,35	355	11,18	726	11,75

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Vysvetlivky: **abs.** - počet úmrtí
rel. - počet úmrtí na 1 000 obyvateľov stredného stavu

Tabuľka 20 Úmrtia podľa hlavných príčin smrti v okresoch Banská Bystrica a Brezno (spolu) a v SR v rr. 2011 – 2018

Územie		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Kardiovaskulárne ochorenia									
okres BB a Brezno	abs.	847	882	825	824	805	749	795	752
	rel.	482,99	503,79	472,40	472,98	463,75	432,00	459,39	435,35
Slovenská republika	abs.	27 306	27 773	26 190	25 198	25 906	25 240	26 051	25 362
	rel.	505,82	513,81	483,80	465,00	477,6	464,8	478,95	465,78
Nádorové ochorenia									
okres BB a Brezno	abs.	383	389	415	431	423	427	430	469
	rel.	218,40	222,19	237,63	247,40	243,68	246,28	248,47	271,51
Slovenská republika	abs.	12 071	12 197	13 355	13 467	13 657	13 564	13 666	13 878
	rel.	223,60	225,65	246,70	248,53	251,8	249,8	251,25	254,87
Ochorenia dýchacej sústavy									
okres BB a Brezno	abs.	156	137	139	122	114	116	123	134
	rel.	88,96	78,25	79,59	70,03	65,67	66,91	71,08	77,58
Slovenská republika	abs.	3 269	3 357	3 466	3 279	4 051	3 601	3 915	4 175
	rel.	60,56	62,11	64,03	60,51	74,7	66,3	71,98	76,67
Choroby tráviacej sústavy									
okres BB a Brezno	abs.	97	106	84	84	88	118	103	100
	rel.	55,31	60,55	48,10	48,22	50,70	68,06	59,52	57,89
Slovenská republika	abs.	2 870	2 843	2 592	2 636	2 816	2 833	2 834	3 085
	rel.	53,16	52,60	47,88	48,65	51,9	52,2	52,10	56,66
Zranenia a otravy									
okres BB a Brezno	abs.	94	105	94	100	122	104	97	96
	rel.	53,60	59,97	53,82	57,40	70,28	59,98	56,05	55,58
Slovenská republika	abs.	2 821	2 727	2 826	2 777	3 048	2 737	2 752	2 794
	rel.	52,26	50,45	52,20	51,25	56,2	50,4	50,60	51,31

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Vysvetlivky: **abs.** - počet úmrtí
rel. - počet úmrtí na 100 000 obyvateľov stredného priemerného stavu

Tabuľka 21 Podiel jednotlivých skupín diagnóz na úmrtiach v okresoch Banská Bystrica a Brezno (spolu) a v SR v % v rokoch 2003-2018

Roky	Územie	Počet úmrtí (100%)	KV	N	RES	GI	EXT	OST
2003	B.Bystrica + Brezno	1 711	54,2	20,0	5,6	5,4	8,0	6,7
	Slovenská republika	52 230	54,0	22,2	6,0	5,2	5,9	6,7
2004	B.Bystrica + Brezno	1 695	52,4	22,6	5,7	6,2	5,8	7,3
	Slovenská republika	51 852	54,2	22,3	5,7	5,1	6,0	6,7
2005	B.Bystrica + Brezno	1 873	50,6	23,4	7,0	5,4	7,4	6,2
	Slovenská republika	53 475	54,5	22,2	5,8	5,2	5,9	6,4
2006	B.Bystrica + Brezno	1 772	51,97	21,28	7,05	6,04	6,83	6,83
	Slovenská republika	53 301	54,97	22,01	5,55	5,39	5,74	6,34
2007	B.Bystrica + Brezno	1 717	52,71	20,38	8,04	5,82	6,35	6,70
	Slovenská republika	53 856	54,38	22,03	5,86	5,54	5,51	6,48
2008	B.Bystrica + Brezno	1 691	51,74	22,18	6,98	6,21	5,20	7,69
	Slovenská republika	53 164	53,61	22,56	5,61	5,70	5,97	6,55
2009	B.Bystrica + Brezno	1 661	49,91	22,28	8,37	5,18	6,38	7,89
	Slovenská republika	52 913	53,42	22,61	6,01	5,58	5,59	6,79
2010	B.Bystrica + Brezno	1 789	48,80	22,92	8,66	5,53	6,09	7,99
	Slovenská republika	53 445	53,40	22,80	6,20	5,32	5,51	6,77
2011	B.Bystrica + Brezno	1 711	49,50	22,38	9,12	5,67	5,49	7,84
	Slovenská republika	51 903	52,61	23,26	6,30	5,53	5,44	6,86
2012	B.Bystrica + Brezno	1 744	50,57	22,30	7,86	6,08	6,02	7,17
	Slovenská republika	52 437	52,97	23,26	6,40	5,42	5,20	6,75
2013	B.Bystrica + Brezno	1 682	49,05	24,67	8,26	4,99	5,59	7,44
	Slovenská republika	52 089	50,28	25,64	6,65	4,98	5,43	7,02
2014	B.Bystrica + Brezno	1 694	48,64	25,44	7,20	4,96	5,90	7,86
	Slovenská republika	51 346	49,07	26,23	6,39	5,13	5,41	7,77
2015	B.Bystrica + Brezno	1 718	46,86	24,62	6,64	5,12	7,10	9,66
	Slovenská republika	53 826	48,13	25,37	7,53	5,23	5,66	8,08
2016	B.Bystrica + Brezno	1 707	43,88	25,01	6,80	6,91	6,09	11,31
	Slovenská republika	52 351	48,21	25,91	6,88	5,41	5,23	8,36
2017	B.Bystrica + Brezno	1 746	45,53	24,63	7,04	5,90	5,56	11,34
	Slovenská republika	53 914	48,32	25,35	7,26	5,26	5,10	8,71
2018	B.Bystrica + Brezno	1 774	42,39	26,44	7,55	5,64	5,41	12,57
	Slovenská republika	54 293	48,71	25,56	7,69	5,68	5,15	9,21

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Vysvetlivky: **KV** - kardiovaskulárne ochorenia (srdcovo-cievne ochorenia)
N - nádory
RES - respiračné ochorenia (ochorenia dýchacej sústavy)
GI - gastrointestinálne ochorenia (ochorenia tráviacej sústavy)
EXT - externé príčiny (úrazy, otravy,...)
OST - ostatné

Tabuľka 22 Úmrtia podľa hlavných príčin smrti v r. 2018

Územie	Kardiovask. ochorenia		Nádory		Respirač. ochorenia		Gastroint. ochorenia		Externé príčiny		Ostatné ochorenia		Celk. počet úmrtí
	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.	
Muži													
okres B.Bystrica	208	393,1	162	306,2	45	85,1	34	64,3	39	73,7	47	88,8	535
okres Brezno	124	412,8	107	356,2	38	126,5	20	66,6	31	103,2	51	169,8	371
BB-kraj	1 466	465,5	951	302,0	300	95,3	232	73,7	239	75,9	329	104,5	3 517
Slovenská republika	11431	430,1	7 765	292,1	2 270	85,4	1 927	72,5	1 956	73,6	2 428	91,3	27777
Ženy													
okres B.Bystrica	233	401,6	128	220,6	28	48,3	34	58,6	17	29,3	73	125,8	513
okres Brezno	187	588,6	72	226,6	23	72,4	12	37,8	9	28,3	52	163,7	355
BB-kraj	1 887	565,3	764	228,9	208	62,3	164	49,1	111	33,3	360	107,8	3 494
Slovenská republika	13931	499,8	6 113	219,3	1 905	68,4	1 158	41,5	838	30,1	2571	92,4	26516
Spolu													
okres B.Bystrica	441	397,6	290	261,4	73	65,8	68	61,3	56	50,5	120	108,2	1 048
okres Brezno	311	503,2	179	289,6	61	98,7	32	51,8	40	64,7	103	166,6	726
BB-kraj	3 353	489,7	1 715	264,4	508	78,3	396	61,0	350	54,0	689	106,2	7 011
Slovenská republika	25362	465,8	13878	254,9	4 175	76,7	3 085	56,7	2 794	51,3	4999	91,8	54293

Vysvetlivky: **abs** - počet úmrtí
rel. - počet úmrtí na 100 000 obyvateľov stredného priemerného stavu

Tabuľka 23 Úmrtia na kardiovaskulárne a nádorové ochorenia podľa pohlavia a vzťahu k ekonomickej aktivite v r. 2018

Územie	Pohl.	Spolu		Predprod. vek		Produkt. vek		Poprod. vek		%		
		abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.	Pred.	Prod.	Popr.
Kardiovaskulárne ochorenia												
okr. B.Bystrica	M	208	393,1	0	0,0	35	93,4	173	2235,7	0,00	16,83	83,17
	Ž	233	401,6	0	0,0	11	28,2	222	1911,7	0,00	4,72	95,28
okr. Brezno	M	124	412,8	0	0,0	31	144,2	93	2266,6	0,00	25,00	75,00
	Ž	187	588,6	0	0,0	11	52,8	176	2671,5	0,00	5,88	94,12
BB-kraj	M	1 466	465,5	0	0,0	360	160,2	1 106	2656,0	0,00	24,56	75,44
	Ž	1 887	565,3	1	2,1	138	62,4	1 748	2653,1	0,05	7,31	92,64
SR	M	11431	430,1	4	0,9	2 742	145,7	8 685	2562,6	0,03	23,99	75,98
	Ž	13931	499,8	3	0,7	903	48,8	13 025	2501,5	0,02	6,48	93,50
Nádorové ochorenia												
okr. B.Bystrica	M	162	306,2	1	13,0	50	133,4	111	1434,5	0,62	30,86	68,52
	Ž	128	220,6	1	13,6	38	97,4	89	766,4	0,78	29,69	69,53
okr. Brezno	M	107	356,2	0	0,0	39	181,5	68	1657,3	0,00	36,45	63,55
	Ž	72	226,6	0	0,0	16	76,9	56	850,0	0,00	22,22	77,78
BB-kraj	M	951	302,0	2	4,1	325	144,6	624	1498,5	0,21	34,17	65,62
	Ž	764	228,9	1	2,1	194	87,7	569	863,6	0,13	25,39	74,48
SR	M	7 765	292,1	12	2,7	2 503	133,0	5 250	1549,1	0,15	32,24	67,61
	Ž	6 113	219,3	12	2,9	1 710	92,4	4 391	843,3	0,20	27,97	71,83

Vysvetlivky: abs - počet úmrtí
rel. - počet úmrtí na 100 000 obyvateľov stredného stavu

Tabuľka 24 Podiel jednotlivých skupín diagnóz na úmrtiach v % v r. 2018

Územie	KV	N	RES	GI	EXT	OST	Počet úmrtí (100%)
Muži							
okres Banská Bystrica	38,88	30,28	8,41	6,36	7,29	8,78	535
okres Brezno	33,42	28,84	10,24	5,39	8,36	13,75	371
Banskobystrický kraj	41,68	27,04	8,53	6,60	6,80	9,35	3 517
Slovenská republika	41,15	27,95	8,17	6,94	7,04	8,74	27 777
Ženy							
okres Banská Bystrica	45,42	24,95	5,46	6,63	3,31	14,23	513
okres Brezno	52,68	20,28	6,48	3,38	2,54	14,65	355
Banskobystrický kraj	54,01	21,87	5,95	4,69	3,18	10,30	3 494
Slovenská republika	52,54	23,05	7,18	4,37	3,16	9,70	26 516
Spolu							
okres Banská Bystrica	42,08	27,67	6,97	6,49	5,34	11,45	1 048
okres Brezno	42,84	24,66	8,40	4,41	5,51	14,19	726
Banskobystrický kraj	47,82	24,46	7,25	5,65	4,99	9,83	7 011
Slovenská republika	46,71	25,56	7,69	5,68	5,15	9,21	54 293

Tabuľka 25 Vývoj podielu jednotlivých skupín diagnóz na úmrtiach v % v rokoch 2009 - 2018

Kardiovaskulárne ochorenia

Roky	okres Banská Bystrica	okres Brezno	Banskobystrický kraj	Slovenská republika
2009	47,96	52,72	52,95	53,42
2010	47,05	51,10	53,16	53,40
2011	46,45	54,11	53,70	52,61
2012	47,24	53,67	52,83	52,97
2013	48,30	50,07	50,15	50,28
2014	48,13	49,41	48,61	49,07
2015	46,24	47,76	49,34	48,13
2016	42,66	45,61	47,84	48,21
2017	45,10	46,11	48,68	48,32
2018	42,08	42,84	47,82	46,71

Nádorové ochorenia

Roky	okres Banská Bystrica	okres Brezno	Banskobystrický kraj	Slovenská republika
2009	24,75	18,70	21,20	22,61
2010	23,77	21,79	21,84	22,80
2011	25,17	18,18	21,19	23,26
2012	24,82	18,96	22,59	23,26
2013	25,23	23,91	24,13	25,04
2014	25,39	25,52	25,80	26,23
2015	25,27	23,67	24,50	25,37
2016	26,07	23,51	25,38	25,91
2017	25,50	23,46	25,20	25,35
2018	27,67	24,66	24,46	25,56

Respiračné ochorenia

Roky	okres Banská Bystrica	okres Brezno	Banskobystrický kraj	Slovenská republika
2009	8,96	7,51	7,20	6,01
2010	9,63	7,39	6,77	6,20
2011	8,36	10,26	7,25	6,30
2012	7,64	8,14	6,49	6,40
2013	9,06	7,17	7,34	6,65
2014	6,79	7,82	7,00	6,39
2015	6,83	6,35	7,12	7,53
2016	6,19	7,65	6,78	6,88
2017	6,30	8,04	6,47	7,26
2018	6,97	8,40	7,25	7,69

Tabuľka 25 pokračovanie**Gastrointestinálne ochorenia**

Roky	okres Banská Bystrica	okres Brezno	Banskobystrický kraj	Slovenská republika
2009	5,19	5,15	5,21	5,58
2010	5,11	6,10	5,25	5,32
2011	5,73	5,57	5,65	5,53
2012	5,93	6,28	5,55	5,42
2013	4,53	5,63	5,27	4,98
2014	5,31	4,42	5,32	5,13
2015	5,46	4,62	5,23	5,23
2016	6,99	6,80	5,64	5,41
2017	5,30	6,70	5,24	5,26
2018	6,49	4,41	5,65	5,68

Externé príčiny

Roky	okres Banská Bystrica	okres Brezno	Banskobystrický kraj	Slovenská republika
2009	5,70	7,36	6,11	5,59
2010	5,89	6,63	5,94	5,51
2011	5,64	5,28	5,45	5,44
2012	5,93	6,14	5,28	5,20
2013	5,15	6,19	5,50	5,43
2014	6,10	5,60	5,77	5,41
2015	6,34	8,23	6,23	5,66
2016	5,99	6,23	5,23	5,23
2017	5,10	6,17	5,37	5,10
2018	5,34	5,51	4,99	5,15

Ostatné ochorenia

Roky	okres Banská Bystrica	okres Brezno	Banskobystrický kraj	Slovenská republika
2009	7,43	8,54	7,33	6,79
2010	8,55	7,26	7,04	6,77
2011	8,65	6,60	6,76	6,86
2012	8,44	6,81	7,26	6,75
2013	7,73	7,03	7,61	7,02
2014	8,27	7,23	7,50	7,77
2015	9,85	9,38	7,58	8,08
2016	12,10	10,20	9,13	8,36
2017	12,70	9,25	9,03	8,71
2018	11,45	14,19	9,83	9,21

Tabuľka 26 Mŕtvorodenosť v okresoch Banská Bystrica a Brezno (spolu) v rokoch 2001-2018

Rok	Mŕtvonarodení	Mŕtvorodenosť	Počet narodených
2001	6	4,26	1 407
2002	4	2,79	1 432
2003	6	4,15	1 444
2004	5	3,29	1 519
2005	1	0,63	1 595
2006	5	3,39	1 475
2007	6	3,72	1 614
2008	8	4,90	1 633
2009	6	3,39	1 770
2010	10	5,73	1 744
2011	5	2,84	1 760
2012	7	4,46	1 571
2013	4	2,49	1 604
2014	7	4,46	1 568
2015	10	6,37	1 571
2016	7	4,35	1 611
2017	3	1,86	1 609
2018	6	3,63	1 654

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Vysvetlivky: mŕtvorodenosť - počet mŕtvonarodených na 1000 narodených detí (živo aj mŕtvo)

Tabuľka 27 Vývoj mŕtvorodenosti v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike v rokoch 2010 – 2018

Územie	Mŕtvorodenosť								
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
okres Banská Bystrica	2,73	0,91	1,99	1,00	1,98	4,86	2,88	2,95	0,93
okres Brezno	10,84	6,01	8,87	4,93	8,93	9,22	7,02	0,00	8,62
Banskobystrický kraj	4,00	2,09	3,64	2,79	3,29	4,55	3,19	2,06	5,07
Slovenská republika	3,12	3,11	3,23	2,96	3,01	3,30	2,77	2,74	2,92

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

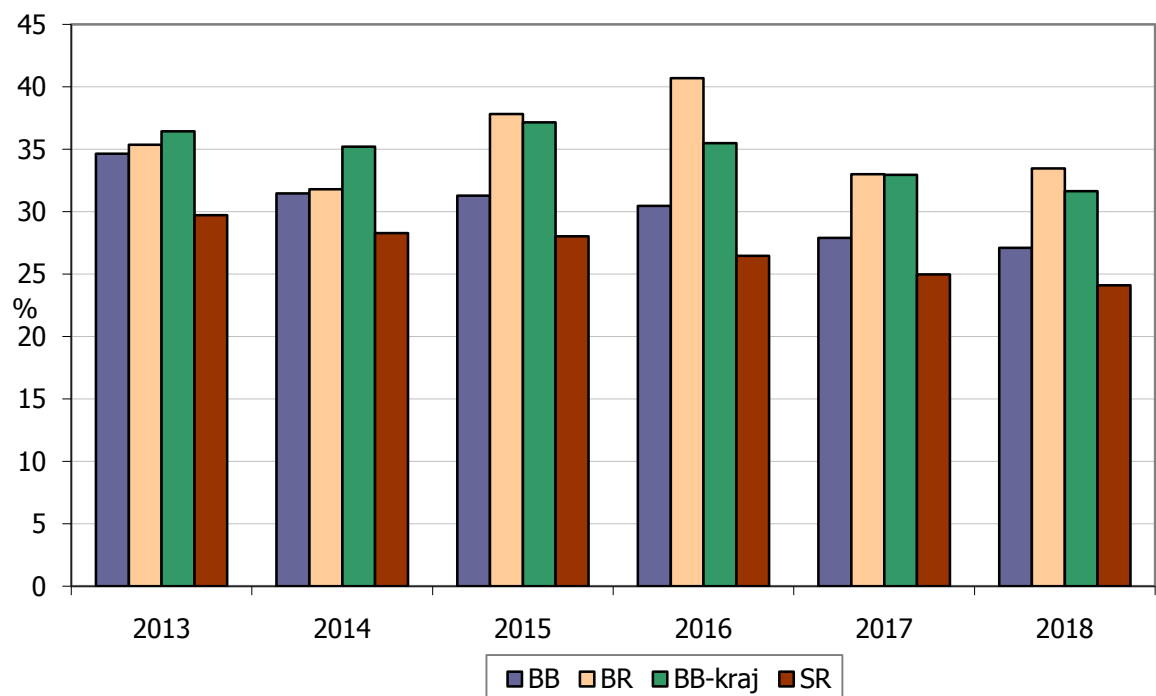
Tabuľka 28 Potraty podľa druhu a územia trvalého bydliska ženy v rokoch 2016 – 2018

Územie trvalého bydliska ženy	Rok	Potraty				
		Spolu	Samo-voľné	UPT	Spolu na 100 narodených	UPT na 100 narodených
okres B.Bystrica	2016	317	70	247	30,45	23,73
	2017	284	40	244	27,90	23,97
	2018	291	55	236	27,09	21,97
okres Brezno	2016	232	41	191	40,70	33,51
	2017	195	48	147	33,00	24,87
	2018	194	27	167	33,45	28,79
Banskobystrický kraj	2016	2 222	568	1 654	35,48	26,41
	2017	2 076	512	1 564	32,95	24,82
	2018	1 935	439	1 496	31,63	24,46
Slovenská republika	2016	15 277	5 867	9 390	26,47	16,27
	2017	14 521	5 438	9 083	24,98	15,63
	2018	13 924	4 885	9 039	24,09	16,64

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Vysvetlivky: UPT - umelo prerušené tehotenstvá
Relatívne údaje sú vypočítané na 100 narodených spolu (živo aj mŕtvo)

Graf 7 Index potratovosti v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike v rokoch 2013-2018

Tabuľka 29 Vývoj potratovosti v okresoch Banská Bystrica a Brezno (spolu) v rokoch 1988–2018

Rok	Potraty			
	Spolu	Samovoľné	UPT	Spolu na 100 narodených
1988	2 585	397	2 188	97,1
1989	2 557	347	2 210	99,6
1990	2 596	364	2 232	97,8
1991	2 479	331	2 148	98,5
1992	2 319	381	1 884	100,2
1993	2 153	350	1 767	97,4
1994	1 909	294	1 572	96,2
1995	1 543	204	1 339	85,8
1996	1 390	230	1 070	79,0
1997	1 174	152	979	69,6
1998	1 081	177	788	65,4
1999	1 050	136	795	65,6
2000	946	135	687	56,9
2001	891	152	652	63,3
2002	856	136	720	59,8
2003	809	166	643	56,3
2004	775	172	603	51,02
2005	725	138	587	45,45
2006	667	183	484	45,22
2007	580	172	408	35,94
2008	556	152	404	34,05
2009	534	122	412	30,17
2010	537	121	416	30,79
2011	567	134	433	32,22
2012	590	144	446	37,56
2013	560	113	447	34,91
2014	495	115	380	31,57
2015	527	130	397	33,55
2016	549	111	438	34,08
2017	479	88	391	29,77
2018	485	82	403	29,32

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Tabuľka 30 Vekové zloženie obyvateľov okresov Banská Bystrica a Brezno k 1.7.2018 (stredný stav)

Veková skupina	Okres Banská Bystrica			Okres Brezno		
	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu
0	554,5	506,5	1 061	296,5	286,5	583
1 - 4	2 129,5	2 058	4 187,5	1 156,5	1 096	2 252,5
5 - 9	2 687,5	2 505	5 192,5	1 489	1 452,5	2 941,5
10 - 14	2 332	2 309	4 641	1 499	1 520	3 019
15 - 19	2 261,5	2 137	4 398,5	1 561,5	1 490	3 051,5
20 - 24	2 637	2 586,5	5 223,5	1 892	1 807,5	3 699,5
25 - 29	3 724	3 669,5	7 393,5	2 298	2 051	4 349
30 - 34	4 407,5	4 406,5	8 814	2 278	2 139,5	4 417,5
35 - 39	4 658	4 624,5	9 282,5	2 343	2 275,5	4 618,5
40 - 44	4 787,5	4 735,5	9 523	2 472	2 350	4 822
45 - 49	3 728	3 783	7 511	2 206,5	2 118,5	4 325
50 - 54	3 716,5	4 020,5	7 737	2 205,5	2 149,5	4 355
55 - 59	3 720	4 398,5	8 118,5	2 158,5	2 165	4 323,5
60 - 64	3 848	4 653,5	8 501,5	2 076,5	2 269,5	4 346
65 - 69	3 291	4 062,5	7 353,5	1 698	1 993,5	3 691,5
70 - 74	1 978	2 891	4 869	1 012	1 540,5	2 552,5
75 - 79	1 276	2 061	3 337	707	1 341	2 048
80 - 84	666,5	1 341,5	2 008	403,5	896,5	1 300
85+	526,5	1 257	1 783,5	282,5	816,5	1 099
Spolu	52 929,5	58 006,5	110 936	30 035,5	31 759	61 794,5

Tabuľka 31 Vekové zloženie obyvateľov Banskobystrického kraja a SR k 1.7.2018 (stredný stav)

Veková skupina	Banskobystrický kraj			SR		
	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu
0	3 182	3 042	6 224	30 107	28 483	58 590
1 - 4	12 633,5	12 081	24 714,5	118 430,5	112 718,5	231 149
5 - 9	16 458	15 860	32 318	150 173	142 937	293 110
10 - 14	16 296	15 745	32 041	139 259,5	131 763	271 022,5
15 - 19	16 390,5	15 454,5	31 845	137 081	130 299	267 380
20 - 24	18 919	17 982	36 901	158 815	151 194,5	310 009,5
25 - 29	22 759	21 707	44 466	196 327	188 303	384 630
30 - 34	25 093,5	23 930	49 023,5	216 384	206 879,5	423 263,5
35 - 39	26 336	24 739	51 075	229 503	216 023,5	445 526,5
40 - 44	27 287,5	25 916	53 203,5	230 675,5	218 461	449 136,5
45 - 49	22 641	22 007,5	44 648,5	189 216	184 628,5	373 844,5
50 - 54	22 090,5	22 448,5	44 539	177 023	178 818,5	355 841,5
55 - 59	21 907	22 906	44 813	174 665,5	182 844	357 509,5
60 - 64	21 353	24 140	45 493	172 227	193 943,5	366 170,5
65 - 69	17 510,5	21 570	39 080,5	140 780,5	174 190	314 970,5
70 - 74	10 658,5	15 784	26 442,5	87 697,5	126 147,5	213 845
75 - 79	7 014	12 548	19 562	56 230	96 681	152 911
80 - 84	3 741,5	8 374,5	12 116	31 727	65 997,5	97 724,5
85+	2 717	7 608	10 325	22 473,5	57 662,5	80 136
Spolu	314 988	333 843	648 831	2 658 795,5	2 787 975	5 446 770,5

Zdroj informácií: Pracovisko SÚ SR v Banskej Bystrici

Vysvetlivky: Stredný stav obyvateľov sa počíta ako aritmetický priemer počiatočného (1.1.) a koncového (31.12.) stavu obyvateľstva v danom roku

Tabuľka 32 Vekové zloženie obyvateľov okresu Banská Bystrica podľa pohlavia k 31.12.2018

Veková skupina	Muži		Ženy		Spolu	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
0	571	1,08	517	0,89	1 088	0,98
1 - 4	2 134	4,03	2 069	3,57	4 203	3,79
5 - 9	2 703	5,11	2 524	4,35	5 227	4,71
10 - 14	2 366	4,47	2 329	4,02	4 695	4,23
15 - 19	2 253	4,26	2 105	3,63	4 358	3,93
20 - 24	2 540	4,80	2 504	4,32	5 044	4,55
25 - 29	3 659	6,91	3 593	6,20	7 252	6,54
30 - 34	4 350	8,22	4 354	7,51	8 704	7,85
35 - 39	4 608	8,70	4 602	7,93	9 210	8,30
40 - 44	4 839	9,14	4 759	8,21	9 598	8,65
45 - 49	3 832	7,24	3 875	6,68	7 707	6,95
50 - 54	3 620	6,84	3 933	6,78	7 553	6,81
55 - 59	3 766	7,11	4 340	7,48	8 106	7,31
60 - 64	3 792	7,16	4 623	7,97	8 415	7,59
65 - 69	3 330	6,29	4 174	7,20	7 504	6,76
70 - 74	2 068	3,91	2 978	5,13	5 046	4,55
75 - 79	1 312	2,48	2 082	3,59	3 394	3,06
80 - 84	668	1,26	1 355	2,34	2 023	1,82
85+	533	1,01	1 281	2,21	1 814	1,64
Spolu	52 944	100,00	57 997	100,00	110 941	100,00

Tabuľka 33 Vekové zloženie obyvateľov okresu Brezno podľa pohlavia k 31.12.2018

Veková skupina	Muži		Ženy		Spolu	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
0	296	0,99	275	0,87	571	0,93
1 - 4	1 157	3,86	1 104	3,49	2 261	3,67
5 - 9	1 472	4,91	1 460	4,61	2 932	4,76
10 - 14	1 505	5,02	1 504	4,75	3 009	4,88
15 - 19	1 546	5,16	1 476	4,66	3 022	4,90
20 - 24	1 839	6,14	1 745	5,51	3 584	5,82
25 - 29	2 310	7,71	2 044	6,45	4 354	7,06
30 - 34	2 228	7,44	2 126	6,71	4 354	7,06
35 - 39	2 318	7,74	2 236	7,06	4 554	7,39
40 - 44	2 465	8,23	2 342	7,40	4 807	7,80
45 - 49	2 245	7,49	2 150	6,79	4 395	7,13
50 - 54	2 178	7,27	2 133	6,74	4 311	6,99
55 - 59	2 146	7,16	2 147	6,78	4 293	6,97
60 - 64	2 071	6,91	2 271	7,17	4 342	7,05
65 - 69	1 727	5,76	2 016	6,37	3 743	6,07
70 - 74	1 054	3,52	1 568	4,95	2 622	4,25
75 - 79	709	2,37	1 334	4,21	2 043	3,31
80 - 84	397	1,33	920	2,90	1 317	2,14
85+	297	0,99	819	2,59	1 116	1,81
Spolu	29 960	100,00	31 670	100,00	61 630	100,00

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Tabuľka 34 Vekové zloženie obyvateľov Banskobystrického kraja podľa pohlavia k 31.12.2018

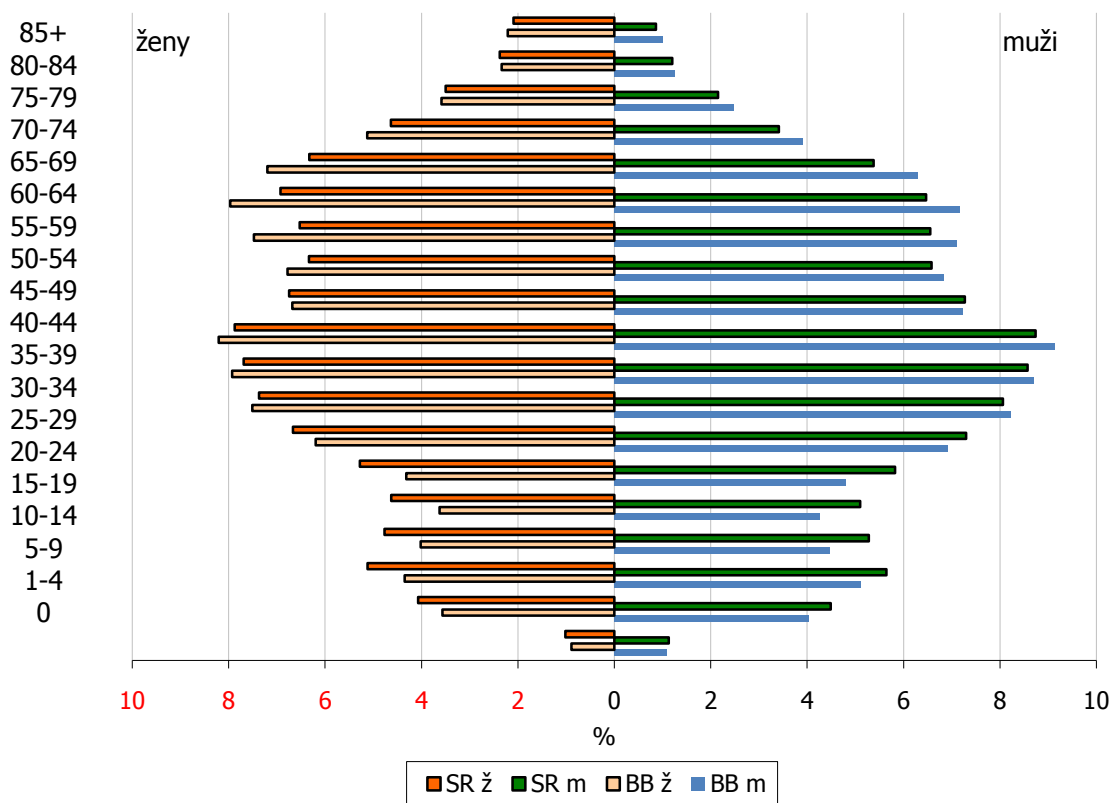
Veková skupina	Muži		Ženy		Spolu	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
0	3 151	1,00	2 980	0,89	6 131	0,95
1 – 4	12 718	4,04	12 132	3,64	24 850	3,84
5 – 9	16 360	5,20	15 800	4,74	32 160	4,96
10 – 14	16 347	5,20	15 793	4,74	32 140	4,96
15 – 19	16 228	5,16	15 316	4,60	31 544	4,87
20 – 24	18 505	5,88	17 528	5,26	36 033	5,56
25 – 29	22 517	7,16	21 409	6,42	43 926	6,78
30 – 34	24 711	7,85	23 665	7,10	48 376	7,47
35 – 39	26 092	8,29	24 485	7,35	50 577	7,81
40 – 44	27 434	8,72	25 990	7,80	53 424	8,25
45 – 49	23 029	7,32	22 376	6,71	45 405	7,01
50 – 54	21 809	6,93	22 151	6,65	43 960	6,79
55 – 59	21 936	6,97	22 764	6,83	44 700	6,90
60 – 64	21 246	6,75	24 047	7,22	45 293	6,99
65 – 69	17 829	5,67	21 941	6,58	39 770	6,14
70 – 74	11 046	3,51	16 126	4,84	27 172	4,19
75 – 79	7 155	2,27	12 609	3,78	19 764	3,05
80 – 84	3 759	1,19	8 424	2,53	12 183	1,88
85+	2 764	0,88	7 702	2,31	10 466	1,62
Spolu	314 636	100,00	333 238	100,00	647 874	100,00

Tabuľka 35 Vekové zloženie obyvateľov Slovenskej republiky podľa pohlavia k 31.12.2018

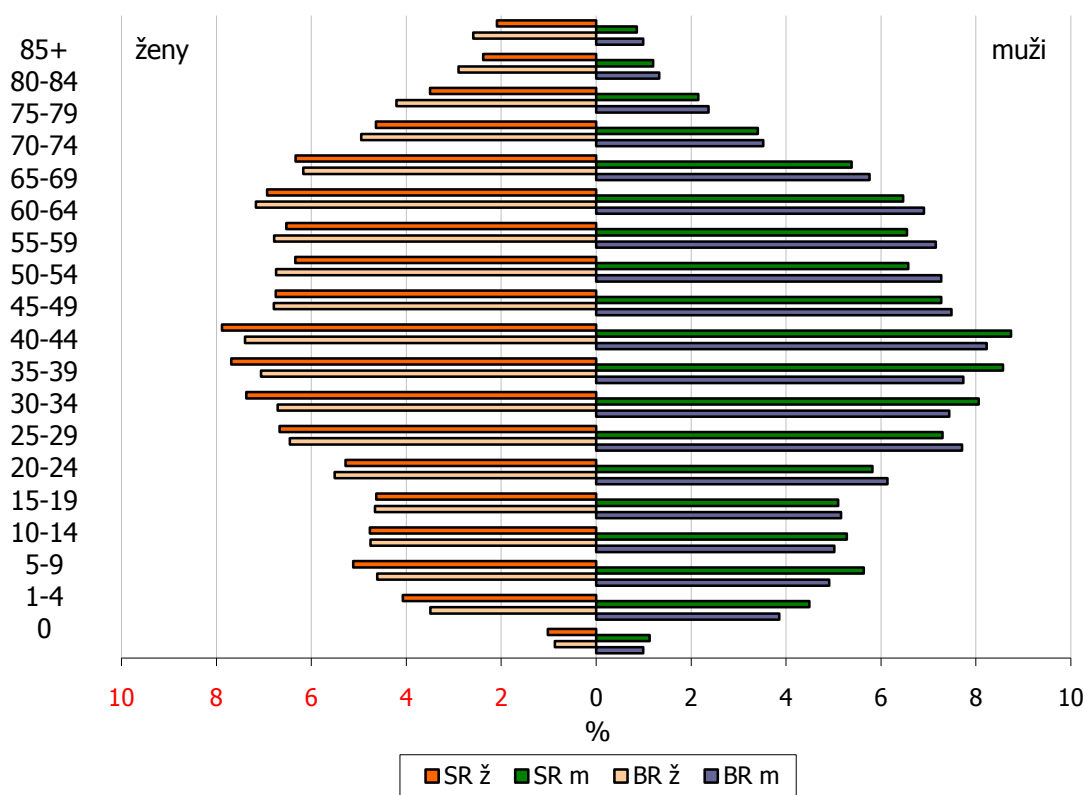
Veková skupina	Muži		Ženy		Spolu	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
0	30 077	1,13	28 368	1,02	58 445	1,07
1 - 4	119 456	4,49	113 631	4,07	233 087	4,28
5 - 9	149 972	5,64	142 850	5,12	292 822	5,37
10 - 14	140 628	5,28	133 060	4,77	273 688	5,02
15 - 19	135 752	5,10	129 025	4,63	264 777	4,86
20 - 24	154 833	5,82	147 404	5,28	302 237	5,55
25 - 29	194 291	7,30	186 094	6,67	380 385	6,98
30 - 34	214 575	8,06	205 461	7,37	420 036	7,71
35 - 39	228 112	8,57	214 621	7,69	442 733	8,12
40 - 44	232 624	8,74	219 875	7,88	452 499	8,30
45 - 49	193 358	7,27	188 352	6,75	381 710	7,00
50 - 54	175 160	6,58	176 862	6,34	352 022	6,46
55 - 59	174 262	6,55	182 013	6,53	356 275	6,54
60 - 64	172 047	6,47	193 339	6,93	365 386	6,70
65 - 69	143 218	5,38	176 582	6,33	319 800	5,87
70 - 74	90 809	3,41	129 452	4,64	220 261	4,04
75 - 79	57 184	2,15	97 561	3,50	154 745	2,84
80 - 84	31 861	1,20	66 445	2,38	98 306	1,80
85+	22 858	0,86	58 349	2,09	81 207	1,49
Spolu	2 661 077	100,00	2 789 344	100,00	5 450 421	100,00

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Graf 8 Strom života – vekové zloženie obyvateľov k 31.12.2018, okres Banská Bystrica a Slovenská republika

Graf 9 Strom života – vekové zloženie obyvateľov k 31.12.2018, okres Brezno a Slovenská republika

Tabuľka 36 Zloženie obyvateľov podľa vzťahu k ekonomickej aktivite v okresoch Banská Bystrica a Brezno k 31.12.2018

Veková skupina	Okres Banská Bystrica						Okres Brezno					
	Muži		Ženy		Spolu		Muži		Ženy		Spolu	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
predproduktívny vek 0 - 14 rokov	7 774	14,68	7 439	12,83	15 213	13,71	4 430	14,79	4 343	13,71	8 773	14,23
produktívny vek 15 – 64	37 259	70,37	38 688	66,71	75 947	68,46	21 346	71,25	20 670	65,27	42 016	68,17
poproduktívny vek 65+	7 911	14,94	11 870	20,47	19 781	17,83	4 184	13,97	6 657	21,02	10 841	17,59
s p o l u	52 944	100,00	57 997	100,00	110 941	100,00	29 960	100,00	31 670	100,00	61 630	100,00

Index starnutia	101,76	159,56	130,03	94,45	153,28	123,57
Priemerný vek	41,13	44,42	42,85	40,40	43,84	42,17

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

$$index_starnutia = \frac{pocet_obyv._v_poproduktivnom_veku}{pocet_obyv._v_predproduktivnom_veku} \times 100$$

Tabuľka 37 Zloženie obyvateľov podľa vzťahu k ekonomickej aktivite v Banskobystrickom kraji a v SR k 31.12.2018

Veková skupina	Banskobystrický kraj						SR					
	Muži		Ženy		Spolu		Muži		Ženy		Spolu	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
predproduktívny vek 0 - 14 rokov	48 576	15,44	46 705	14,02	95 281	14,71	440 133	16,54	417 909	14,98	858 042	15,74
produktívny vek 15 – 64	223 507	71,04	219 731	65,94	443 238	68,41	1 875 014	70,46	1 843 046	66,07	3 718 060	68,22
poproduktívny vek 65+	42 553	13,52	66 802	20,05	109 355	16,88	345 930	13,00	528 389	18,94	874 319	16,04
s p o l u	314 636	100,00	333 238	100,00	647 874	100,00	2 661 077	100,00	2 789 344	100,00	5 450 421	100,00

Index starnutia	87,60	143,03	114,77	78,50	126,44	101,90
Priemerný vek	39,96	43,34	41,70	39,21	42,36	40,82

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

$$index_starnutia = \frac{pocet_obyv._v_poproduktivnom_veku}{pocet_obyv._v_predproduktivnom_veku} \times 100$$

Tabuľka 38 Ukazovateľ stredná dĺžka života podľa štandardných vekových skupín a pohlavia v okresoch Banská Bystrica a Brezno v r. 2018

Veková skupina	Stredná dĺžka života			
	okres Banská Bystrica		okres Brezno	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy
0	75,40	82,33	72,03	80,27
1 - 4	74,63	81,42	71,28	79,69
5 - 9	70,71	77,45	67,56	75,71
10 - 14	65,72	72,47	62,66	70,74
15 - 19	60,76	67,50	57,74	65,82
20 - 24	55,92	62,53	52,98	60,90
25 - 29	51,14	57,57	48,28	55,99
30 - 34	46,36	52,64	43,44	51,05
35 - 39	41,57	47,73	38,69	46,18
40 - 44	36,86	42,86	34,10	41,37
45 - 49	32,26	38,06	29,59	36,60
50 - 54	27,76	33,32	25,32	31,98
55 - 59	23,49	28,63	21,38	27,49
60 - 64	19,68	24,18	17,86	23,19
65 - 69	16,24	19,92	14,81	19,08
70 - 74	13,04	15,86	11,97	15,27
75 - 79	10,04	12,15	9,41	11,75
80 - 84	7,56	8,83	7,26	8,72
85+	5,99	6,32	5,80	6,55

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Stredná dĺžka života je syntetický ukazovateľ (nazývaný aj nádej na dožitie v určitom veku) - vyjadruje úmrtnostné pomery vo všetkých vekových skupinách. Je to priemerný počet rokov života, ktoré má jednotlivec určitého veku pred sebou za predpokladu úmrtnostných pomerov daného roku. Pre Slovenskú republiku sa na výpočet používajú údaje z jedného roka. Na regionálnej úrovni sa stredná dĺžka života počíta za dlhšie časové obdobie ako jeden rok, aby sa odstránil vplyv sezónnosti úmrtí a veľkosti nižších správnych území, prejavujúci sa nižším počtom obyvateľov a nižším počtom úmrtí podľa pohlavia a veku. Na úrovni krajov sa používajú údaje za obdobie troch rokov a na úrovni okresov údaje za obdobie piatich rokov (tu za roky 2014 - 2018).

Tabuľka 39 Vývoj strednej dĺžky života populácie pri narodení podľa pohlavia v okresoch Banská Bystrica a Brezno od roku 2009

Rok	Stredná dĺžka života			
	okres B. Bystrica		Okres Brezno	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy
2009	72,04	79,25	68,76	78,38
2010	72,57	79,65	69,28	78,71
2011	73,02	80,05	69,73	79,34
2012	73,39	80,40	69,94	79,25
2013	73,85	80,72	70,12	79,55
2014	74,13	81,07	70,53	79,68
2015	74,51	81,41	71,04	80,16
2016	74,76	81,82	71,36	80,09
2017	75,36	82,11	71,63	80,19
2018	75,40	82,33	72,03	80,27

Zdroj informácií: ŠÚ SR, pracovisko Banská Bystrica

Tabuľka 40 Vývoj strednej dĺžky života populácie pri narodení podľa pohlavia v Banskobystrickom kraji a v SR od roku 2009

Rok	Stredná dĺžka života			
	kraj Banská Bystrica		SR	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy
2009	70,03	78,43	71,27	78,74
2010	70,41	78,66	71,62	78,84
2011	70,95	78,86	72,17	79,35
2012	71,32	79,03	72,47	79,45
2013	71,83	79,45	72,90	79,61
2014	72,17	79,84	73,19	80,00
2015	72,36	80,05	73,03	79,73
2016	72,73	80,20	73,71	80,41
2017	72,87	80,13	73,75	80,34
2018	73,32	80,29	73,71	80,35

Zdroj informácií: ŠÚ SR, pracovisko Banská Bystrica a databáza SLOVSTAT

Tabuľka 41 Podiel mužov a žien na celkovom počte obyvateľov v okresoch B.Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v SR k 31.12.2018

Územie	Muži		Ženy		Spolu	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
okres Banská Bystrica	52 944	47,72	57 997	52,28	110 941	100,0
okres Brezno	29 960	48,61	31 670	51,39	61 630	100,0
Banskobystrický kraj	314 636	48,56	333 238	51,44	647 874	100,0
Slovenská republika	2 661 077	48,82	2 789 344	51,18	5 450 421	100,0

Zdroj informácií: ŠÚ SR, pracovisko Banská Bystrica

Tabuľka 42 Vybrané základné údaje o stave obyvateľstva okresov B.Bystrica a Brezno, Banskobystrického kraja a Slovenskej republiky v roku 2018

I. časť

Ukazovateľ		okr. B.Bystrica		okr. Brezno		BB - kraj		SR	
		abs. počet	na 1000 obyv.	abs. počet	na 1000 obyv.	abs. počet	na 1000 obyv.	abs. počet	na 1000 obyv.
narodení a pôrodnosť	spolu	1 074	9,68	580	9,38	6 117	9,43	57 808	10,62
	muži	568	-	304	-	3 136	-	29 758	-
	ženy	506	-	276	-	2 981	-	28 050	-
živonarodení a živorodenosť	spolu	1 073	9,67	575	9,30	6 086	9,38	57 639	10,59
	muži	567	-	299	-	3 118	-	29 674	-
	ženy	506	-	276	-	2 968	-	27 965	-
zomretí a úmrtnosť	spolu	1 048	9,45	726	11,75	7 011	10,81	54 293	9,97
	muži	535	10,11	371	12,35	3 517	11,17	27 777	10,45
	ženy	513	8,84	355	11,17	3 494	10,47	26 516	9,51
prírodný prírastok / úbytok	spolu	25	0,23	-151	-2,44	-925	-1,43	3 346	0,61
	muži	32	0,60	-72	-2,40	-399	-1,27	1 897	0,71
	ženy	-7	-0,12	-79	-2,49	-526	-1,58	1 449	0,52
prírastok / úbytok sťahovaním	spolu	-15	-0,14	-178	-2,88	-989	-1,52	3 955	0,73
	muži	-3	-0,06	-79	-2,63	-305	-0,97	2 666	1,00
	ženy	-12	-0,21	-99	-3,12	-684	-2,05	1 289	0,46
celkový prírastok / úbytok	spolu	10	0,09	-329	-5,32	-1 914	-2,95	7 301	1,34
	muži	29	0,55	-151	-5,03	-704	-2,24	4 563	1,72
	ženy	-19	-0,33	-178	-5,60	-1 210	-3,62	2 738	0,98

Vysvetlivky: **pôrodnosť** – počet narodených na 1 000 obyvateľov stredného priemerného stavu
živorodenosť – počet živonarodených na 1 000 obyvateľov stredného priemerného stavu
úmrtnosť – počet zomretých na 1 000 obyvateľov stredného priemerného stavu
prírodný prírastok – rozdiel medzi počtom živonarodených detí a zomretých osôb
prírastok sťahovaním – rozdiel medzi počtom prisťahovaných a vystávaných osôb
celkový prírastok – súčet prírodného prírastku a prírastku sťahovaním

Poznámka: Relatívne údaje pre prírastok/úbytok sú počítané na 1 000 obyvateľov stredného priemerného stavu

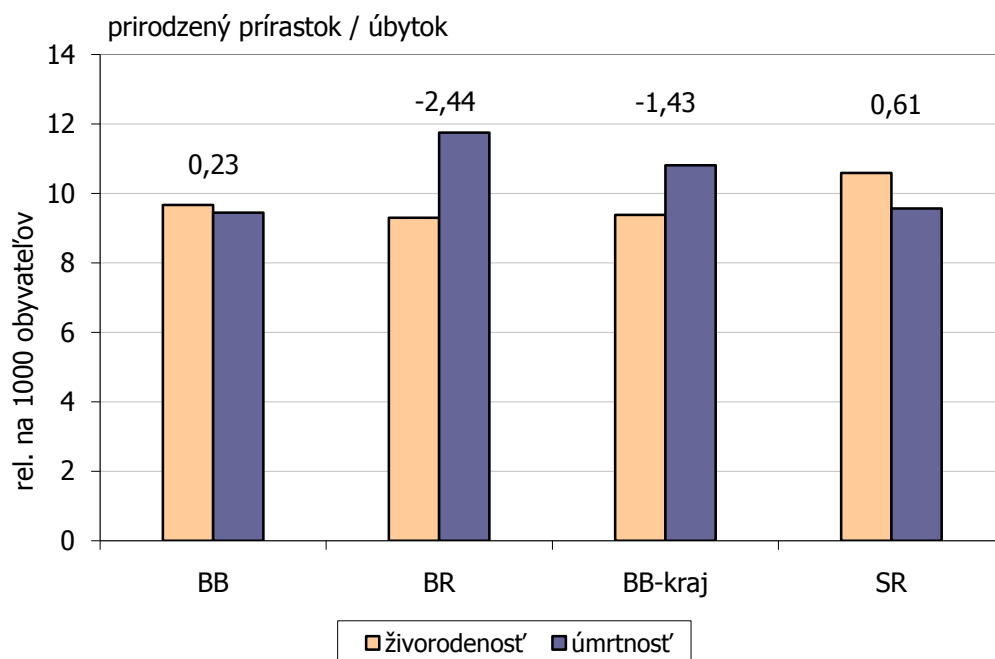
II. časť

Ukazovateľ	okr. B.Bystrica	okr. Brezno	BB-kraj	SR
dojčenská úmrtnosť	3,73	5,22	4,60	5,00
novorodenecká úmrtnosť	0,93	1,74	1,81	3,00
mŕtvorodenosť	0,93	8,62	5,07	2,92
sobášnosť	5,13	5,21	5,16	5,73
rozvodovosť	1,85	1,36	1,76	1,76
rozvodový index	36,03	26,01	34,05	30,66

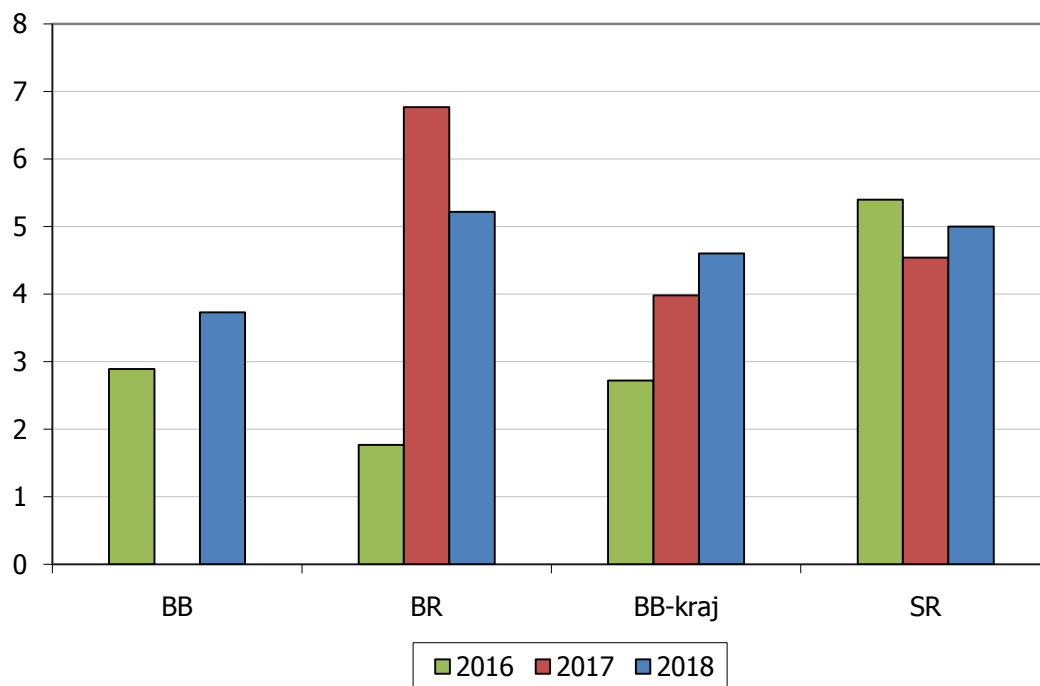
Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Vysvetlivky: **dojčenská úmrtnosť** – počet zomretých detí do 1 roka na 1 000 živonarodených v rovnakom období
novorodenecká úmrtnosť – počet zomretých detí do 28 dní na 1 000 živonarodených v rovnakom období
mŕtvorodenosť – počet mŕtvonarodených na 1 000 narodených
sobášnosť – počet uzavretých manželstiev na 1 000 obyvateľov stredného priemerného stavu
rozvodovosť – počet rozvedených manželstiev na 1 000 obyvateľov stredného priemerného stavu
rozvodový index – počet rozvodov na 100 uzavretých manželstiev

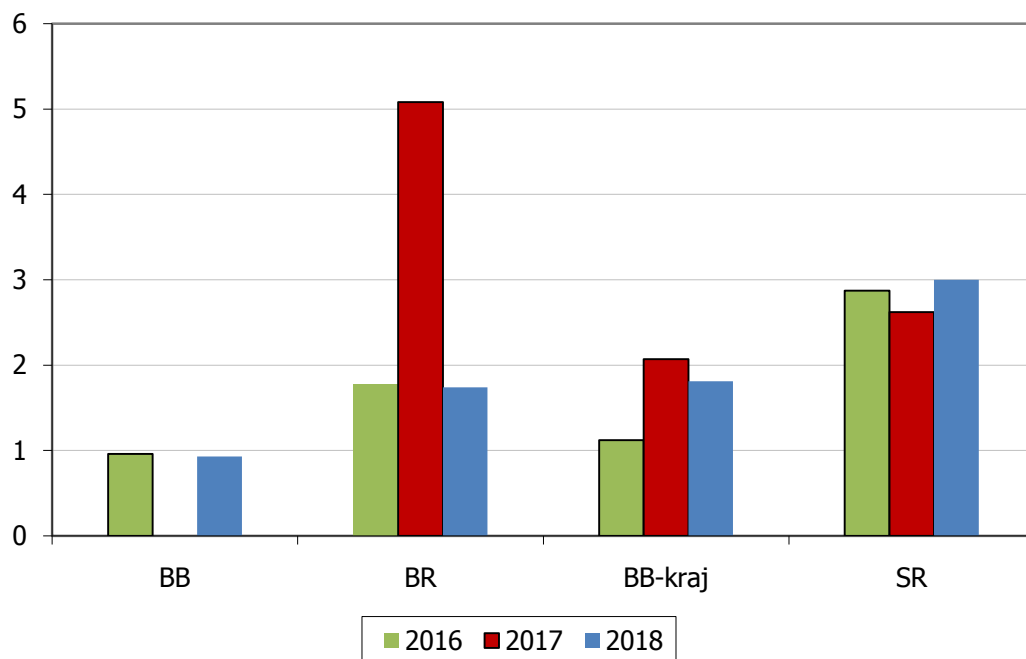
Graf 10 Porovnanie prirodzeného pohybu obyvateľstva okresov B.Bystrica a Brezno, Banskobystrického kraja a Slovenskej republiky v r. 2018 (na 1 000 obyvateľov)

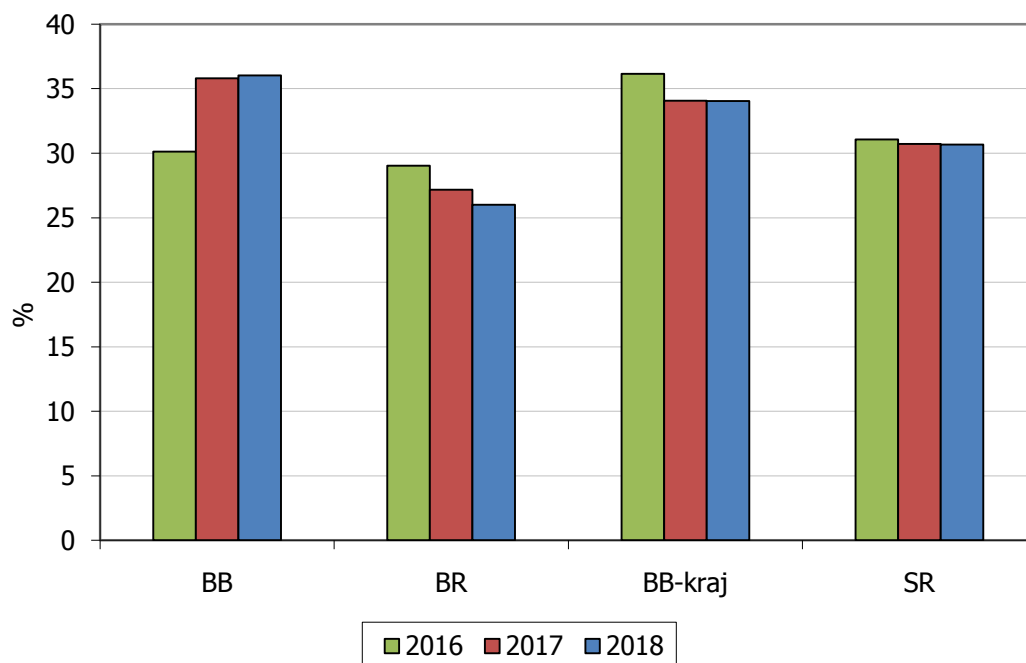
Graf 11 Dojčenská úmrtnosť v okresoch B.Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike v rokoch 2016 - 2018

Graf 12 Novorodenecká úmrtnosť v okresoch B. Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike v rokoch 2016 – 2018

Graf 13 Rozvodový index v okresoch B.Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike v rokoch 2016 - 2018

Tabuľka 43 Základné demografické ukazovatele stavu obyvateľov v meste Banská Bystrica za roky 2003 – 2018

I. časť

Rok	Stredný stav obyv.	Manželstvá		Narodení			Potraty	
		uzavre-té	rozve-dené	živo	mŕtvo	spolu	spolu	z toho UPT
2003	82 215	396	261	617	2	619	400	322
2004	81 769	425	265	648	1	649	334	265
2005	81 411	391	249	673	0	673	338	279
2006	81 082	381	282	622	0	622	305	229
2007	80 632	435	265	736	3	739	240	164
2008	80 218	452	232	726	2	728	211	146
2009	80 015	401	216	814	2	816	263	194
2010	79 883	402	197	805	3	808	245	184
2011	79 915	373	181	797	1	798	273	215
2012	79 738	375	206	733	2	735	310	235
2013	79 476	400	173	741	1	742	279	232
2014	79 198	391	168	744	2	746	249	189
2015	78 892,5	432	155	760	4	764	263	182
2016	78 696,5	473	138	776	3	779	253	195
2017	78 559,5	438	156	742	2	744	222	198
2018	78 405,5	421	148	785	1	786	221	177

II. časť

Rok	Zomretí			Prírod. prír./ úbytok	St'ahovanie			Celk. prír./ úbytok	Stav obyv. k 31.12.
	úhrn	z nich do 1 roka do 28 dní			prist'a-hovanie	odst'a-hovanie	prír./ úbytok		
		spolu	do 28 dní						
2003	629	5	4	-12	862	1 382	-520	-532	81 961
2004	639	4	3	9	853	1 119	-266	-257	81 704
2005	727	3	2	-54	917	1 286	-369	-423	81 281
2006	702	1	1	-80	743	1 414	-471	-551	80 730
2007	674	7	6	62	1 030	1 356	-326	-264	80 466
2008	648	3	1	78	843	1 281	- 438	- 360	80 106
2009	629	2	1	185	786	1 087	- 301	- 116	79 990
2010	665	2	1	140	933	1 244	-311	-171	79 819
2011	697	0	0	100	914	1 293	-379	-279	79 775
2012	675	3	3	58	917	1 167	-250	-192	79 583
2013	675	2	0	66	895	1 176	-281	-215	79 368
2014	697	2	2	47	996	1 384	-388	-341	79 027
2015	695	2	2	65	983	1 317	-334	-269	78 758
2016	684	2	1	92	1 083	1 298	-215	-123	78 635
2017	720	0	0	22	1 110	1 283	-173	-151	78 484
2018	730	4	1	55	1 092	1 304	-212	-157	78 327

III. časť

Rok	Pôrodnosť	Živorode- nosť	Dojčenská úmrtnosť	Novoroden. úmrtnosť	Mŕtvorode- nosť	Úmrtnosť
2003	7,53	7,50	8,10	6,48	3,23	7,65
2004	7,94	7,92	6,17	4,63	1,54	7,81
2005	8,27	8,27	4,46	2,97	0,00	8,93
2006	7,97	7,67	1,61	1,61	0,00	8,66
2007	9,16	9,13	9,51	8,15	4,06	8,36
2008	9,07	9,05	4,13	1,38	2,75	8,08
2009	10,20	10,17	2,46	1,23	2,45	7,86
2010	10,12	10,08	2,48	1,24	3,71	8,32
2011	9,98	9,97	0,00	0,00	1,25	8,72
2012	9,21	9,19	4,09	4,09	2,72	8,47
2013	9,34	9,32	2,70	0,00	1,35	8,49
2014	9,42	9,39	2,69	2,69	2,68	8,80
2015	9,68	9,63	2,63	2,63	5,24	8,81
2016	9,90	9,86	2,58	1,29	3,85	8,69
2017	9,47	9,45	0,00	0,00	2,69	9,17
2018	10,02	10,01	5,10	1,27	1,27	9,31

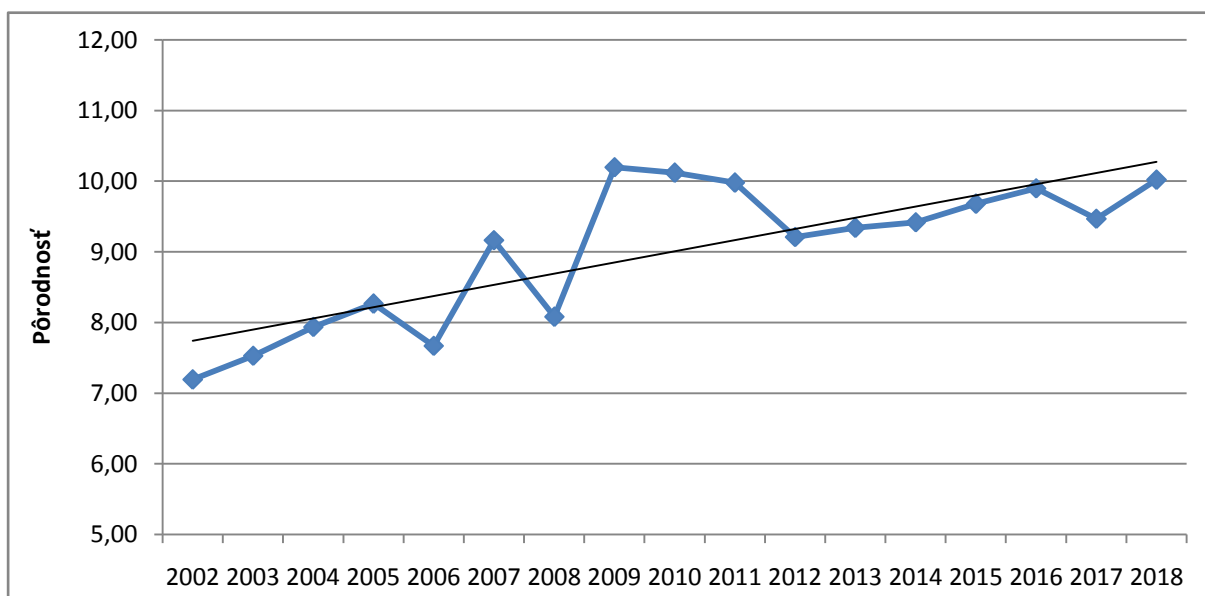
IV. časť

Rok	Sobášnosť	Rozvodovosť	Rozvodový index
2003	4,82	3,17	65,91
2004	5,20	3,24	62,35
2005	4,80	3,06	63,68
2006	4,70	3,48	74,02
2007	5,40	3,29	60,92
2008	5,64	2,89	51,33
2009	5,01	2,70	53,86
2010	5,03	2,47	49,00
2011	4,67	2,26	48,53
2012	4,70	2,58	54,93
2013	5,03	2,18	43,25
2014	4,94	2,12	42,97
2015	5,48	1,96	35,88
2016	6,01	1,75	29,18
2017	5,58	1,99	35,62
2018	5,37	1,89	35,15

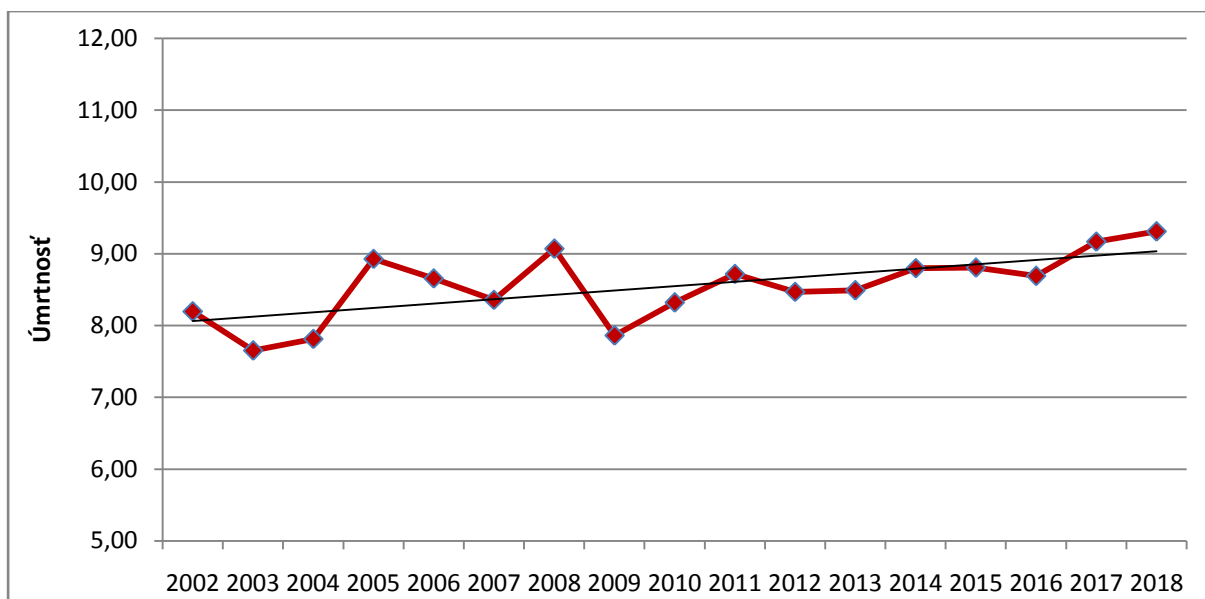
Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Poznámka: Relatívne údaje sú počítané na 1 000 obyvateľov stredného stavu.

Graf 14 Trendový graf pôrodnosti v meste Banská Bystrica za roky 2002 – 2018

Graf 15 Trendový graf úmrtnosti v meste Banská Bystrica za roky 2002 – 2018

Tabuľka 44 Vývoj úmrtí na vybrané skupiny diagnóz v meste Banská Bystrica

Rok		KV	N	RES	GI	EXT	OST	Úmrtia spolu
2004	abs.	313	153	34	46	40	53	639
	rel.	382,79	187,11	41,58	56,26	48,92	64,82	781,47
2005	abs.	358	188	48	38	42	53	727
	rel.	439,74	230,93	58,96	46,68	51,59	65,10	893,00
2006	abs.	345	152	48	51	49	57	702
	rel.	425,49	187,46	59,20	62,90	60,43	70,30	865,79
2007	abs.	342	132	55	44	48	53	674
	rel.	424,15	163,71	68,21	54,57	59,53	65,73	835,90
2008	abs.	302	160	50	40	30	66	648
	rel.	376,48	199,46	62,33	49,89	37,40	82,28	807,82
2009	abs.	288	163	58	30	42	48	629
	rel.	359,93	203,71	72,49	37,49	52,49	59,99	786,10
2010	abs.	309	151	73	35	41	56	665
	rel.	386,82	189,03	91,38	43,81	51,32	70,10	832,47
2011	abs.	314	181	59	44	39	60	697
	rel.	392,92	226,49	73,83	55,06	48,80	75,08	872,18
2012	abs.	303	172	45	43	48	64	675
	rel.	380,00	215,71	56,43	53,93	60,20	80,26	846,52
2013	abs.	318	176	67	31	34	49	675
	rel.	400,12	221,45	84,30	39,01	42,78	61,65	849,31
2014	abs.	332	182	45	34	45	59	697
	rel.	419,20	229,80	56,82	42,93	56,82	74,50	880,07
2015	abs.	318	180	49	42	42	64	695
	rel.	403,10	228,16	62,11	53,24	53,24	81,12	880,95
2016	abs.	275	190	43	47	40	89	684
	rel.	349,44	241,43	54,64	59,72	50,83	113,09	869,16
2017	abs.	323	200	48	35	31	83	720
	rel.	411,15	254,58	61,10	44,55	39,46	105,65	916,50
2018	abs.	301	214	41	48	41	85	730
	rel.	383,90	272,94	52,29	61,22	52,29	108,41	931,06

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Vysvetlivky: **KV** - kardiovaskulárne ochorenia (srdcovo-cievne ochorenia)
N - nádory
RES - respiračné ochorenia (ochorenia dýchacej sústavy)
GI - gastrointestinálne ochorenia (ochorenia tráviacej sústavy)
EXT - externé príčiny (úrazy, otravy,...)
OST - ostatné
abs. - počet úmrtí
rel. - počet úmrtí na 100 000 obyvateľov stredného stavu (úmrtnosť)

Poznámka: Relatívne údaje sú počítané na 100 000 obyvateľov stredného stavu.

ZAMESTNANOSŤ

Tabuľka 45 Zamestnanci v okrese Banská Bystrica a Brezno v r. 2018

Štatistická odvetvová klasifikácia ekonomických činností	Priemerný evidenčný počet zamestnancov (fyzické osoby)	
	okres B.Bystrica	okres Brezno
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	1 006	1 096
Priemysel spolu	7 091	4 890
z toho:		
-Ťažba a dobývanie	-	D
-Priemyselná výroba	6 175	4 681
-Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	279	D
Dodávka vody, čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov	637	191
Stavebníctvo	2 128	236
Veľkoobchod a maloobchod, oprava motorových vozidiel a motocyklov	6 728	1 596
Doprava a skladovanie	2 039	343
Ubytovacie a stravovacie služby	1 193	62
Informácie a komunikácia	1 284	110
Finančné a poisťovacie činnosti	737	52
Činnosti v oblasti nehnuteľností	518	36
Odborné, vedecké a technické činnosti	1 133	11
Administratívne a podporné služby	1 342	176
Verejná správa a obrana, povinné socialne zabezpečenie	8 013	1 253
Vzdelávanie	5 279	1 423
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	5 768	941
Umenie, zábava, rekreácia	1 023	212
Ostatné činnosti	657	46
S P O L U odvetvia ekonomickej činnosti	45 937	12 484

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

Vysvetlivky: D – údaj sa nepublikuje

Tabuľka 46 Počet živnostníkov podľa vybraných ekonomických činností v okrese Banská Bystrica a Brezno v r. 2018

Ekonomické činnosti	Počet živnostníkov	
	okres B.Bystrica	okres Brezno
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	206	561
Priemysel spolu	525	942
z toho:		
- Ťažba a dobývanie	2	0
- Priemyselná výroba	510	938
- Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	5	0
Dodávka vody; čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov	8	4
Stavebníctvo	1 301	697
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	1 226	469
Doprava a skladovanie	257	115
Ubytovacie a stravovacie služby	195	147
Informácie a komunikácia	323	79
Finančné a poisťovacie činnosti	90	40
Činnosti v oblasti nehnuteľností	56	13
Odborné, vedecké a technické činnosti	997	255
Administratívne a podporné služby	330	132
Verejná správa a obrana, povinné socialne zabezpečenie	0	0
Vzdelávanie	150	30
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	41	11
Umenie, zábava, rekreácia	64	27
Ostatné činnosti	453	175
S P O L U odvetvia ekonomickej činnosti	6 214	3 693

Zdroj informácií: Pracovisko ŠÚ SR v Banskej Bystrici

NEZAMESTNANOSŤ

Tabuľka 47 Uchádzači o zamestnanie a disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike k 31.12.2018

Územie	Ekonomicky aktívne obyvateľstvo ¹⁾	Počet uchádzačov o zamestn. spolu	Uchádzači, ktorí bezprostredne nemôžu nastúpiť do zamestnania			Disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie ²⁾
			vzdelávanie a príprava pre trh práce	dočasná prac. neschopnosť a OČR	absolvent. prac.	
BB – okres	64 268	2 505	34	238	13	2 175
BR – okres	31 941	2 230	60	614	26	1 411
BB – kraj	333 782	29 473	509	4 126	270	23 472
SR	2 741 205	169 802	1 991	22 139	2 036	138 198

Zdroj: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

¹⁾ ekonomicky aktívne obyvateľstvo s trvalým pobytom na uvedenom území, podľa údajov Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR v spolupráci so ŠÚ SR

²⁾ disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie je počet "uchádzačov o zamestnanie spolu" znížený o tých uchádzačov, ktorí bezprostredne nemôžu nastúpiť do zamestnania z dôvodu vzdelávania a prípravy pre trh práce, dočasnej pracovnej neschopnosti, OČR a absolventskej praxe

Tabuľka 48 Miera nezamestnanosti v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike k 31.12.2018

Územie	Miera nezamestnanosti - celkový počet EvN v % ¹⁾	Miera nezamestnanosti - disponibilný počet EvN v % ²⁾	Poradie v rámci okresov SR ³⁾ (1. najvyššia miera)
BB – okres	3,90	3,38	50
BR – okres	6,98	4,42	35
BB – kraj	8,83	7,03	x
SR	6,19	5,04	x

Zdroj: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

¹⁾ miera nezamestnanosti je vypočítaná ako podiel celkového počtu uchádzačov o zamestnanie k počtu ekonomicky aktívnych osôb

²⁾ miera nezamestnanosti je vypočítaná ako podiel disponibilného počtu uchádzačov o zamestnanie k počtu ekonomicky aktívnych osôb

³⁾ počítané v rámci 8 krajov a 79 okresov z disponibilného počtu uchádzačov o zamestnanie

Tabuľka 49 Štruktúra uchádzačov o zamestnanie vzhľadom k dobe evidencie v okresoch Banská Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v Slovenskej republike k 31.12.2018

Územie	Uchádzači o zamestnanie	v tom podľa doby evidencie v mesiacoch											
		do 3	4-6	7-9	10-12	nad 12	z toho						
							13-18	19-24	25-30	31-36	37-42	43-48	nad 48
okres Banská Bystrica	2 505	740	539	327	160	739	139	119	58	54	47	40	282
okres Brezno	2 230	590	415	243	142	840	181	115	72	51	41	50	330
Banskobystrický kraj	29 473	5 499	5 047	3 174	1 921	13 832	2 167	1 281	960	812	674	536	7 402
Slovenská republika	169 802	39 010	33 493	20 044	10 807	66 448	11 610	7 133	5 015	3 984	3 426	2 857	32 423

Z podkladov Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny

II. Zdravotný stav obyvateľstva

Tabuľka 1 Výskyt vybraných prenosných ochorení v okrese Banská Bystrica v rr. 2011 - 2018 (a-absolútne čísla, r-chorobnosť na 100 000 obyvateľov)

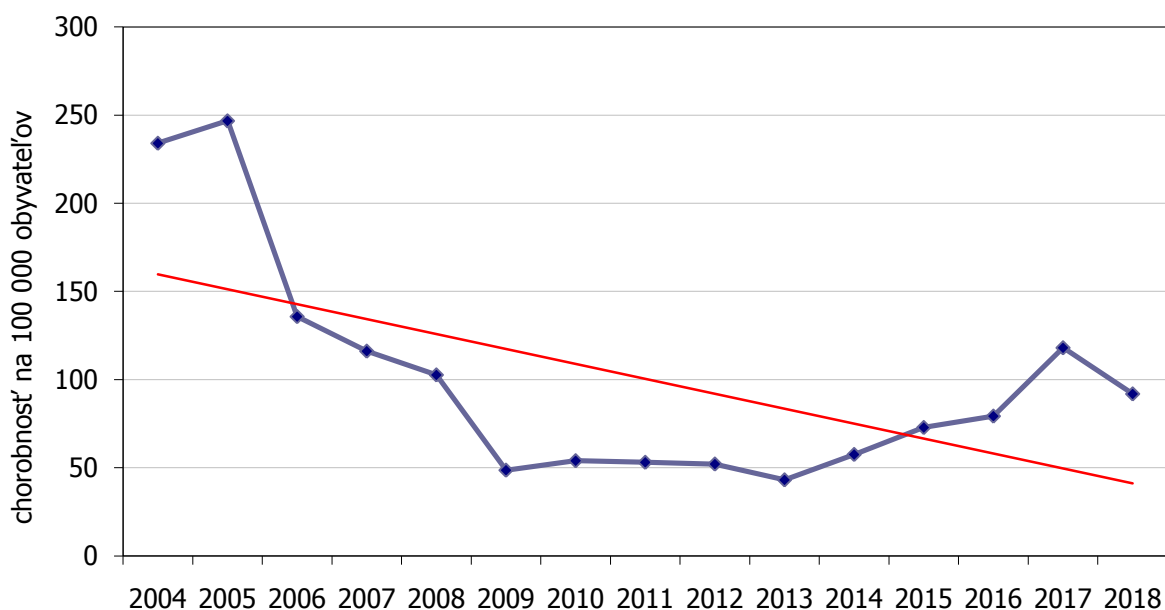
DIAGNÓZA		Rok							
		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
A01 Brušný týfus a paratýfus	a	0	0	0	0	0	0	0	0
	r	0,00	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00	0,00	0,00
A02 Salmonelóza	a	58	58	48	64	80	88	131	102
	r	53,14	52,17	43,19	57,6	72,90	79,34	118,11	91,95
A03 Šigelóza - bacilová dyzentéria	a	2	4	0	1	0	0	0	1
	r	1,80	3,60	0,0	0,9	0,00	0,00	0,00	0,90
Hnačkové ochorenia ostatné	a	410	526	548	495	527	797	623	603
	r	368,70	473,10	493,12	445,7	474,91	718,52	561,65	543,61
A33 Tetanus	a	0	0	0	0	0	0	0	0
	r	0,00	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00	0,00	0,00
B86 Scabies - svrab	a	12	0	3	11	5	10	1	13
	r	10,81	0,00	2,70	9,9	4,51	9,02	0,90	111,7
A37.0 Pertussis - divý kašeľ	a	4	1	1	63	5	6	0	16
	r	3,60	0,90	0,90	56,7	4,51	5,41	0,00	14,42
A38 Scarlatina - záškrt	a	12	8	1	5	0	0	0	0
	r	10,81	7,20	0,90	4,5	0,00	0,00	0,00	0,00
B01 Varicella – ovčie kiahne	a	278	247	233	82	126	134	196	83
	r	250,38	222,16	209,63	73,8	113,5	120,80	176,71	74,82
B02 Herpes zoster – pásový opar	a	7	19	13	16	24	31	26	18
	r	6,30	17,09	11,7	19,4	21,63	27,95	23,44	16,23
B05 Morbilli - osýpky	a	0	0	0	0	0	0	0	0
	r	0,00	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00	0,00	0,00
B06 Rubeola - ružienka	a	0	0	0	0	0	0	0	0
	r	0,00	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00	0,00	0,00
B26 Parotitis epidemica -mumps	a	1	0	0	0	0	6	1	0
	r	0,90	0,00	0,00	0,0	0,00	5,41	0,90	0,00
B27 Infekčná mononukleóza	a	18	17	16	24	16	15	24	33
	r	16,19	15,29	14,40	21,6	14,42	13,5	21,64	29,75
B15 Akútna vírus. hepatitída A	a	4	2	4	5	2	4	0	0
	r	3,60	1,80	3,60	4,5	1,80	3,61	0,00	0,00
B16 Akútna vírus. hepatitída B	a	3	1	0	0	3	2	3	2
	r	2,70	0,90	0,00	0,0	2,70	1,80	2,70	1,80
B17.1, B18.2 Vírus. hepatitída C	a	1	3	10	4	4	6	3	1
	r	0,90	2,70	9,00	3,6	3,60	5,41	2,70	0,90
A39 Meningokok. meningitída	a	0	2	1	1	0	0	1	0
	r	0,00	1,80	0,90	0,9	0,00	0,00	0,90	0,00
G00 Bakteriálna meningitída	a	2	1	3	2	2	1	1	1
	r	1,80	0,90	2,70	1,8	1,80	0,90	0,90	0,90
A87 Vírusová meningitída	a	4	1	4	1	4	3	6	1
	r	3,60	0,90	3,60	0,9	3,60	2,70	5,41	0,90
A86 Nešpecifikov. vírus. encefalitída	a	1	0	0	1	1	0	0	0
	r	0,90	0,00	0,00	0,9	0,90	0,00	0,00	0,00
A84 Kliešťová encefalitída	a	0	0	1	5	4	13	6	7
	r	0,00	0,00	0,90	4,5	3,60	11,72	5,41	6,31
A69 Lymeská borrelióza	a	11	11	13	6	16	18	12	12
	r	9,89	9,89	11,70	5,4	14,41	16,2	10,82	10,82
B58 Toxoplazmóza	a	0	0	1	2	3	0	1	2
	r	0,00	0,00	0,90	1,8	2,70	0,00	0,90	1,80
J10, J11 Chrípka a akútne resp. ochor.	a	27 205	18 021	21 985	18 478	22 927	17 537	15 003	17 664
	r	100347,8	90 420,91	91 947,00	81 535,37	96 597,10	86 779,1	84 796,3	103281,2

Zdroj informácií: RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici

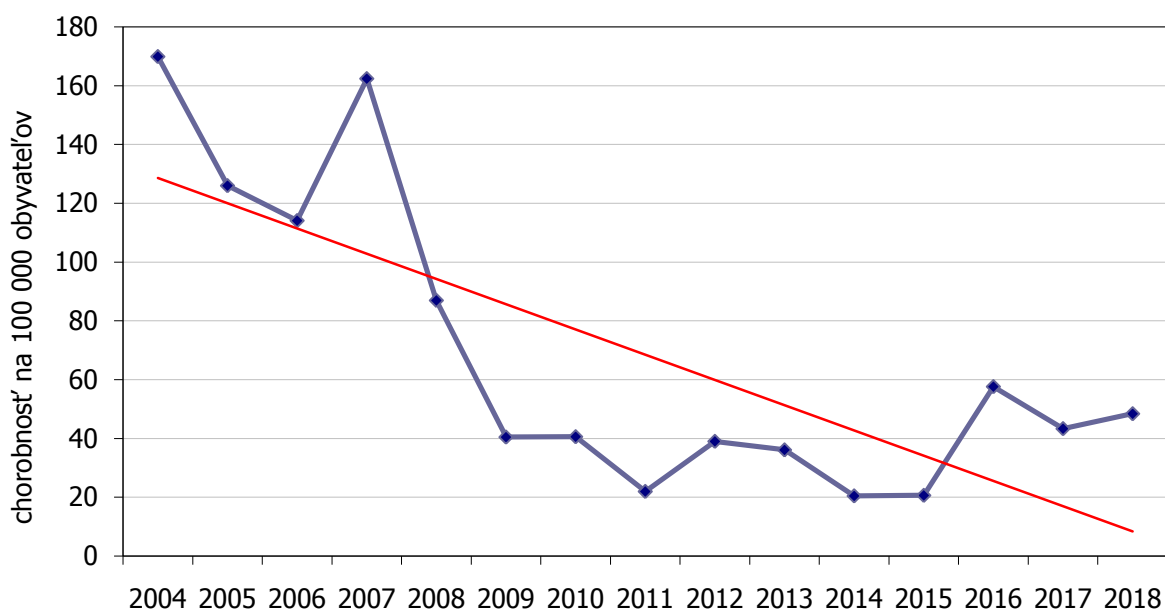
Tabuľka 2 Výskyt vybraných prenosných ochorení v okrese Brezno v rr. 2011 - 2018 (a-absolútne čísla, r-chorobnosť na 100 000 obyvateľ'ov)

DIAGNÓZA		Rok							
		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
A01 Brušný týfus a paratýfus	a	0	0	0	0	0	0	0	0
	r	0,00	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00	0,00	0,00
A02 Salmonelóza	a	14	25	23	13	13	36	27	30
	r	21,98	39,02	36,11	20,47	20,64	57,64	43,34	48,42
A03 Šigelóza - bacilová dyzentéria	a	2	6	6	0	0	0	0	1
	r	3,14	9,36	10,99	0,0	0,00	0,00	0,00	1,61
Hnačkové ochorenia ostatné	a	74	85	106	69	81	114	139	120
	r	115,33	133,04	167,39	109,27	128,99	182,53	223,12	194,14
A33 Tetanus	a	0	0	0	0	0	0	0	0
	r	0,00	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00	0,00	0,00
B86 Scabies - svrab	a	2	3	18	24	14	9	25	11
	r	3,14	4,68	28,26	37,79	22,23	14,37	40,13	17,75
A37.0 Pertussis – divý kašeľ	a	0	0	0	2	5	11	13	16
	r	0,00	0,00	0,00	3,15	7,94	17,57	20,87	25,82
A38 Scarlatina - záškrt	a	0	0	0	2	0	0	0	0
	r	0,00	0,00	0,00	3,15	0,00	0,00	0,00	0,00
B01 Varicella – ovčie kiahne	a	169	63	59	125	102	40	37	10
	r	265,30	98,32	92,63	196,81	162,20	64,04	59,40	16,17
B02 Herpes zoster – pásový opar	a	6	1	1	6	10	5	6	11
	r	9,42	1,56	1,57	9,45	15,88	7,99	9,63	17,75
B05 Morbilli - osýpky	a	0	0	0	0	0	0	0	0
	r	0,00	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00	0,00	0,00
B06 Rubeola - ružienka	a	0	0	0	0	0	0	0	0
	r	0,00	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00	0,00	0,00
B26 Parotitis epidemica -mumps	a	0	0	0	6	1	0	0	0
	r	0,00	0,00	0,00	9,45	1,59	0,00	0,00	0,00
B27 Infekčná mononukleóza	a	4	5	1	4	1	1	2	5
	r	6,24	7,85	1,57	6,35	1,59	1,60	3,21	8,07
B15 Akútna vírus. hepatitída A	a	0	0	1	0	0	54	20	0
	r	0,00	0,00	1,57	0,0	0,00	86,24	32,11	0,00
B16 Akútna vírus. hepatitída B	a	0	0	1	1	0	0	1	0
	r	0,00	0,00	1,57	1,57	0,00	0,00	1,61	0,00
B17.1, B18.2 Vírus. hepatitída C	a	0	2	4	1	3	1	1	2
	r	0,00	3,12	6,28	1,57	4,76	1,60	1,61	3,23
A39 Meningokok. meningitída	a	0	0	1	3	0	0	0	2
	r	0,00	0,00	1,57	4,72	0,00	0,00	0,00	3,23
G00 Bakteriálna meningitída	a	0	1	3	1	0	2	0	0
	r	0,00	1,56	4,71	1,57	0,00	3,19	0,00	0,00
A87 Vírusová meningitída	a	1	0	2	2	2	0	1	1
	r	1,57	0,00	3,14	3,15	3,18	0,00	1,61	1,61
A86 Nešpecifikov. vírus. encefalitída	a	0	0	0	0	0	0	1	0
	r	0,00	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00	1,61	0,00
A84 Kliešťová encefalitída	a	0	1	2	2	3	2	0	5
	r	0,00	1,56	3,14	3,15	4,76	3,19	0,00	8,07
A69.2 Lymeská borrelióza	a	0	1	0	6	1	1	0	5
	r	0,00	1,56	0,00	9,45	1,59	1,60	0,00	8,07
B58 Toxoplazmóza	a	9	5	2	3	1	1	1	8
	r	14,13	7,80	3,14	4,72	1,59	1,60	1,61	12,91
J10, J11 Chrípka a akútne resp. ochor.	a	13 856	11 232	16 625	12 272	16 450	14 382	14 382	11 418
	r	89 180,3	86 912,14	199546,3	81 413,47	94 078,60	92 920,55	79 303,8	75 216,2

Graf 1 Výskyt salmonelóz v okrese Banská Bystrica v rr. 2004 – 2018

Graf 2 Výskyt salmonelóz v okrese Brezno v rr. 2004 – 2018

CHARAKTERISTIKA EPIDEMIOLOGICKEJ SITUÁCIE V ROKU 2018

Okres Banská Bystrica

Situácia vo výskyte infekčných ochorení bola priaznivá aj napriek tomu, že počet prípadov ochorenia na niektoré diagnózy bol vyšší, ako v minulých rokoch.

V skupine hnačkových ochorení (salmonelózy, bacilová dizentéria a ostatné hnačkové ochorenia) bolo hlásených 706 prípadov, čo predstavuje chorobnosť 636,47/100 000 obyvateľov. Oproti roku 2017 je to pokles o 48 prípadov. Ochorenia spôsobili salmonely 102 prípadov, čo je o 29 prípadov menej ako v predchádzajúcom roku, epidémie neboli zaznamenané. Ďalej sa vyskytlo 1 ochorenie na dyzentériu, 15 ochorení spôsobených enteropatogénnymi kmeňmi *E. coli*, 60 ochorení spôsobených kampylobakterom, čo je o 5 prípadov menej ako v predchádzajúcom roku, 15 Yersínióz, čo je o 4 prípady viac oproti roku 2017, 72 ochorení spôsobených *Clostridium difficile*, čo je nárast o 25 prípadov – jednalo sa prevažne o nozokomiálne nákazy, 132 ochorení spôsobil rotavírus, čo predstavuje pokles o 50 prípadov oproti predchádzajúcemu roku, 63 ochorení vírusy Norwalk, čo je takmer dvojnásobný vzostup v porovnaní s minulým rokom, 18 prípadov adenovírus a 228 hnačkových ochorení zostalo etiologicky neobjasnených, čo je o 28 prípadov viac ako v roku 2017.

V skupine ochorení na vírusové hepatitídy bolo spolu hlásených 19 ochorení, čo je o 5 prípadov menej ako v roku 2017. Z toho boli 3 prípady ochorenia na akútnu VHB, 15 prípadov ochorenia na akútnu VHE, 1 ochorenie na chronickú VHB, 1 ochorenie na chronickú VHC. Do evidencie boli zaradení 3 novozistení nosiči HBsAg.

V skupine nákaz preventabilných očkovaním nebolo hlásené žiadne ochorenie na diftériu, tetanus, poliomyelitídu, rubeolu, parotitída, morbilli. Hlásené boli pertussis – 16 prípadov, vírusová hepatitída B – 3 výskyty u neočkovaných osôb, kliešťová encefalitída – 7 prípadov u neočkovaných osôb, rotavírusové infekcie – 132 prípadov u neočkovaných osôb, 1 ochorenie spôsobené invazívnymi kmeňmi *Haemophilus influenzae* u dospeljej neočkovanej osoby. U troch dospelých neočkovaných osôb sa vyskytli nákazy spôsobené invazívnymi kmeňmi *Streptococcus pneumoniae*. Ochorenia na VHA sa nevyskytli.

V skupine neuroinfekcií bolo hlásené 1 ochorenie na nešpecifikovanú vírusovú meningitídu, a 1 ochorenie na bakteriálnu meningitídu spôsobené *Haemophilus influenzae*.

V skupine ochorení na zoonózy a nákazy s prírodnou ohniskovosťou boli hlásené 2 ochorenia na toxoplazmózu u dospelých pacientov, 27 prípadov ochorenia na Lymesku boreliózu, čo je o 7 prípadov viac ako v roku 2017. Ďalej sa vyskytlo 7 prípadov ochorení na kliešťovú encefalitídu (uvádzané aj v skupine nákaz preventabilných očkovaním), čo je o 1 prípad viac ako v roku 2017, 6 z nich malo v anamnéze zaklieštenie a 1 prípad sa nakazil alimentárnou cestou. V 2 prípadoch bola vykonávaná vakcinácia proti besnote po poranení zvierateľom podozrivým z besnoty a to u 2 detí pohryzených v 1 prípade mačkou a v 1 prípade systémom.

V skupine vzduchom prenosných nákaz boli hlásené 16 ochorení spôsobených inou bordetelou pertussis, 6 ochorení spôsobených inými bordetelami, 83 ochorení na na ovčie kiahne, čo je pokles 52% oproti predchádzajúcemu roku, 18 ochorení na Herpes zoster, 32 ochorení na infekčnú mononukleózu, 4 ochorenia na pľúcnu TBC u dospelých osôb a 4 ochorenia spôsobené streptokokmi a to 1 ochorenie spôsobené iným nešpecifikovaným streptokokom a 3 prípady ochorenia spôsobené *Streptococcus pneumoniae* a to pod obrazom sepsy.

Osobitnú kapitolu tvoria akútne respiračné ochorenia a chrípka, ktoré sa hlásia lekármi prvého kontaktu počas celého roka agregovaným spôsobom. V priebehu roka 2018 bolo spolu hlásených 17 664 ochorení na ARO, z toho 1 924 prípadov ochorenia na chrípku. Oproti roku 2017 je u ARO vzostup o 21,8% počtu hlásených prípadov, u chrípky dvojnásobný vzostup.

V skupine ochorení kože boli hlásené 4 ochorenia na Erysipel a 12 ochorenia na svrab. Výskyt mal sporadický alebo rodinný charakter.

Z ochorení sexuálne prenosných bolo hlásených 11 prípadov ochorenia na syfilis, 2 ochorenia na kvapavku, 28 ochorení močovo-pohlavného aparátu spôsobené chlamýdiami. V priebehu roka 2018 sa vyskytli 2 prípady nosičstva HIV.

V skupine ochorení na septikémie bolo hlásených 47 prípadov, z toho 42 prípadov bolo hlásených ako nozokomiálne nákazy.

V priebehu roka 2018 sa vyskytli 4 epidémii infekčných ochorení: 2 epidémie hnačkových ochorení spôsobené rotavírusmi a 2 epidémie hnačkových ochorení spôsobené Norwalk vírusom.

Zo zdravotníckych zariadení bolo v priebehu roka 2018 hlásených spolu 468 nozokomiálnych nákaz, čo je približne rovnaký počet ako v predchádzajúcom roku. Tento počet však stále nevyjadruje rozsah a závažnosť nemocničných nákaz, keďže sa jedná len o pasívny zber údajov.

V priebehu roka 2018 boli zaznamenané 2 úmrty na infekčné ochorenie.

Hlásených bolo 5 ochorení na importované nákazy – a to 1 prípad salmonelózy importovaný z Chorvátska, 1 prípad dyzentérie importovaný z Mexika a 3 norovírusové ochorenia importované z Turecka.

Okres Brezno

Epidemiologická situácia v okrese Brezno bola v roku 2018 priaznivá, takmer u všetkých diagnóz došlo k poklesu výskytu.

V skupine hnačkových ochorení bolo hlásených 151 prípadov (chorobnosť 244,30/100 000 obyv.), čo je o 15 prípadov menej ako v predchádzajúcom roku. Hlásených bolo 30 ochorení spôsobených salmonelami, 1 ochorenie na bacilárnu dyzentériu, 5 ochorení spôsobených *Campylobacterom*, 1 *Yersíniou*, 51 rotavírusmi, 28 *Norwalk* vírusmi, 2 adenovírusmi a 16 ochorení s nezisteným agensom.

V skupine vírusových hepatítid bolo hlásených 6 prípadov. Vyskytli sa 2 ochorenia na vírusovú hepatitídu E, 2 prípady ochorenia na chronickú vírusovú hepatitídu B a 2 ochorenia na chronickú VHC. Zistené boli aj 4 prípady nosičstva HBsAg.

V skupine náraz preventabilných očkovaním sa vyskytlo 16 prípadov ochorenia na Pertussis a 1 ochorenie na pneumokokovú meningitídu. Nevyskytlo sa ochorenie na tetanus, poliomyelitídu, rubeolu, parotitídu, morbili ani žiadne závažné ochorenie spôsobené hemofilmi.

V skupine neuroinfekcií bolo hlásených 12 ochorení, čo je oproti predchádzajúcemu roku pokles o 3 prípady. Vyskytli sa 2 ochorenia na meningokokovú meningitídu, 5 ochorení na kliešťovú encefalitídu, 1 ochorenie na nešpecifikovanú vírusovú meningitídu, 1 ochorenie na varicelovú meningitídu encefalitídu, 1 prípad ochorenia na meningitídu spôsobenú nešpecifikovaným agensom, 2 ochorenia na parézu nervi facialis.

V skupine zoonóz a náraz s prírodnou ohniskovosťou bolo hlásených 23 prípadov, čo je o 11 prípadov viac ako predchádzajúcom roku. Hlásené bolo 1 ochorenie na tularémiu, 8 ochorení na toxoplazmózu, 11 prípadov ochorenia na Lymesku borreliózu a 3 prípady poranenia zvieratom podozrivým z besnoty.

V skupine vzduchom prenosných náraz sa vyskytlo 31 ochorení, čo je o 15 prípadov menej ako v roku 2017. Hlásené boli 4 ochorenia spôsobené *Bordetellou species*, 9 prípadov ochorenia na varicellu, 11 ochorení spôsobených *Herpes zoster*, 2 ochorenia na TBC, 5 i ochorení na infekčnú mononukleózu. V priebehu roka bolo hlásených spolu 11 418 prípadov akútnych respiračných ochorení, z toho 1 148 prípadov ochorenia na chrípku. Oproti roku 2017 je to pokles absolútneho počtu ochorení na ARO o 598 prípadov a u chrípky vzostup o 349 prípadov.

V skupine septikémií boli hlásené 3 ochorenia, čo je o 7 prípadov menej, ako v predchádzajúcom roku.

V skupine ochorení kože bolo hlásených 11 prípadov ochorenia na svrab, čo je pokles o 56% oproti predchádzajúcom roku.

V skupine sexuálne prenosných ochorení boli hlásené 3 ochorenia na syfilis, 5 prípadov ochorenia na chlamýdiové sexuálne prenosné infekcie a 1 urogenitálne ochorenie spôsobené trichomonádou.

Zo zdravotníckych zariadení bolo hlásených 39 nozokomiálnych náraz, čo je pokles oproti predchádzajúcom roku o 50,63%. Hlásna služba je tu však veľmi podhodnotená.

V priebehu roka 2018 boli zaznamenané 3 epidémie a to: 4 prípady ochorenia na svrab, 18 ochorení na hnačky, spôsobené norovírusmi a 15 prípadov hnačkových ochorení, ktoré spôsobili rotavírusy.

V priebehu roka 2018 neboli zaznamenané žiadne úmrty na infekčnú diagnózu.

V skupine importovaných náraz bolo zaznamenané 1 ochorenie na hnačku (Bulharsko).

Tabuľka 3 Výskyt vybraných prenosných ochorení v Banskobystrickom kraji v rr. 2011 - 2018 (a-absolútne čísla, r-chorobnosť na 100 000 obyvateľ'ov)

DIAGNÓZA		Rok							
		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
A01 Brušný týfus a paratýfus	a	0	0	0	0	0	0	0	0
	r	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
A02 Salmonelóza	a	579	545	493	423	606	592	619	792
	r	88,77	82,77	74,87	64,38	92,47	90,66	95,02	121,89
A03 Šigelóza – bacilová dyzentéria	a	86	32	26	12	19	17	40	19
	r	13,19	4,86	3,95	1,83	2,90	2,60	6,14	2,92
Hnačkové ochorenia ostatné	a	1 018	1 222	1 046	1 321	1 829	2 106	2 175	2 086
	r	154,11	185,37	159,05	201,35	279,58	322,87	333,84	321,54
A33 Tetanus	a	0	0	0	0	0	0	0	0
	r	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
B86 Scabies - svrab	a	302	261	318	382	240	234	320	269
	r	46,30	39,64	48,29	58,14	36,62	35,83	49,12	41,40
A37.0 Pertussis - divý kašeľ	a	8	4	5	170	27	30	23	54
	r	1,20	0,61	0,76	25,88	4,12	4,59	3,53	8,31
A38 Scarlatina - záškrt	a	38	17	8	12	41	24	8	5
	r	5,75	2,58	1,21	1,83	6,26	3,68	1,23	0,77
B01 Varicella – ovčie kiahne	a	2 230	1 610	1 449	1 649	1 903	1 928	1 459	670
	r	341,95	244,50	220,05	257,84	290,38	295,24	223,96	104,57
B05 Morbilli - osýpky	a	0	0	0	0	0	0	0	0
	r	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
B06 Rubeola - ružienka	a	0	0	0	0	0	0	0	0
	r	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
B26 Parotitis epidemica - mumps	a	1	0	0	27	13	6	2	0
	r	0,15	0,00	0,00	4,11	1,98	0,92	0,31	0,00
B15 Akútna vírus. hepatitída A	a	98	8	42	133	15	109	120	75
	r	15,00	1,21	6,38	20,24	2,29	16,69	18,42	11,54
B16 Akútna vírus. hepatitída B	a	9	4	6	10	16	12	17	20
	r	1,40	0,61	0,91	1,52	2,44	1,84	2,61	3,08
B17.1, B18.2 Vírus. hepatitída C	a	34	35	65	69	51	53	25	46
	r	5,15	5,31	9,88	10,52	7,80	8,13	3,84	7,09
A39 Meningokoková meningitída	a	0	5	3	10	2	2	7	5
	r	0,00	0,76	0,46	1,52	0,31	0,31	1,07	0,77
G00 Bakteriálna meningitída	a	6	10	14	10	7	6	3	9
	r	0,90	1,52	2,13	1,52	1,06	0,92	0,46	1,38
A87 Vírusová meningitída	a	32	76	38	20	18	24	18	16
	r	4,90	11,54	5,77	3,04	2,7	3,68	2,76	2,46
A86 Nešpecifikovaná vírus. encefalitída	a	1	0	0	2	1	1	1	0
	r	0,15	0,00	0,00	0,30	0,15	0,15	0,15	0,00
A84 Kliešťová encefalitída	a	3	20	23	13	25	60	20	46
	r	0,46	3,04	3,49	1,98	3,81	9,19	3,07	7,08
A69.2 Lymeská borrelióza	a	68	62	69	56	155	144	185	132
	r	10,43	9,39	10,48	8,52	23,65	22,05	28,40	20,35
B58 Toxoplazmóza	a	9	5	4	13	33	14	7	21
	r	1,38	0,76	0,61	1,98	5,04	2,14	1,07	3,23
B68 Tenióza	a	1	0	0	0	0	0	0	0
	r	0,15	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
J10, J11 Chrípka a akútne respiračné ochorenia	a	237 645	209 269	240 553	216 833	228 388	209 317	201 119	210 461
	r	75 734,0	66795,2	73 922,4	66 598,1	74 197,8	70 572,4	67 244,5	69 465,9

Zdroj informácií: RÚVZ v Banskej Bystrici

Tabuľka 4 Výskyt vybraných prenosných ochorení v SR v rr. 2011 - 2018 (a-absolútne čísla, r-chorobnosť na 100 000 obyvateľov)

DIAGNÓZA		Rok							
		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
A01	a	3	1	0	2	0	1	2	0
Brušný týfus a paratýfus	r	0,06	0,02	0,00	0,04	0,00	0,02	0,04	0,00
A02	a	4 132	4 973	4 033	4 379	5 103	5 724	6 093	7 222
Salmonelóza	r	76,02	92,02	74,54	80,85	94,13	105,5	112,11	132,68
A03	a	603	480	293	230	199	150	276	206
Šigelóza - dyzentéria	r	11,09	8,88	5,42	4,25	3,67	2,8	5,08	3,78
Hnačkové ochorenia ostatné	a	16 543	16 594	15 893	17 106	20 175	23 325	20 667	23 172
	r	301,13	306,99	293,59	315,69	371,97	429,49	380,23	425,56
A33	a	1	1	0	0	0	0	0	0
Tetanus	r	0,02	0,02	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
B86	a	1 210	1 437	1 704	2 106	2 099	2 283	2 211	2 045
Scabies - svrab	r	22,26	26,59	31,49	38,88	38,72	42,07	40,68	37,57
A37.0	a	936	950	907	1 123	334	289	191	376
Pertussis - divý kašeľ	r	17,22	17,58	16,76	20,73	6,16	5,33	3,51	6,91
A38	a	202	219	272	221	209	306	208	309
Scarlatina - záškrt	r	3,72	4,05	5,30	4,08	3,86	5,64	3,83	5,68
B01	a	18 691	18 286	18 386	16 910	17 745	22 959	18 102	14 305
Varicella - ovčie kiahne	r	343,88	338,36	339,80	312,21	327,32	423,17	333,06	262,81
B05	a	2	1	0	0	0	0	6	565
Morbilli - osýpky	r	0,04	0,02	0,00	0,00	0,00	0,00	0,11	10,38
B06	a	0	0	0	0	0	0	0	0
Rubeola - ružienka	r	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
B26 Parotitis epidemica - mumps	a	2	5	218	1 559	1 707	203	29	13
	r	0,04	0,09	4,03	28,78	31,49	3,74	0,53	0,24
B15 Akútna vírusová hepatitída A	a	403	125	204	735	883	1 362	673	173
	r	7,41	2,31	3,77	13,57	16,29	25,10	12,38	3,18
B16 Akútna vírusová hepatitída B	a	93	73	74	85	65	50	51	48
	r	1,71	1,35	1,37	1,57	1,20	0,90	0,96	0,88
B17.1, B18.2	a	304	235	304	402	344	269	157	230
Vírusová hepatitída C	r	5,60	4,35	5,62	7,42	6,34	4,95	2,89	4,22
A39 Meningokoková meningitída	a	26	41	25	29	30	26	42	37
	r	0,48	0,76	0,46	0,54	0,55	0,48	0,77	0,68
G 00	a	83	81	94	97	90	103	88	82
Bakteriálna meningitída	r	1,53	1,50	1,74	1,79	1,66	1,90	1,62	1,51
A87	a	128	174	183	123	88	99	73	93
Vírusová meningitída	r	2,35	3,22	3,38	1,26	1,62	1,82	1,34	1,71
A85, A86	a	20	15	36	42	20	11	12	42
Iné a nešpecifikované vírusové encefalitídy	r	0,37	0,28	0,66	0,87	0,37	0,20	0,22	0,78
A84.1	a	108	102	162	116	84	173	76	157
Kliešťová encefalitída	r	1,99	1,89	2,99	2,14	1,55	3,19	1,40	2,88
A69.2, G63.0, M01.2	a	852	754	998	680	913	1 105	806	981
Lymeská choroba	r	15,68	13,95	18,44	12,55	16,84	20,36	14,83	18,02
B58, P37.1	a	77	103	158	187	219	131	110	85
Toxoplazmóza	r	1,42	1,91	2,92	3,45	4,04	2,41	2,02	1,56
B68	a	3	3	0	0	0	0	1	2
Tenióza	r	0,06	0,06	0,00	0,00	0,00	0,00	0,02	0,04

Zdroj informácií: RÚVZ v Banskej Bystrici

Tabuľka 5 Vývoj chorobnosti na vybrané prenosné ochorenia v okresoch B. Bystrica a Brezno (spolu) za posledných 20 rokov na 100 000 obyvateľov

DIAGNÓZA	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Brušný týfus a paratýfus	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,00
Salmonelóza	226,8	260,8	257,9	204,1	373,0	210,4	202,7	127,8	133,3	96,93
Bacilová dyzentéria	4,5	118,3	15,7	7,3	4,5	6,22	0,0	2,8	4,0	0,57
Hnačkové ochorenia ostat.	118,7	136,8	115,2	121,8	110,3	163,4	212,9	293,1	234,7	239,48
Tetanus	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,00
Svrab	37,0	36,4	16,9	19,2	9,0	16,4	16,4	14,2	6,3	5,70
Divý kašeľ	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,57
Scarlatina	3,4	1,7	3,4	1,1	0,6	4,52	3,9	4,5	1,1	7,98
Varicella	129,4	67,8	153,4	67,1	166,0	187,5	181,1	53,4	70,6	198,43
Herpes zoster	44,8	44,9	34,8	27,1	30,4	27,71	21,0	19,3	15,4	22,81
Osýpky	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,00
Ružienka	1,7	0,0	0,0	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,00
Mumps	9,0	0,0	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,00
Akútna vírus. hepatitída A	4,5	2,8	1,1	1,1	0,0	3,96	0,0	4,0	36,5	4,56
Akútna vírus. hepatitída B	9,0	3,9	0,6	1,1	0,6	0,0	0,0	0,6	0,0	0,57
Iné vírusové hepatitídy	1,1	0,0	1,1	1,1	1,1	2,26	2,8	2,8	1,1	2,28
Meningokok. meningitída	1,1	0,6	0,0	0,0	1,7	0,56	1,1	0,6	0,6	2,85
Bakteriálna meningitída	3,9	2,8	2,2	4,5	3,4	5,09	3,9	1,1	2,3	3,42
Vírusová meningitída	1,1	6,2	2,2	3,9	2,3	6,22	4,5	6,2	2,3	8,55
Nešpec. vírus. encefalitída	0,6	1,1	2,2	0,0	1,1	0,56	1,7	2,3	0,6	0,57
Kliešťová encefalitída	0,6	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,5	1,7	1,7	0,57
Lymeská borrelióza	3,4	5,0	1,1	2,8	3,4	10,18	10,2	1,1	4,0	2,28
Toxoplazmóza	9,0	10,1	3,4	5,1	6,8	1,7	3,9	6,2	5,1	4,56
Tenioza	0,0	0,0	0,0	0,0	1,1	0,0	0,6	0,0	0,0	0,00
DIAGNÓZA	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Brušný týfus a paratýfus	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Salmonelóza	45,67	49,14	41,06	47,41	40,70	44,20	53,52	71,52	91,30	76,42
Bacilová dyzentéria	0,00	0,57	2,28	5,71	3,44	0,57	0,00	0,00	0,00	1,16
Hnačkové ochorenia ostat.	219,81	272,54	275,99	349,00	374,88	323,74	349,90	525,44	440,3	418,56
Tetanus	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Svrab	2,28	10,28	7,98	1,71	12,04	20,09	10,93	10,96	15,02	13,89
Divý kašeľ	0,00	8,00	2,98	0,57	0,57	37,31	5,75	9,81	7,51	18,53
Scarlatina	1,14	5,14	1,71	4,57	0,57	4,02	0,00	0,00	0,00	0,00
Varicella	341,42	138,84	254,90	177,07	167,38	118,82	131,21	100,36	134,64	53,84
Herpes zoster	14,27	14,28	7,41	11,42	8,02	12,63	19,57	20,76	18,49	16,79
Osýpky	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ružienka	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Mumps	0,00	0,00	0,57	0,00	0,00	3,44	0,58	3,46	0,58	0,00
Akútna vírus. hepatitída A	0,57	16,00	2,28	1,14	2,87	2,87	1,15	33,45	11,56	0,00
Akútna vírus. hepatitída B	1,14	0,57	1,71	0,57	0,57	0,57	1,73	1,15	2,31	1,16
Vírusová hepatitída C	-	1,14	0,57	2,86	8,02	2,87	4,03	4,04	2,31	1,74
Iné vírusové hepatitídy	0,00	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Meningokok. meningitída	1,14	2,28	0,00	1,14	1,15	2,30	0,00	0,00	0,58	1,16
Bakteriálna meningitída	2,28	2,28	1,14	1,14	3,44	1,72	1,15	1,73	0,58	0,58
Vírusová meningitída	1,71	3,43	2,85	0,57	3,44	1,72	3,45	1,73	4,04	1,16
Nešpec. vírus. encefalitída	0,57	1,71	0,57	0,00	0,00	0,57	0,58	0,00	0,58	0,00
Kliešťová encefalitída	0,57	1,14	0,00	0,57	1,72	4,02	4,03	8,65	3,47	6,95
Lymeská borrelióza	4,57	1,71	6,27	6,85	7,45	6,89	4,03	10,96	6,93	9,84
Toxoplazmóza	8,56	4,57	5,13	2,86	1,72	2,87	2,30	0,77	1,16	5,79
Tenioza	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Zdroj informácií: RÚVZ v Banskej Bystrici

Tabuľka 6 Chrápka a akútne respiračné ochorenia v okresoch B. Bystrica a Brezno spolu a v SR v rr. 1987 – 2006

Rok	okr. B.Bystrica + Brezno		Slovenská republika	
	Výskyt	Incidenca na 100 000 obyv.	Výskyt	Incidenca na 100 000 obyv.
1987	94 513	54 535,9	1 722 204	32 969,6
1988	90 784	51 410,6	1 923 115	36 622,9
1989	123 339	69 846,1	2 364 424	44 813,1
1990	71 013	40 316,6	1 746 948	32 975,1
1991	77 826	45 043,6	1 997 116	37 845,1
1992	71 917	40 473,7	1 831 432	34 555,2
1993	84 835	47 583,9	2 096 658	33 205,7
1994	79 718	44 640,2	1 711 141	32 000,1
1995	77 229	43 158,2	2 189 650	40 880,6
1996	40 866	22 837,3	1 562 718	29 175,8
1997	88 465	49 424,3	2 527 662	47 089,4
1998	64 374	36 032,4	2 389 855	44 522,1
1999	68 432	38 322,2	2 356 172	43 894,6
2000	51 590	28 925,8	2 112 919	39 362,9
2001	47 199	26 524,2	2 116 227	39 424,6
2002	35 037	39 380,4	1 585 626	29 539,6
2003	40 411	22 737,4	1 962 248	36 320,8
2004	21 447	12 128,6	1 335 323	24 716,5
2005	24 019	13 641,9	1 341 995	24 901,6
2006	20 695	11 879,1	1 446 284	26 869,7

Zdroj informácií: RÚVZ v Banskej Bystrici

V roku 2007 sa zmenil spôsob výpočtu incidencie chrípky a akútnych respiračných ochorení. Počíta sa pre percento obyvateľov, zhodné s percentom hlásiacich lekárov. Preto ďalej už uvádzame výskyt týchto ochorení zvlášť pre každý okres. Incidenca je vypočítaná na 100 000 obyvateľov.

Tabuľka 7 Chrápka a akútne respiračné ochorenia v okresoch B. Bystrica a Brezno a v SR v rr. 2007 - 2018

Rok	Banská Bystrica		Brezno		Slovenská republika	
	Výskyt	Incidenca	Výskyt	Incidenca	Výskyt	Incidenca
2007	35 675	120 991,2	20 458	141 965,0	2 059 553	85 238,5
2008	31 468	93 729,9	11 868	78 423,6	1 862 119	74 506,0
2009	45 063	112 790,6	21 459	103 361,0	2 391 481	81,011,9
2010	31 951	96 631,0	14 068	81 878,9	1 926 453	66 892,3
2011	27 205	100 347,9	13 856	89 180,3	2 006 172	70 413,8
2012	18 021	90 420,91	11 232	86 912,14	1 874 676	65 895,5
2013	21 985	91 947,00	16 625	199 546,3	2 199 863	75 328,9
2014	18 478	84 535,37	12 272	81 413,47	1 903 793	68 358,9
2015	22 927	96 597,10	16 450	94 078,60	2 119 341	79 535,1
2016	17 537	86 779,1	14 382	92 920,55	1 911 638	75 301,2
2017	15 003	84 796,3	14 382	79 303,8	1 930 244	77 363,0
2018	17 664	103 281,2	11 418	75 216,2	2 021 202	80 353,6

Tabuľka 8 Stav očkovania obyvateľov okresov Banská Bystrica a Brezno podľa kontroly ku dňu 31.8.2018 (podľa RÚVZ v Banskej Bystrici)

A/ Pravidelné očkovanie

Základné očkovanie proti osýpkam, mumpsu a ružienke

Ročníky narodenia	okres B.Bystrica			okres Brezno		
	celkový počet detí	zaočkovaných		celkový počet detí	zaočkovaných	
		abs.	%		abs.	%
2016	1 097	1 030	93,9	526	506	98,1
2015	1 070	1 019	95,2	508	500	98,4

Preočkovanie proti osýpkam, mumpsu a ružienke (v 11. roku života)

Ročníky narodenia	okres B.Bystrica			okres Brezno		
	celkový počet detí	zaočkovaných		celkový počet detí	zaočkovaných	
		abs.	%		abs.	%
2006	838	809	97,1	521	519	99,6
2005	878	858	97,7	559	558	99,8

Očkovanie proti diftérii, tetanu, divému kašľu, vírusovej hepatitíde B, hemofilovým invazívnym nákazám a poliomyelitíde

Ročník narodenia	okres B.Bystrica			okres Brezno		
	celkový počet detí	zaočkovaných		celkový počet detí	zaočkovaných	
		abs.	%		abs.	%
2016	1 097	1 054	96,1	526	516	98,7

Preočkovanie proti diftérii, tetanu, divému kašľu a poliomyelitíde (v 6. a v 13. roku života)

Ročníky narodenia	okres B.Bystrica			okres Brezno		
	celkový počet detí	zaočkovaných		celkový počet detí	zaočkovaných	
		abs.	%		abs.	%
2011	1 045	1 010	96,7	552	544	98,6
2004	881	861	97,7	529	526	99,4

Od roku 2013 sa zrušilo pravidelné očkovanie novorodencov proti tuberkulóze a zaradilo sa medzi nepovinné očkovania.

B/ Osobitné, mimoriadne a iné očkovanie

Očkovanie novorodencov HBsAg pozitívnych matiek proti vírusovej hepatitíde typu B

Okres	Ročník narod.	Počet detí podliehajúcich očkovaniu	Spolu zaočkovaných		z toho			HBIG** simult.	
			abs.	%	tromi dávkami	dvomi dávkami	jednou dávkou	počet detí	
								abs.	%
Banská Bystrica	2018*	3	3	100,0	1	0	2	1	33,3
	2017	0	-	-	-	-	-	-	-
Brezno	2018*	0	-	-	-	-	-	-	-
	2017	0	-	-	-	-	-	-	-

* do 31.8.2018

** hyperimúnnny ľudský gamaglobulín podaný simultánne proti vírusovej hepatitíde B

Očkovanie proti vírusovej hepatitíde B pacientov hemodialýz a peritoneálnej dialýzy (kontrolujú sa pacienti zaradení do dialyzačného programu v čase kontroly očkovania, resp. pacienti v príprave na zaradenie do dialyzačného programu)

Okres	Počet pacientov podliehajúcich očkovaniu		Očkovani aspoň jednou dávkou	
			spolu	%
B.Bystrica	zaradení do DP	38	34	89,5
	v príprave do DP	35	34	97,1
Brezno	zaradení do DP	2	2	100,0
	v príprave do DP	3	3	100,0

Očkovanie proti vírusovej hepatitíde B u "kontaktov" s osobami, infikovanými vírusom hepatitídy B

Okres	Skupina očkovaných osôb	Počet novozistených osôb	Spolu počet očkovaných	
			abs.	%
Banská Bystrica	Kontakty chorých na VHB	2	1 tromi dávkami 1 jednou dávkou	100,0
	Kontakty nosičov HBsAg	1	0	0,0
Brezno	Kontakty chorých na VHB	0	-	-
	Kontakty nosičov HBsAg	4	2 tromi dávkami 2 dvomi dávkami	100,0

Odporúčané očkovanie proti vírusovej hepatitíde A u detí vo veku dvoch rokov, žijúcich v miestach s nízkym sociálno-hygienickým štandardom

Ročník narodenia	okres B.Bystrica			okres Brezno		
	celkový počet detí	zaočkovaných		celkový počet detí	zaočkovaných	
		abs.	%		abs.	%
2016	7	3	42,9	23	0	0,0

Odporúčané očkovania alebo očkovania na žiadosť rodičov detí do 15 roku života k 31.8.2018 v okrese Banská Bystrica

Očkovanie proti	Počet očkovaných detí				
	spolu	z toho			revakcinovaných
		1 dávkou	2 dávkami	3 dávkami	
Kliešťovej encefalitíde	104	20	50	13	21
Chrípke	od 6 mes. do 3 rokov života	5	5	-	-
	od 3 rokov života	69	69	-	-
Vírusovej hepatitíde typu A	145	70	75	-	-
Meningokokovej meningitíde	60	58	-	-	2
Infekciám vyvolaným S.pneumoniae (polysacharidová vakcína)	0	-	-	-	-
Rotavírusovým infekciám	385	34	314	37	-
Ovčím kiahňam	34	9	25	-	-
HPV infekcia	54	19	23	12	-
Tuberkulóze	5	-	-	-	-
Spolu	861	-	-	-	-

Odporúčané očkovania alebo očkovania na žiadosť rodičov detí do 15 roku života k 31.8.2018 v okrese Brezno

Očkovanie proti	Počet očkovaných detí				
	spolu	z toho očkovaných			revakci-novaných
		1 dávkou	2 dávkami	3 dávkami	
Kliešťovej encefalitíde	11	-	4	6	1
Chrípke	od 6 mes. do 3 rokov života	0	-	-	-
	od 3 rokov života	120	120	-	-
Vírusovej hepatitíde typu A	263	6	262	-	-
Meningokokovej meningitíde	25	25	-	-	0
Infekciám vyvolaným S.pneumoniae (polysacharidová vakcína)	1	-	-	-	1
Rotavírusovým infekciám	156	18	137	1	-
Ovčím kiahňam	0	-	-	-	-
HPV infekcia	12	1	6	5	-
Tuberkulóze	0	-	-	-	-
Spolu	593	-	-	-	-

Očkovanie proti chrípke u osôb umiestnených v zariadeniach sociálnych služieb v období od 1.9.2016 do 31.8.2018

Vekové skupiny	okres B. Bystrica			okres Brezno		
	Celkový poč. osôb	zaočkovaných		Celkový poč. osôb	zaočkovaných	
		abs.	%		abs.	%
0 – 5	5	-	-	0	-	-
6 - 14	25	1	4,0	6	6	100,0
15 - 19	4	-	-	10	10	100,0
20 - 59	50	30	60,0	44	40	90,9
60 a starší	473	329	69,6	229	177	77,3
SPOLU	557	360	64,6	289	233	80,6

Tabuľka 9 Výskyt tuberkulózy v okresoch Banská Bystrica a Brezno (spolu) a v SR v rr. 1998 – 2018

Rok	okr. B.Bystrica + Brezno		Slovenská republika	
	Výskyt	Incidenca na 100 000 obyvateľ'ov	Výskyt	Incidenca na 100 000 obyvateľ'ov
1998	19	10,6	1 289	23,9
1999	10	5,6	1 218	22,6
2000	28	15,7	1 110	20,5
2001	23	12,9	1 078	20,0
2002	17	9,6	1 069	19,9
2003	10	5,6	983	18,3
2004	18	10,2	713	13,2
2005	19	10,79	743	13,80
2006	12	6,82	732	13,59
2007	16	9,12	708	13,13
2008	14	7,99	652	12,06
2009	20	11,42	513	9,47
2010	4	2,29	443	8,17
2011	9	5,13	399	7,34
2012	9	5,14	345	6,35
2013	3	1,72	401	7,41
2014	8	4,59	336	6,20
2015	6	3,45	317	5,85
2016	1	0,58	296	5,45
2017	6	3,47	249	4,58
2018	4	2,32	281	5,16

Zdroj informácií: Národný register pacientov s tuberkulózou, Vyšné Hágy

Tabuľka 10 Výskyt tuberkulózy v okrese Banská Bystrica a Brezno v rr. 2007-2018

Rok	okres B.Bystrica		okres Brezno	
	Výskyt	Incidenca na 100 000 obyvateľ'ov	Výskyt	Incidenca na 100 000 Obyvateľ'ov
2007	10	9,01	6	9,28
2008	9	8,12	5	7,78
2009	15	13,52	5	7,79
2010	2	1,80	2	3,12
2011	9	8,09	0	0,00
2012	5	4,50	4	6,28
2013	3	2,70	0	0,00
2014	5	4,50	3	4,74
2015	4	3,60	2	3,18
2016	0	0,00	1	1,60
2017	5	4,51	1	1,61
2018	2	1,80	2	3,23

Zdroj informácií: Národný register pacientov s tuberkulózou, Vyšné Hágy

Tabuľka 11 Vývoj výskytu tuberkulózy v okrese Banská Bystrica podľa pohlavia a hlavnej lokalizácie choroby v rr. 2005 – 2018

Rok	Spolu	Muži	Ženy	Pľúcna tbc	Mimo-pľúcna tbc
2005	14	8	6	12	2
2006	7	7	0	7	0
2007	10	9	1	10	0
2008	9	7	2	7	2
2009	15	12	3	13	2
2010	2	2	0	2	0
2011	9	6	3	8	1
2012	5	2	3	3	2
2013	3	2	1	3	1
2014	5	4	1	4	1
2015	4	3	1	2	2
2016	0	0	0	0	0
2017	5	2	3	5	1
2018	2	2	0	1	1

Zdroj informácií: Národný register pacientov s tuberkulózou, Vyšné Hágy

Tabuľka 12 Vývoj výskytu tuberkulózy v okrese Brezno podľa pohlavia, hlavnej lokalizácie choroby a mikrobiologickej pozitivity v rr. 2005-2018

Rok	Spolu	Muži	Ženy	Pľúcna tbc	Mimo-pľúcna tbc
2005	5	3	2	3	2
2006	5	3	2	4	1
2007	6	3	3	5	1
2008	5	4	1	4	1
2009	5	4	1	5	0
2010	2	1	1	1	1
2011	0	0	0	0	0
2012	4	3	1	4	0
2013	0	0	0	0	0
2014	3	3	0	3	0
2015	2	1	1	1	1
2016	1	1	0	1	0
2017	1	1	0	1	0
2018	2	1	1	2	0

Zdroj informácií: Národný register pacientov s tuberkulózou, Vyšné Hágy

Tabuľka 13 Počet chorých na diabetes mellitus dispenzarizovaných v diabetologických ambulanciách okresov Banská Bystrica a Brezno, v Banskobystrickom kraji a v SR v rr. 2016 – 2018 k 31.12.

Územie	Rok	Počty diabetikov		
		Muži	Ženy	Spolu
okres Banská Bystrica	2016	4 432	4 892	9 324
	2017	4 592	5 149	9 741
	2018	4 748	5 188	9 936
okres Brezno	2016	1 617	1 931	3 548
	2017	1 528	1 727	3 255
	2018	-	-	-
Banskobystrický kraj	2016	20 845	24 065	44 910
	2017	20 750	23 915	44 665
	2018	20 907	23 415	44 322
Slovenská republika	2016	171 466	196 618	368 084
	2017	165 285	189 441	354 726
	2018	166 349	189 546	355 895

Zdroj informácií: NCZI Bratislava

Poznámka: Vzhľadom k nízkemu počtu diabetologických ambulancií v okrese Brezno, majú údaje o počte pacientov charakter dôverných údajov a nie je možné ich zverejniť.

Tabuľka 14 Počet chorých na diabetes mellitus dispenzarizovaných v diabetologických ambulanciách okresov Banská Bystrica a Brezno podľa vekových skupín a pohlavia k 31.12.2018

Vekové skupiny	okres Banská Bystrica			okres Brezno		
	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu
0 – 4	0	0	0	-	-	-
5 – 9	0	0	0	-	-	-
10 – 14	0	0	0	-	-	-
15 – 19	0	1	1	-	-	-
20 – 24	31	42	73	-	-	-
25 – 29	52	80	132	-	-	-
30 – 34	133	173	306	-	-	-
35 – 39	237	244	481	-	-	-
40 – 44	421	434	855	-	-	-
45 – 49	453	452	905	-	-	-
50 – 54	533	522	1 055	-	-	-
55 – 59	471	523	994	-	-	-
60 – 64	566	535	1 101	-	-	-
65 – 69	581	600	1 181	-	-	-
70 - 74	487	547	1 034	-	-	-
75 – 79	393	485	878	-	-	-
80 – 84	187	266	453	-	-	-
85 +	203	284	487	-	-	-
Spolu	4 748	5 188	9 936	-	-	-

Tabuľka 15 Počet chorých na diabetes mellitus s diagnostikovaným ochorením v priebehu roka 2018 v diabetologických ambulanciách okresov Banská Bystrica a Brezno podľa vekových skupín a pohlavia

Vekové skupiny	okres Banská Bystrica			okres Brezno		
	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu
0 – 4	0	0	0	-	-	-
5 – 9	0	0	0	-	-	-
10 – 14	0	0	0	-	-	-
15 – 19	0	1	1	-	-	-
20 – 24	8	13	21	-	-	-
25 – 29	3	14	17	-	-	-
30 – 34	3	28	31	-	-	-
35 – 39	14	32	46	-	-	-
40 – 44	22	32	54	-	-	-
45 – 49	31	30	61	-	-	-
50 – 54	27	37	64	-	-	-
55 – 59	27	20	47	-	-	-
60 – 64	14	14	28	-	-	-
65 – 69	12	16	28	-	-	-
70 - 74	3	1	4	-	-	-
75 – 79	5	5	10	-	-	-
80 – 84	1	1	2	-	-	-
85 +	0	0	0	-	-	-
Spolu	170	244	414	-	-	-

Zdroj informácií: NCZI Bratislava

Tabuľka 16 Hlásené akútne ochorenia na vybrané pohlavné choroby v rr. 2016 – 2018

Územie	Rok	SYPHILIS					
		Muži		Ženy		Spolu	
		abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.
okres B.Bystrica	2016	4	7,56	0	0,00	4	3,60
	2017	10	18,90	2	3,45	12	9,90
	2018	10	18,90	1	1,72	11	9,92
okres Brezno	2016	0	0,00	0	0,00	0	0,00
	2017	1	3,30	1	3,12	2	3,21
	2018	3	9,99	0	0,00	3	4,84
BB-kraj	2016	9	2,85	4	1,19	13	1,99
	2017	17	5,38	4	1,19	21	3,21
	2018	27	8,57	4	1,20	31	4,77
Slovenská republika	2016	236	8,91	124	4,46	360	6,63
	2017	279	10,56	109	3,92	388	7,13
	2018	301	11,33	146	5,24	447	8,21

Územie	Rok	GONORRHOEA					
		Muži		Ženy		Spolu	
		abs.	rel.	abs.	rel.	abs.	rel.
okres B.Bystrica	2016	2	3,78	0	0,00	2	1,80
	2017	5	9,45	2	3,45	7	6,30
	2018	2	3,78	0	0,00	2	1,80
okres Brezno	2016	2	6,59	0	0,00	2	3,19
	2017	1	3,30	0	0,00	1	1,61
	2018	0	0,00	0	0,00	0	0,00
BB-kraj	2016	11	3,48	2	0,60	13	1,99
	2017	11	3,48	3	0,89	14	2,19
	2018	9	2,86	4	1,20	13	2,00
Slovenská republika	2016	210	7,94	70	2,52	280	5,16
	2017	300	11,31	92	3,31	392	7,21
	2018	227	8,55	63	2,26	290	5,33

Zdroj informácií: NCZI Bratislava

Vysvetlivky: rel. - incidencia vypočítaná na 100 000 obyvateľov stredného stavu

Tabuľka 17 Počet novohlásených prípadov HIV positivity v Banskobystrickom kraji v rr. 2001 - 2018

Rok	Počet HIV pozitívnych
2001	1
2002	2
2003	2
2004	1
2005	3
2006	1
2007	5
2008	3
2009	1
2010	1
2011	2
2012	2
2013	3
2014	1
2015	4
2016	3
2017	7
2018	7

Zdroj informácií: RÚVZ SR Bratislava

Novovzniknuté prípady HIV positivity sa v Slovenskej republike začali sledovať v roku 1985. Od tej doby bolo v Banskobystrickom kraji zaznamenaných spolu 53 HIV pozitívnych obyvateľov, z toho 7 prípadov ochorenia na AIDS.

V roku 2018 nebolo v Banskobystrickom kraji hlásené žiadne ochorenie na AIDS. Zaznamenaných bolo 7 nových prípadov HIV positivity (chorobnosť 1, 07/100 000 obyv.). Všetky prípady sa vyskytli u mužov, a to 3 v okrese Banská Bystrica a po jednom prípade v okresoch Brezno, Revúca, Lučenec a Rimavská Sobota.

Poradňu prevencie HIV/AIDS v RÚVZ v Banskej Bystrici navštívilo v priebehu roka 2018 celkom 85 klientov, ktorým bola odobratá vzorka krvi na zistenie protilátok proti HIV. Z nich bolo 19 klientov na vlastné želanie vyšetrených anonymne. Poradenstvo prostredníctvom telefonической linky poradne využilo 172 klientov, čo je o 30 klientov viac, ako v predchádzajúcom roku.

Tabuľka 18 Hlásené vrodené chyby podľa územia trvalého bydliska matky v r. 2018 v okresoch Banská Bystrica, Brezno, v Banskobystrickom kraji a v SR

Územie	Spolu deti s vrodenou chybou	v tom		UPT z dôvodu prenatálne zistenej vrodenej chyby
		živonarodené deti	mŕtvonarodené deti	
okres Banská Bystrica	35	35	-	2
okres Brezno	13	13	.	1
Banskobystrický kraj	178	177	1	5
SR	2 116	2 111	5	36

Tabuľka 19 Vývoj počtu živonarodených detí s vrodenou chybou na 10 000 živonarodených detí podľa územia trvalého bydliska matky v rr. 2010 - 2018 v okresoch Banská Bystrica, Brezno, v Banskobystrickom kraji a v SR

Územie	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
okr. B.Bystrica	164,38	137,24	447,76	180,90	228,63	400,39	289,02	305,42	326,19
okr. Brezno	156,49	166,16	214,67	231,40	324,32	242,09	300,35	321,49	226,09
BB-kraj	154,55	173,21	264,03	154,50	245,92	297,95	281,96	386,45	290,83
SR	239,86	242,88	346,09	278,17	272,56	354,84	357,21	412,12	366,25

Zdroj informácií: NCZI Bratislava

Tabuľka 20 Ochorenia na zhubné nádory (dg C00 – C97 a D00 – D09) u mužov – hlásené z okresov Banská Bystrica, Brezno, z Banskobystrického kraja a zo SR v r. 2011

Územie	Registrované ochorenia			Mikroskopicky potvrdené		Doplnené z úmrtného listu - DCO	
	abs.	relat.	štand.	abs.	%	abs.	%
okres B.Bystrica	327	617,1	501,0	315	96,3	9	2,8
okres Brezno	198	635,5	421,1	193	97,5	5	2,5
BB - kraj	1 958	612,4	419,7	1 840	94,0	58	3,0
Slovenská republika	16 315	620,6	434,8	15 454	94,7	282	1,7

Tabuľka 21 Ochorenia na zhubné nádory (dg C00 – C97 a D00 – D09) u žien – hlásené z okresov Banská Bystrica, Brezno, z Banskobystrického kraja a zo SR v r. 2011

Územie	Registrované ochorenia			Mikroskopicky potvrdené		Doplnené z úmrtného listu - DCO	
	abs.	relat.	štand.	abs.	%	abs.	%
okres B.Bystrica	378	649,2	368,7	366	96,8	9	2,4
okres Brezno	169	511,9	265,1	162	95,9	3	1,8
BB - kraj	2 041	598,6	333,1	1 918	94,0	39	1,9
Slovenská republika	15 903	574,1	331,0	15 147	95,2	190	1,2

Vysvetlivky:

abs. – absolútny počet ochorení

relat. – hrubá (skutočná) incidencia - počet ochorení pripadajúcich na 100 000 obyvateľov daného územného celku (CR)

štand. – štandardizovaná incidencia - hodnoty incidence prepočítané priamou metódou na svetovú štandardnú populáciu na 100 000 obyvateľov (WSR)

% - percento z absolútneho počtu všetkých hlásených ochorení

Tabuľka 22 Hlásenie vybraných ochorení na zhubné nádory v okrese Banská Bystrica, Brezno a v SR v r. 2011 podľa pohlavia a lokalizácie

Kód	Diagnóza slovom	Územie	MUŽI				ŽENY			
			abs.	%	rel. CR	šťan. WSR	abs.	%	rel. CR	šťan. WSR
C16	Zhubný nádor žalúdka	okr. BB	5	1,5	9,4	7,0	12	3,2	20,6	10,0
		okr. BR	6	3,0	19,3	13,0	6	3,6	18,2	9,0
		SR	587	3,6	22,3	15,4	363	2,3	13,1	6,6
C18	Zhubný nádor hrubého čreva	okr. BB	19	5,8	35,9	22,9	21	5,6	36,1	17,6
		okr. BR	22	11,1	70,6	44,9	12	7,1	36,4	20,8
		SR	1 194	7,3	45,4	31,2	1 037	6,5	37,4	19,4
C19	Zhubný nádor rektosigmoidového spojenia	okr. BB	7	2,1	13,2	8,5	4	1,1	6,9	2,6
		okr. BR	4	2,0	12,8	8,9	0	0,0	0,0	0,0
		SR	248	1,5	9,4	6,5	173	1,1	6,2	3,2
C20	Zhubný nádor konečníka	okr. BB	16	4,9	30,2	18,6	7	1,9	12,0	7,0
		okr. BR	13	6,6	41,7	29,0	5	3,0	15,1	8,3
		SR	715	4,4	27,2	18,7	438	2,8	15,8	8,1
C21	Zhubný nádor anusu a análneho kanála	okr. BB	0	0,0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0,0
		okr. BR	1	0,5	3,2	1,4	0	0,0	0,0	0,0
		SR	21	0,1	0,8	0,5	20	0,1	0,7	0,4
C22	Zhubný nádor pečene a vnútropečeňových žilcových ciest	okr. BB	9	2,8	17,0	10,8	4	1,1	6,9	3,3
		okr. BR	1	0,5	3,2	2,6	3	1,8	9,1	2,3
		SR	303	1,9	11,5	7,9	155	1,0	5,6	2,7
C34	Zhubný nádor priedušiek a pľúc	okr. BB	35	10,7	66,1	41,1	15	4,0	25,8	11,4
		okr. BR	20	10,1	64,2	40,8	6	3,6	18,2	6,4
		SR	1 999	12,3	76,0	52,7	662	4,2	23,9	13,0
C43	Malígný melanóm kože	okr. BB	24	7,3	45,3	28,9	8	2,1	13,7	8,4
		okr. BR	5	2,5	16,0	10,1	5	3,0	15,1	9,7
		SR	348	2,1	13,2	9,5	371	2,3	13,4	8,4
C44	Iné zhubné nádory kože	okr. BB	55	16,8	103,8	65,8	45	11,9	77,3	38,0
		okr. BR	22	11,1	70,6	47,1	29	17,2	87,8	33,1
		SR	2 692	16,5	102,4	69,5	2 670	16,8	96,4	48,2
C50	Zhubný nádor prsníka	okr. BB	-	-	-	-	72	19,0	123,7	74,6
		okr. BR	-	-	-	-	26	15,4	78,8	42,4
		SR	11	0,1	0,4	0,3	2 803	17,6	101,2	60,9
C53	Zhubný nádor krčka maternice	okr. BB	-	-	-	-	15	4,0	25,8	18,4
		okr. BR	-	-	-	-	10	5,9	30,3	20,4
		SR	-	-	-	-	594	3,7	21,4	14,9

pokračovanie

Kód	Diagnóza slovom	Územie	MUŽI				ŽENY			
			abs.	%	rel. CR	štan. WSR	abs.	%	rel. CR	štan. WSR
C54	Zhubný nádor tela maternice	okr. BB	-	-	-	-	18	4,8	30,9	17,1
		okr. BR	-	-	-	-	9	5,3	27,3	13,2
		SR	-	-	-	-	952	6,0	34,4	20,0
C55	Zhubný nádor bližšie neurčenej časti maternice	okr. BB	-	-	-	-	0	0,0	0,0	0,0
		okr. BR	-	-	-	-	1	0,6	3,0	0,6
		SR	-	-	-	-	13	0,1	0,5	0,2
C61	Zhubný nádor predstojnice (prostaty)	okr. BB	40	12,2	75,5	47,7	-	-	-	-
		okr. BR	32	16,2	102,7	66,5	-	-	-	-
		SR	2 026	12,4	77,1	53,0	-	-	-	-
C67	Zhubný nádor močového mechúra	okr. BB	22	6,7	41,5	26,3	12	3,2	20,6	10,2
		okr. BR	8	4,0	25,7	16,3	3	1,8	9,1	4,2
		SR	854	5,2	32,5	22,1	299	1,9	10,8	5,7

Tabuľka 23 Najčastejšie novodiagnostikované zhubné nádory u mužov v SR v r. 2011

Poradie	Diagnóza podľa MKCH-10	Počet	Percento
1.	C44	2 692	16,5
2.	C18 - C21	2 178	13,3
3.	C61	2 026	12,4
4.	C34	1 999	12,3
5.	C67	854	5,2

Tabuľka 24 Najčastejšie novodiagnostikované zhubné nádory u žien v SR v r. 2011

Poradie	Diagnóza podľa MKCH-10	Počet	Percento
1.	C50	2 803	17,6
2.	C44	2 670	16,8
3.	C18 – C21	1 668	10,5
4.	C54 – C55	965	6,1
5.	C34	662	4,2

Podklady k tabuľkám 20 až 24 a nasledujúci komentár boli čerpané z analytickej publikácie Hlodáková, V., Diba, Ch. S., a kol.: Incidencia zhubných nádorov v Slovenskej republike 2011, ktorú vydal Národný onkologický register SR, Národné centrum zdravotníckych informácií Bratislava.

Údaje o počte zhubných nádorov, miere hrubej i štandardizovanej incidencii ich výskytu na Slovensku uvedené v spomínanej publikácii poukazujú naďalej na kontinuálne zvyšovanie nových prípadov onkologických ochorení ročne. V roku 2011 bolo na Slovensku hlásených a zaregistrovaných spolu 32 218 nových prípadov, čo je vzostup oproti predchádzajúcemu roku o 172 prípadov. Z toho bolo 16 315 prípadov ochorení u mužov a 15 903 prípadov u žien.

V roku 2011 bol najčastejším malígnym nádorom podľa pohlavia zhubný nádor prsníka u žien s 2 803 novými prípadmi, ktoré tvoria 17,6%-ný podiel zo všetkých zhubných nádorov hlásených u žien. Počet zhubných nádorov prsníka u žien prvýkrát prevýšil aj počet zhubných nádorov u mužov na prvom mieste, čo boli nemelanómové nádory kože s 2 692 prípadmi.

Rizikové faktory vzniku zhubného nádora prsníka sú zároveň typickým indikátorom zvyšujúcej sa životnej úrovne žien (s dopadom na zvyšovanie strednej dĺžky života v starších vekových skupinách žien), zmien v ich životnom štýle (staršie prvorodičky a nedojčenie detí). Zvyšujúci sa záchyt zhubného nádora prsníka však predstavuje aj zvýšenie zdravotného povedomia žien a vyhľadanie zdravotnej starostlivosti v rámci preventívneho vyšetrenia alebo už aj pri ťažkostiach. Pre lepšiu intervenciu budú však potrebné príslušné skriningové opatrenia, aby podiel zachytených zhubných nádorov prsníka *in situ* alebo zhubných nádorov v nižších klinických štádiách boli v lepšom pomere oproti vyšším klinickým štádiám, čo v súčasnosti nie je realitou.

Zvýšenú pozornosť treba venovať aj stúpajúcim počtom prípadov zhubného nádora maternice (965 prípadov), zaradujúcich sa počtom prípadov na 4. miesto. Pozitívne treba hodnotiť, podobne ako v prípade nádorov prsníka, klesajúcu mortalitu napriek stúpajúcej incidencii.

Zhubný nádor kolorekta sa týkal 2 178 mužov (2. najčastejší zhubný nádor u mužov) s 1 668 prípadov žien (3. najčastejší zhubný nádor u žien). Výskyt zhubných nádorov v tejto lokalizácii vykazuje aj naďalej vzostupný vývoj, avšak s nižšími počtami prípadov. Rizikové faktory nie sú zatiaľ jednoznačne známe a akceptované. Mierne ochranný efekt predstavuje prítomnosť čerstvej zeleniny a ovocia v strave.

Zhubný nádor prostaty bol zistený u 2 026 mužov (3. Najčastejší zhubný nádor u mužov). Vysoký počet súvisí s priemernou dĺžkou života u mužov, resp. s rastúcou proporciou príslušníkov vyšších vekových skupín mužskej populácie. S trvalým vzostupom zhubného nádora. S trvalým vzostupom výskytu zhubného nádora prostaty treba u nás počítať i v budúcnosti vzhľadom na starnutie populácie

Zhubný nádor pľúc sa počtom prípadov stále zaraduje medzi päť najčastejších zhubných nádorov. U mužov im v roku 2011 patrilo 4. Miesto (1 999 prípadov), u žien 5. Miesto (662 prípadov).

Existencia dlhodobých a kvalitných údajov o hodnotách a trendoch vo vývoji počtu zhubných nádorov podľa príslušnej lokalizácie, vo vývoji incidencie a mortality na zhubné nádory umožňuje vyjadriť sa k súčasnému i budúcemu vývoju onkologických ochorení na Slovensku. Celkovo treba očakávať stúpanie výskytu týchto ochorení vzhľadom na vzostup strednej dĺžky života populácie najmä vo vyšších vekových skupinách (dlhšie prežívanie). Až 75% zhubných nádorov sa v súčasnosti vyskytuje u ľudí vo veku nad 55 rokov.

Predpokladá sa, že v 21. storočí sa zhubné nádory stanú hlavnou témou a prioritou zdravotnej politiky všetkých vyspelých štátov.

Tabuľka 25 Prehľad prešetrovaných podozrení na chorobu z povolania v okresoch Banská Bystrica a Brezno v r. 2018 podľa diagnostických skupín a profesie

Diagnostická skupina	Profesia	Počet prešetrení
Kožné choroby (22)	montážny robotník v strojárскеj výrobe	3
	operátor strojov	1
	robotník	1
Zoonózy (26) (Kliešťová encefalitída)	pracovník v semenárstve a škôlkárstve	1
Choroby z vibrácií (28)	piliar, obsluha triedičky štrku	1
	lesný robotník	1
Choroby z DNJZ (29)	piliar, obsluha triedičky štrku	1
	robotníčka (striedačka)	1
Fibróza pľúc (33) (Zaprášenie pľúc azbestovým prachom)	strojár - technolog, vedúci technického úseku, riaditeľ, konateľ	1
Nádorové ochorenie (46)	tavič SM pec	1
Spolu		12

Tabuľka 26 Prehľad priznaných chorôb z povolania v okresoch Banská Bystrica a Brezno (spolu) v rokoch 2009 – 2018

Skupina dg	Počet priznaných chorôb z povolania									
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Intoxikácie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kožné choroby (22)	0	0	13	1	0	8	2	1	6	1
Infekcie vrátane zoonóz (24 +26)	2	1	0	2	-	-	-	-	-	0
Infekčné ochorenia (24)	-	-	-	-	0	0	0	0	0	0
Zoonózy (26)	-	-	-	-	3	1	0	0	0	1
Choroby z vibrácií (28)	2	4	1	3	2	3	0	1	2	1
Choroby z DNJZ* (29)	0	1	0	1	0	3	2	0	2	0
Fibróza pľúc (33)	0	0	0	3	0	1	1	0	1	1
Astma bronchiale	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Poškodenie sluchu z hluku (38)	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0
Poškodenie hlasiviek	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nádorové choroby** (46)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Iné poškodenie zdravia (47)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	4	6	15	10	6	16	5	2	11	4

Zdroj informácií: RÚVZ Banská Bystrica

Vysvetlivky: **DNJZ** - dlhodobé nadmerné jednostrané zaťaženie

** - nádorové choroby ako dôsledok pracovnej expozície karcinogénnym faktorom

V roku 2018 vykonali odborní pracovníci RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici 12 prešetrení pracovných podmienok a spôsobu práce pri podozrení na chorobu z povolania v podnikoch a organizáciách na území **okresov Banská Bystrica a Brezno**. Z uvedeného počtu prešetrení bola príčinná súvislosť medzi vykonávanou prácou a ochorením dokázaná v 5 prípadoch, v 3 prípadoch bolo dokázané, že prešetrovaný nepracoval za podmienok, kedy môže vzniknúť choroba z povolania, v 4

prípadoch bola súvislosť medzi ochorením a vykonávanou prácou nejednoznačná alebo sporná a tieto prípady budú ešte posúdené na regionálnej alebo celoslovenskej komisii na posudzovanie chorôb z povolania.

Najvyšší počet prešetrení bol zaznamenaný pri podozrení na profesionálne **kožné ochorenie** (pol.č.22) – celkom **5** prešetrení. Vo všetkých prípadoch sa jednalo o kontaktnú alergickú dermatitídu, najviac v profesii montážny robotník v strojárskvej výrobe (3 podozrenia) pri používaní chemických zmesí v technológii. V 4 prípadoch bude posúdenie postúpené na regionálu alebo celoslovenskú komisiu na posudzovanie chorôb z povolania a v 1 prípade bolo dokázané, že ochorenie nesúvisí s vykonávanou prácou.

Pri podozrení na **profesionálne ochorenia končatín z vibrácií** (pol.č.28) boli vykonané **2** prešetrenia u pracovníkov pri ťažbe dreva a ďalších činnostiach v lesnom hospodárstve.

Pri podozrení na **ochorenia končatín z DNJZ** (pol. č.29) boli vykonané **2** prešetrenia za účelom posúdenia fyzickej záťaže pri obsluhu technologických liniek pri výrobe papierenských výrobkov a v lesnom hospodárstve - piliar, obsluha triedičky štrku.

Ďalej nasledovali prešetrenia pri podozrení:

- **1** - na **prenosné infekčné ochorenie** (pol. č. 26) na kliešťovú encefalitídu v lesnom hospodárstve
- **1** - na **chorobu zaprášenia pľúc azbestovým prachom** (pol.č.34) u bývalého strojára - technológa.
- **1** - na **nádorové ochorenie**, ktoré vzniklo následkom práce (pol. č. 46) - u bývalého pracovníka pri obsluhu SM pecí v profesii tavič v dôsledku expozície kremičitému piesku.

Choroba z povolania bola v roku 2018 priznaná v **4** prípadoch.

ORGANIZÁCIA A ČINNOSŤ ODDELENIA PODPORY ZDRAVIA RÚVZ SO SÍDLOM V BANSKEJ BYSTRICI

Oddelenie podpory zdravia a výchovy k zdraviu (OPZaVkJ) zastrešuje činnosť Poradenského centra ochrany a podpory zdravia (PCOPZ) a má na starosti činnosť základnej poradne zdravia (ZPJ). S poradenskou činnosťou sa začalo v roku 1993. Je určená všetkým obyvateľom, ktorí majú záujem o svoje zdravie a chcú poznať svoje individuálne riziká vzniku chronických neinfekčných ochorení, najmä srdcovocievnych a nádorových. Zabezpečený je výjazd základnej poradne zdravia do Brezna 1-krát mesačne, kde v priestoroch klubu dôchodcov poskytuje základná poradňa zdravia služby pre Brezno a okolie.

Poradňa zdravia poskytuje spektrum vyšetrení, ktoré orientačne určia úroveň individuálneho rizika klienta. Ich analýza umožní odporúčať optimálne zmeny:

- vo výžive a spotrebe alkoholu,
- vo fajčiarskych návykoch,
- vo fyzickej aktivite,
- v zvládaní stresu,
- v prípade potreby sa v zmysle štandardného postupu odporúči klientovi návšteva ošetrojúceho lekára a ďalšie potrebné vyšetrenia.

Poradňa zdravia má okrem základnej poradne aj nadstavbové poradne, ktoré sú špecializované na zvládnutie najzávažnejších rizikových faktorov, ktoré majú potenciál iniciovať proces ústiaci do vzniku závažných poškodení zdravia. V roku 2018 poskytovali špecializované poradenstvo:

Poradňa pre zdravú výživu
Poradňa pre odvykanie od fajčenia
Poradňa pre optimalizáciu pohybovej aktivity
Poradňa pre nefarmakologické ovplyvňovanie tlaku krvi
Poradňa pre deti a mládež
Poradňa prevencie HIV/ AIDS
Poradňa pre ochranu a podporu zdravia pri práci
Poradňa pre očkovanie
Poradňa environmentálneho zdravia

Z ďalších aktivít OPZaVkJ patrilo v roku 2018 zabezpečovanie priorít Aktualizovaného Národného Programu Podpory Zdravia (NPPZ, 2014):

- zvyšovanie zdravotného uvedomenia obyvateľov a navodzovanie postupnej zmeny postoja obyvateľov k vlastnému zdraviu
- zvyšovanie zainteresovanosti jednotlivých zložiek spoločnosti
- zabezpečovať ochranu a podporu zdravia, mobilizovať spoločnosť na všetkých úrovniach pre dosiahnutie zníženia výskytu rizikových faktorov ovplyvňujúcich zdravie
- monitorovanie a hodnotenie úrovne zdravotného uvedomenia a výskytu rizikových faktorov životného štýlu
- zefektívňovanie (zreálnenie) spolupráce medzi poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti a PCOPZ
- znižovanie regionálnych rozdielov v zdravotnom stave formou cielej zdravotnej výchovy, edukačných aktivít

Realizácia Programov a Projektov Úradu Verejného Zdravotníctva v SR na rok 2018 a iné programy a projekty:

- Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015 – 2025
- Program CINDY vrátane Celonárodnej kampane „Vyzvi srdce k pohybu“
- Národný akčný plán pre podporu pohybovej aktivity (NAPPPA) na roky 2017 - 2020
- Národný akčný plán pre problémy s alkoholom v SR na roky 2013 – 2020
- Národné a regionálne aktivity v oblasti plnenia úloh Národného programu aktívneho starnutia na roky 2014-2020
- Zdravotno-výchovné pôsobenie u detí stredoškolského veku –stomatohygiena
- Akčný plán realizácie národnej protidrogovej stratégie SR na obdobie rokov 2017 - 2020

- Podpora zdravia znevýhodnených komunít na Slovensku
- Projekt „Viem čo zjem“, ktorý je súčasťou celosvetového programu na podporu zdravej výživy detí v školskom veku „Nestlé HealthyKidsGlobalProgramme“

Od roku 1993 RÚVZ Banská Bystrica zastrešuje a realizuje Celoštátny integrovaný program intervencie proti neinfekčným chorobám – CINDI. Aktivity tohto projektu sú zamerané na dve hlavné úlohy:

1. Intervenciu v optimalizácii rizikových faktorov životného štýlu obyvateľov – a to pôsobením na klientov poradní zdravia pri RÚVZ v SR a individuálnou, skupinovú a mediálnou formou rozšírenou o vybrané skupiny obyvateľov žijúcich v zhoršených sociálnych a ekonomických podmienkach. Objektívnym zhodnotením rizikových faktorov zdravia, akými sú fajčenie, hypertenzia, obezita, nedostatočná fyzická aktivita a stres sa poskytuje cieleňé poradenstvo.
2. Monitorovanie efektívnosti intervenčných aktivít vo forme skríningu prevalencie rizikových faktorov v populačnej vzorke produktívneho veku vrátane analýz prioritných ukazovateľov zdravotného stavu v rámci zdravotníckej štatistiky. Stratégiou projektu je integrácia aktivít s inými programami, resp. inštitúciami, podporujúcimi zdravie.

Program CINDI sa mimo obdobia skríninov uplatňuje najmä prostredníctvom zPZ, formou vyhľadávania rizikových faktorov srdcovocievnych ochorení, niektorých metabolických a onkologických chorôb u príslušníkov bežnej populácie bez manifestného ochorenia a bez evidentných klinických známk.

- Dlhodobý cieľ programu CINDI - znižovanie celkovej úmrtnosti populácie Slovenska a to predovšetkým úmrtnosti na choroby srdcovo-cievne a nádorové, z nich najmä úmrtia predčasné, t.j. do 65 rokov veku a predlžovanie tzv. strednej dĺžky života a to najmä u mužov.
- Strednodobý cieľ programu - zlepšiť zdravotný stav obyvateľov Slovenska (v našej pôsobnosti obyvateľov okresov Banská Bystrica a Brezno) - znížiť chorobnosť a úmrtnosť na vybrané ochorenia obehovej sústavy a onkologické ochorenia vhodnými formami intervencie, zameranej na znižovanie výskytu prioritných rizikových faktorov civilizačných ochorení.
- Krátkodobý cieľ - znížiť prevalenciu osôb s rizikovým životným štýlom a to najmä prevalenciu fajčiarov, osôb nezdravo sa stravujúcich, osôb s nedostatočnou pohybovou aktivitou, nadmerným užívaním alkoholu a s neschopnosťou zvládať stres. Zvýšiť informovanosť obyvateľstva o následkoch rizikových faktorov a o možnostiach pozitívne zmeniť životný štýl.

V roku 2018 bolo celkom v zPZ vyšetrených za štandardných podmienok 454 klientov (čo je o 16 % viac, ako v roku 2017), z toho bolo prvovýšetrených 268 klientov (59%) (z toho bolo 105 adolescentov cielene vyšetrených v rámci z projektu NAPPAA) čo je v porovnaní s rokom 2017 takmer o 90 klientov viac (33,6%). Na opakovanú kontrolu v roku 2018 prišlo 186 klientov (41%). O služby zPZ mali záujem predovšetkým vysokoškolsky vzdelaní ľudia a stredoškóoláci s maturitou. Pri prvej návšteve boli namerané u 29,3% mužov a u 13,3% žien hodnoty krvného tlaku v kategórii hypertenzie. Pri prvej návšteve v zPZ hodnotu TK nepoznalo 38 klientov (11 mužov a 27 žien). Hypertenziu v osobnej anamnéze pri prvej návšteve malo uvedenú 88 klientov (25 mužov a 63 žien). Pri opakovaných kontrolách klientov u ktorých boli zistené zvýšené hodnoty rizikových biochemických parametrov došlo u 26,9% klientov po individuálnom poradenstve k poklesu celkového cholesterolu, u 62,5% klientov sa upravila hladina triglyceridov, u 34% klientov sa upravil systolický a u 52,1% klientov diastolický krvný tlak. U 68,5% klientov sa zvýšil HDL, u 59,3% klientov bol zaznamenaný pokles LDL. Analýza dynamiky vybraných parametrov životosprávy opakovane vyšetrených klientov zaznamenala u 23,1% mužov zlepšenie vo výžive, u 26,8% zlepšenie vo zvýšení pohybovej aktivity a 17,5 % mužov prestalo fajčiť. U žien sa zistilo, že 20,7% si upravilo stravovanie, 36,5% zvýšilo pohybovú aktivitu a 10,4% prestalo fajčiť. V roku 2018 bolo zrealizovaných 29 výjazdov zPZ, počas ktorých bolo vyšetrených 303 klientov. Klienti v strednom a vysokom riziku rozvoja KVCH boli pozývaní podľa zistených hodnôt rizikových faktorov na opakované vyšetrenie v intervale 3 a 6 mesiacov. Klienti vo vysokom riziku s hodnotami rizikových faktorov, u ktorých nebolo možné dosiahnuť cieľové hodnoty len nefarmakologicky, t.j. úpravami životného štýlu, boli odosielaní k svojmu ošetrujúcemu lekárovi (v roku 2018 bolo odoslaných 13 klientov). OPZaVz zabezpečovalo v roku 2018 okrem činnosti zPZ aj činnosť nadstavbovej Poradne pre optimalizáciu pohybovej aktivity, Poradne pre odvykanie od fajčenia a Poradne pre nefarmakologické ovplyvňovanie tlaku krvi. V roku 2018 bolo poradenstvo celkom (v zPZ a v nadstavbových poradniach) poskytnuté 1 008 klientom.

Počet a spektrum klientov, vyšetrených v roku 2018 uvádzajú tabuľky 27 až 30.

Tabuľka 27 Celkový počet klientov Poradenského centra ochrany a podpory zdravia RÚVZ v Banskej Bystrici v r. 2018

Poradňa a zabezpečujúci oddelenie	Spolu
Základná poradňa (OPZaVkJ)	437
Poradňa zdravej výživy (HV)	6
Poradňa odvykania od fajčenia (OPZaVkJ)	5
Poradňa ochrany a podpory zdravia pri práci (OPPLaT)	128
Poradňa pre nefarmakologické ovplyvňovanie tlaku krvi (OPZaVkJ)	158
Poradňa pre optimalizáciu pohybovej aktivity (OPPLaT)	81
Poradňa prevencie HIV/AIDS (EPID)	193
Spolu	1 008

Vysvetlivky:

OPZaVkJ – Oddelenie podpory zdravia a výchovy k zdraviu

HV – Oddelenie hygieny výživy

OPPLaT – Oddelenie preventívneho pracovného lekárstva a toxikológie

EPID – Odbor epidemiológie

Tabuľka 28 Návštevnosť základnej poradne v r. 2018 podľa veku a pohlavia

Základné – prvé vyšetrenie

Veková skupina	MUŽI		ŽENY		SPOLU	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
0 – 14	0	0,0	0	0,0	0	0,0
15 – 19	0	0,0	0	0,0	0	0,0
20 – 24	2	5,1	8	7,2	10	6,7
25 – 34	14	35,9	17	15,3	31	20,7
35 – 44	10	25,6	21	18,9	31	20,7
45 – 54	6	15,4	39	35,1	45	30,0
55 – 64	4	10,3	22	19,8	26	17,3
65 a viac	3	7,7	4	3,6	7	4,7
Spolu	39	100,0	111	100,0	150	100,0

Kontrolné vyšetrenie

Veková skupina	MUŽI		ŽENY		SPOLU	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
0 – 14	0	0,0	0	0,0	0	0,0
15 - 19	0	0,0	0	0,0	0	0,0
20 - 24	0	0,0	0	0,0	0	0,0
25 - 34	7	15,9	4	2,8	11	5,8
35 - 44	7	15,9	17	11,7	24	12,7
45 - 54	12	27,3	33	22,8	45	23,8
55 - 64	9	20,5	49	33,8	58	30,7
65 a viac	9	20,5	42	29,0	51	27,0
Spolu	44	100,0	145	100,0	189	100,0

Tabuľka 29 Spektrum klientov vyšetrených v poradni zdravia RÚVZ v Banskej Bystrici v r. 2018 podľa vzdelania

Vzdelanie	Muži		Ženy		Spolu	
	Počet	%	Počet	%	Počet	%
Neukončené základné	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Základné	0	0,0	7	2,7	7	2,1
Učňovské	10	12,3	16	6,2	16	7,7
Stredoškolské s maturitou	19	23,5	99	38,5	118	34,9
Vysokoškolské	51	63,0	130	50,6	181	53,6
Neregistrované	1	1,2	3	1,9	6	1,8
Spolu	81	100,0	257	100,0	338	100,0

Tabuľka 30 Výsledky celkového cholesterolu a krvného tlaku u klientov, vyšetrených v poradni zdravia RÚVZ v Banskej Bystrici v r. 2018

	Muži	Ženy		Muži	Ženy	Spolu vyšetrení
TK do 140/90	57	215	TK>140/90	7	17	296
Celk.cholesterol 5,1 až 6,3	220	91	Celk.cholesterol viac ako 6,3	6	31	148

III. Životné prostredie a zdravie

PITNÁ VODA V OKRESOCH BANSKÁ BYSTRICA A BREZNO

V okrese Banská Bystrica aj v okrese Brezno je hromadné zásobovanie pitnou vodou z verejných vodovodov stále stabilné a na dobrej úrovni a v zásobovaní obyvateľov pitnou vodou nedošlo v roku 2018 k výrazným zmenám oproti predchádzajúcim rokom. V každom sídle v obidvoch okresoch sa obyvatelia môžu napojiť na verejný vodovod. V obidvoch okresoch sa na hromadné zásobovanie využívajú hlavne podzemné zdroje vody. Z povrchových zdrojov (potokov) sú zásobovaní obyvatelia časti obce Čierny Balog a obyvatelia obce Pohronská Polhora. RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici monitoruje kvalitu vody v 53 verejných vodovodoch v okrese Banská Bystrica a v 46 vodovodoch v okrese Brezno, kde sa počet znížil o 2 vodovody. V priebehu roka 2018 nedošlo k vážnejším problémom v hromadnom zásobovaní obyvateľov obidvoch okresov pitnou vodou z verejných vodovodov z hľadiska kvality pitnej vody a jej dodávania k spotrebiteľom v dostatočnom množstve. Náhradné zásobovanie dovozom vody cisternami do vodojemov na niekoľko dní resp. týždňov z dôvodu poklesu výdatnosti zdrojov vody bolo zabezpečované prevádzkovateľom verejných vodovodov v sídlach Môlča, Bacúch, Telgárt, Donovaly-Hanesy

V **okrese Banská Bystrica** je podiel obyvateľov zásobovaných pitnou vodou z verejných vodovodov 99,44 %. Zo 42 obcí v okrese v 13 nie je dosiahnutý 100 %-ný podiel zásobovaných obyvateľov pitnou vodou z verejných vodovodov. Obyvatelia, ktorí nie sú napojení na verejný vodovod, používajú väčšinou vlastné studne. Oproti minulému roku zostal počet zásobovaných obyvateľov pitnou vodou verejnými vodovodmi nezmenený. Vodu s nesledovanou kvalitou používa 612 osôb.

V **okrese Brezno** je podiel obyvateľov zásobovaných pitnou vodou z verejných vodovodov 98,34 %. V 15 sídlach v okrese nie je dosiahnutý 100 %-ný podiel zásobovaných obyvateľov z verejných vodovodov. Oproti minulému roku bol zaznamenaný pokles v počte zásobovaných obyvateľov o 17 osôb. Vodu s nesledovanou kvalitou používa 1 005 osôb.

Vodárenská úprava pitnej vody vo verejných vodovodoch Beňuš–časť Filipovo a Gašparovo a Bystrá–Podbrezová–Valaská–Brezno zabezpečuje zníženie obsahu druhotného železa vo vode. Technológia na úpravu vody vo vodojeme verejného vodovodu Lom nad Rimavicou (Vrchlom) a vo vodojeme pre skupinový vodovod Lom nad Rimavicou–Drábsko zabezpečuje zníženie obsahu železa a radónu. Na odstraňovanie resp. znižovanie obsahu arzénu v pitnej vode slúžia úpravne vody pre verejné vodovody v obciach Pohronský Bukovec, Podbrezová (vodovod v správe ŽP a.s., Podbrezová) a v obci Jasenie pre skupinový vodovod Jasenie–Predajná–Nemecká.

Technológia úpravy vody pre verejný vodovod v obci Pohronská Polhora je zameraná na odstránenie nerozpustných látok, organických látok (CHSK) a zákalu.

Voda z povrchového vodárenského zdroja v obci Čierny Balog sa na úpravni vody upravuje pomocou koagulácie, ozonizácie a filtrácie.

Z dôvodu zvýšeného množstva radónu v pitnej vode v obciach Šumiac, Lom nad Rimavicou, Sihla, Pohorelá, Telgárt a Ponická Huta prevádzkovateľ vodovodov StVPS a.s. Banská Bystrica zabezpečuje úpravu vody tzv. prevzdušňovaním cez prevzdušňovacie resp. stripovacie veže.

Ďalšou úpravou vody u všetkých verejných vodovodov je dezinfekcia pitnej vody, ktorá sa vykonáva vo vodojemoch, čerpacích staniciach resp. do výtlačných potrubí v prevažnej miere tekutým chlórrom resp. chlórnanom sodným vo väčšine prípadov dávkovacími chlórrovými zariadeniami PROMINENT a DK-11.

V obciach Dolný Harmanec, Pohronský Bukovec, Beňuš (vodovod OÚ) sa dezinfekcia vody vykonáva pomocou UV žiarenia. Pre skupinový vodovod Čerín–Čačín–Sebedín–Bečov je zabezpečená kombinovaná dezinfekcia plynným chlórrom a UV žiarením.

Plynný chlór je využívaný na dezinfekciu vody v meste Banská Bystrica a v obciach Badín, Lučatín, Staré Hory, Harmanec, Malachov, Nemce, Kyncel'ová a Selce–časť Kopanica.

Dezinfekcia vody chlórdioxidom je zabezpečená na úpravniach vody v obciach Čierny Balog (časť obce), Jasenie, pre skupinový vodovod Jasenie–Predajná–Nemecká a vo verejných vodovodoch Brezno (VZ Trangoška) a Bystrá–Podbrezová–Valaská–Brezno (VZ Tále chlórrovňa).

V priebehu roka 2018 nebola v okrese Banská Bystrica a v okrese Brezno udelená žiadna výnimka na používanie vody, ktorá dlhodobo nespĺňa hygienické limity chemických ukazovateľov.

Ani v jednom z okresov nebol zaznamenaný výskyt infekčných ochorení ani iných poškodení zdravia v súvislosti s používaním vody určenej na ľudskú spotrebu z verejných vodovodov.

Tabuľka 1 Prehľad kvality pitnej vody z verejných vodovodov podľa výsledkov monitoringu v roku 2018, okres Banská Bystrica

Obec Názov vodovodu	Počet vyšetrených vzoriek		Z toho nevyhovujúcich			
	PM	KM	spolu	FaCH	MaB	R
Banská Bystrica (Sásová, Rudlová, Pršianska terasa, Podlavice, Uhlisko, Senica, sídl. Sever, Fončorda stará)-Nemce-Kynceľová-Selce(Kopanica)-Malachov (PSV-Jergalská vetva)	3	25	0	0	0	0
Banská Bystrica (Rakytovce, Iliáš, Kremnička, Kráľová, Kostiviarska, Jakub, Karlovo, Nový svet, Ul'anka)-Badín-Harmanec (PSV-Harmanecká vetva)	2	11	0	0	0	0
Banská Bystrica (Radvaň, Fončorda nová) (PSV-Jergalská vetva+Tajov 1-6)	2	10	4	1	3	0
Banská Bystrica (Laskomer, staré mesto) (Laskomer)	1	6	0	0	0	0
Banská Bystrica (Skubín) (Tajov 1-6+prameň 1)	1	2	0	0	0	-
Banská Bystrica (Šalková, Majer, sídlisko, Uhlisko)-Slovenská Ľupča (Biotika, Príboj) (Ľadová studňa)	2	9	0	0	0	0
Banská Bystrica (Stará Sásová) (Štepnica)	1	2	0	0	0	-
Banská Bystrica (Šachtičky)	0	2	0	0	0	-
Vlkanová-Hronsek	1	3	0	0	0	-
Priechod-Selce-Slovenská Ľupča (Ľupčica)	1	4	0	0	0	0
Čačín-Čerín-Sebedín-Bečov	1	2	0	0	0	-
Hiadel'- Ľubietová-Lučatín	1	4	1	1	1	0
Baláže	0	2	0	0	0	-
Brusno	1	3	0	0	0	-
Dolná Mičiná	1	1	0	0	0	-
Dolný Harmanec	0	2	0	0	0	-
Donovaly	1	2	0	0	0	0
Donovaly-Hanesy	0	2	1	0	1	-
Donovaly-Mistríky	0	2	0	0	0	-
Donovaly-Bully+Polianka	1	1	1	1	0	0
Dúbravica	1	1	0	0	0	0
Horná Mičiná	1	2	0	0	0	0
Horné Pršany	0	2	0	0	0	-
Hrochoť	1	3	0	0	0	0
Kordíky	1	1	0	0	0	0
Králiky (Stádlo)	0	3	0	0	0	-
Králiky (Čutková)	0	2	1	0	1	-
Ľubietová (Vápenica)	1	1	0	0	0	-
Ľubietová (Ženská dolina)	0	3	1	0	1	-
Medzibrod	1	3	0	0	0	0

Obec Názov vodovodu	Počet vyšetrených vzoriek		Z toho nevyhovujúcich			
	PM	KM	spolu	FaCH	MaB	R
Moštenica	1	1	0	0	0	-
Motyčky	1	1	0	0	0	0
Môlča (Dolná)	0	2	1	0	1	-
Môlča (Horná)	0	2	0	0	0	-
Oravce	1	1	0	0	0	-
Podkonice	0	3	0	0	0	-
Pohronský Bukovec	1	1	0	0	0	-
Ponická Huta	0	2	1	1	0	-
Ponická Lehôtka	1	1	1	1	1	-
Poniky	1	3	2	1	1	0
Povrazník	0	2	2	2	1	-
Priechod (Pod Sokolom)	0	2	0	0	0	-
Riečka	0	3	1	0	1	-
Selce (Jelšiny)	0	2	2	1	1	-
Staré Hory (Prostredná)	0	2	0	0	0	-
Staré Hory (Prostredná+Jergaly)	0	2	0	0	0	-
Strelníky (Genzlová)	0	3	0	0	0	-
Špania Dolina	1	1	0	0	0	0
Špania Dolina (vodovod OÚ)	0	2	1	0	1	-
Tajov (starý)	1	1	0	0	0	-
Tajov (nový)	0	2	0	0	0	-
Tajov (Tajov 1-6)	1	1	0	0	0	-
Turecká	1	1	0	0	0	-
Spolu	36	157	20	9	14	0

Vysvetlivky:

PM – preverovací monitoring

KM – kontrolný monitoring

FaCH – fyzikálne a chemické ukazovatele

MaB – mikrobiologické a biologické ukazovatele

R – rádiologické ukazovatele (vyšetrovali sa len v rámci preverovacieho monitoringu)

Poznámky:

Ak sú v jednom riadku tabuľky uvedené názvy viacerých obcí, jedná sa o zásobovanie z jedného vodného zdroja.

V rámci monitoringu kvality pitnej vody z 53 verejných vodovodov v okrese Banská Bystrica, ktorý vykonáva RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici, bolo u spotrebiteľa odobratých celkom 193 vzoriek vody. Z toho bolo 20 vzoriek nevyhovujúcej kvality, čo predstavuje 10,36 % zo všetkých odobratých vzoriek. Rádiologické ukazovatele sa vyšetrovali len u 19 vzoriek v rámci preverovacieho monitoringu.

Tabuľka 2 Prehľad kvality pitnej vody z verejných vodovodov podľa výsledkov monitoringu v roku 2018, okres Brezno

Obec Názov vodovodu	Počet vyšetrených vzoriek		Z toho nevyhovujúcich			
	PM	KM	spolu	FaCH	MaB	R
Brezno, Tále (Trangoška)	3	10	2	0	2	0
Bystrá-Valaská-Podbrezová-Brezno (Tále-chlórovňa)	3	10	3	2	1	0
Brezno (Vagnár)	1	3	0	0	0	0
Brezno (u Medved'a)	1	1	0	0	0	-
Brezno-Rohozná	0	2	1	1	0	-
Brezno-Podkoreňová	0	3	2	1	1	-
Jasenie-Predajná-Nemecká (Rastová)	2	6	2	2	0	0
Hronec-Osrblie	1	4	0	0	0	0
Dolná Lehota-Vajsková-Podbrezová-Lopej	1	4	0	0	0	0
Bacúch	1	2	1	1	1	-
Beňuš (vodovod OÚ)	0	3	0	0	0	-
Beňuš (vodovod StVPS)	1	1	0	0	0	-
Beňuš-Filipovo-Gašparovo	0	3	0	0	0	-
Braväcovo (Hájenka)	1	1	2	2	1	-
Braväcovo (Hudcová)	0	2	2	2	0	-
Braväcovo (Srnkovo)	1	1	1	1	1	-
Čierny Balog-Fajtov	1	1	1	0	1	0
Čierny Balog-Medveďovo, Krám	1	3	0	0	0	0
Čierny Balog-Jánošovka, pod OÚ	1	3	1	0	1	0
Čierny Balog-Latky	1	1	0	0	0	-
Čierny Balog-Závodie	1	1	0	0	0	0
Čierny Balog-Dobroč, Komov, Jánošovka	1	3	2	2	1	0
Lom nad Rimavicou-Drábsko	1	1	1	1	1	-
Lom nad Rimavicou (Vrchlom)	1	1	1	1	0	0
Heľpa	1	3	1	0	1	-
Horná Lehota	1	2	1	0	1	-
Jarabá	0	2	0	0	0	-
Michalová	1	3	1	0	1	0
Mýto pod Ďumbierom (Frljazová)	0	2	0	0	0	-
Mýto pod Ďumbierom (Mlynná)	0	2	0	0	0	-
Podbrezová (vodovod ŽP)	1	3	0	0	0	-
Pohorelá	1	3	1	0	1	-
Pohorelská Maša-Pohorelá (dolný koniec)	0	3	1	0	1	-
Pohronská Polhora	0	5	2	0	2	-
Polomka (horný koniec)	1	2	1	1	1	0
Polomka (dolný koniec)	1	2	0	0	0	-
Polomka-Hámor	1	1	2	1	2	0
Ráztoka	1	1	0	0	0	0

Obec Názov vodovodu	Počet vyšetrených vzoriek		Z toho nevyhovujúcich			
	PM	KM	Spolu	FaCH	MaB	R
Sihla	0	2	2	1	1	-
Šumiac (Široký Bán)	1	2	0	0	0	-
Šumiac (Košariská+Cibunô)	0	2	2	1	1	-
Šumiac-Červená Skala	0	2	0	0	0	-
Telgárt (Valentov kút)	1	3	0	0	0	-
Telgárt (Pšolnica)	0	3	0	0	0	-
Valkovňa	1	1	0	0	0	-
Závadka nad Hronom	1	3	2	0	2	-
Spolu	37	122	38	20	25	0

Zdroj informácií: RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici

V rámci monitoringu kvality pitnej vody zo 46 verejných vodovodov v okrese Brezno, ktorý vykonáva RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici, bolo u spotrebiteľa odobratých celkom 159 vzoriek vody. Z toho bolo 38 vzoriek nevyhovujúcej kvality, čo predstavuje 23,90 % zo všetkých odobratých vzoriek. Rádiologické ukazovatele sa vyšetrovali len u 17 vzoriek v rámci preverovacieho monitoringu.

VODA NA KÚPANIE

Prírodné kúpacie oblasti

V **okresoch Banská Bystrica a Brezno** sa nenachádzajú vody určené na kúpanie (vyhlásené prírodné kúpacie oblasti).

V roku 2016 bola sledovaná kvalita vody v jazere v rekreačnej oblasti Horná Lehota – Krpáčovo, ktoré sa využíva na neorganizovanú rekreáciu, je bez prevádzkovateľa, spírch a zariadení na osobnú hygienu. Kvalita vody bola sledovaná aj v umelo vytvorenom jazere na Plážovom kúpalisku v meste Banská Bystrica. Jazero je napúšťané vodou z Tajovského potoka, voda sa mechanicky predčisťuje v sedimentačnom odberovom objekte a na otvorenom pieskovom filtri. Jazero je prietočné, prívod vody je nepretržitý. Z tohto jazera boli, z časti určenej pre kúpajúcich, počas letnej sezóny odobraté 3 vzorky vody a z jazera na Krpáčove tiež 3 vzorky vody. V 4 vzorkách bola detekovaná prítomnosť rias a cyanobaktérií s bunkami < 2 µm (2x jazero na plážovom kúpalisku v meste Banská Bystrica, 2x jazero na Krpáčove). Vo vzorke vody odobratej z jazera na Krpáčove dňa 17.07.2018 bola stanovená zvýšená hodnoty farby. Voda v jazerách v ostatných stanovených ukazovateľoch vyhovovala požiadavkám na kvalitu vody na kúpanie podľa vyhlášky MZ SR č. 308/2012 Z. z.

Premnoženie cyanobaktérií so schopnosťou tvoriť vodný kvet nebolo počas letnej turistickej sezóny 2018 vo vode v oboch jazerách zaznamenané.

Umelé kúpaliská so sezónnou prevádzkou

V 8 sezónnych rekreačných zariadeniach v okresoch Banská Bystrica a Brezno, ktoré boli prevádzkované počas letnej turistickej sezóny 2018 sa na kúpanie využívalo 17 bazénov.

V **okrese Banská Bystrica** bolo v prevádzke Plážové kúpalisko v meste Banská Bystrica (na kúpanie sa využívalo celkom 7 bazénov) a Obecné kúpalisko v obci Strelníky (2 bazény).

V **okrese Brezno** boli v prevádzke 2 vonkajšie bazény pri penzióne "Schweintaal" v obci Braväcovo, vonkajší nadzemný bazén pri hoteli Biela medvedica v obci Bystrá, vonkajší nadzemný bazén pri chate Limba v obci Bystrá, verejné kúpalisko v obci Jasenie, letné kúpalisko v obci Podbrezová (2 bazény) a verejné kúpalisko Aqua relax Lívia v meste Brezno, miestna časť Zadné Hálno.

Pracovníci RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici vykonali 35 kontrol v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru na kúpaliskách so sezónnou prevádzkou a vydali 8 rozhodnutí na uvedenie priestorov kúpalísk a bazénov do prevádzky.

Zo 17 bazénov bolo odobratých celkom 66 vzoriek vody na kúpanie na stanovenie fyzikálno-chemických, mikrobiologických a biologických ukazovateľov v zmysle vyhlášky MZ SR č. 308/2012 Z. z. Z odobratých vzoriek bolo 38 vzoriek nevyhovujúcich (prekročená limitná hodnota aspoň v jednom ukazovateli), čo predstavuje 57,58 %, z toho v 20 vzorkách boli prekročené limitné hodnoty mikrobiologických ukazovateľov. Počas celej kúpaciej sezóny 2018 bola zaznamenaná vyhovujúca kvalita vody len v 2 bazénoch (plavecký bazén na kúpalisku v Podbrezovej a atypický bazén na plážovom kúpalisku v Banskej Bystrici).

Kvalita poskytovaných služieb, funkčnosť a čistota zariadení na osobnú hygienu boli na požadovanej úrovni. Menšie nedostatky boli odstránené prevádzkovateľmi ihneď po upozornení zo strany pracovníkov RÚVZ.

Letná sezóna v okresoch Banská Bystrica a Brezno prebehla bez vážnejších nedostatkov. Zo strany RÚVZ neboli uplatnené žiadne sankcie ani opatrenia vo forme zákazov na prevádzkovanie sezónnych kúpalísk a bazénov. Prevádzkovanie rekreačných zariadení bolo počas letnej turistickej sezóny 2018 prerušované aj na niekoľko dní z dôvodu nepriaznivého počasia.

Termálne kúpaliská sa v okresoch Banská Bystrica a Brezno nenachádzajú.

Umelé kúpaliská s celoročnou prevádzkou

V okresoch Banská Bystrica a Brezno bola v roku 2017 sledovaná kvalita vody na kúpanie v 57 bazénoch s celoročnou prevádzkou. Z nich 6 plaveckých bazénov, 14 neplaveckých, 24 vírivých, 3 ochladzovacie, 6 relaxačné, 3 detské a 1 bazén je určený pre dojčatá a batolaťatá.

V **okrese Banská Bystrica** bolo v prevádzke 27 bazénov s celoročnou prevádzkou, z toho sa 18 bazénov nachádza v 10 ubytovacích zariadeniach, 4 bazény sa využívajú na kúpanie v 3 relaxačných a regeneračných zariadeniach, 3 bazény v 1 krytej plavárni, 1 bazén sa nachádza v priestoroch vysokej školy a 1 bazén sa využíva len na plavecké jasličky.

V **okrese Brezno** bolo v prevádzke 30 bazénov, z toho sa 26 bazénov nachádza v 14 ubytovacích zariadeniach, 3 bazény v 2 krytých plavárňach a 1 bazén je pri saune na zimnom štadióne v meste Brezno.

Z uvedených bazénov bolo v priebehu roka 2018 odobratých spolu 205 vzoriek vody, z toho 165 vzoriek bolo odobratých na základe objednávok jednotlivých prevádzkovateľov, 4 vzorky predložili prevádzkovatelia celoročných bazénov z iných akreditovaných laboratórií. V rámci výkonu ŠZD bolo odobratých 36 vzoriek vody.

Z 205 vzoriek bolo 118 vzoriek nevyhovujúcich (prekročená limitná hodnota aspoň v jednom ukazovateli), čo predstavuje 57,56 %.

Z 57 bazénov boli prekročené mikrobiologické ukazovatele vo vzorkách vody odobratých z 34 bazénov – spolu to bolo 42 nevyhovujúcich vzoriek (20,49%). Fyzikálno-chemické ukazovatele boli prekročené vo vzorkách vody odobratých zo 40 bazénov, spolu to bol 76 vzoriek.

V 12 bazénoch (plavecký a rekreačný v KP v meste Banská Bystrica, malý neplavecký bazén v ŠPORTHOTEL-i na Donovaloch, 4 bazény v hoteli BYSTRÁ v obci Bystrá, ochladzovací bazén pri saune na zimnom štadióne v Brezne, okrúhly vírivý bazén v hoteli SRDIEČKO na Trangoške, malý neplavecký bazén v hoteli PARTIZÁN na Táloch, vírivý bazén v penzióne ADIKA v obci Mýto pod Ďumbierom a plavecký bazén v KP v obci Závadka nad Hronom) nedošlo k prekročeniu limitnej hodnoty u žiadneho ukazovateľa počas celého roka.

O nevyhovujúcej kvalite vody v jednotlivých bazénoch boli prevádzkovatelia včas informovaní zo strany RÚVZ, nakoľko väčšina vzoriek vôd bola odoberaná na základe celoročných objednávok pracovníkmi RÚVZ a vzorky boli laboratórne vyšetrované v laboratóriách RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici. Na základe informácií o nevyhovujúcej kvalite vody v bazénoch prijímali prevádzkovatelia okamžité opatrenia na zlepšenie jej kvality.

V rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru bolo pracovníkmi RÚVZ vykonaných celkom 117 kontrol zameraných na kvalitu vody v bazénoch, dodržiavanie prevádzkovej hygieny, prevádzkového poriadku a predpisov na ochranu zdravia.

Písomné podnety, sťažnosti na prevádzkovanie jednotlivých bazénov neboli na RÚVZ v Banskej Bystrici doručené. Zo strany RÚVZ neboli uplatnené žiadne sankcie ani opatrenia vo forme zákazov na prevádzkovanie celoročných bazénov.

V roku 2018 nebol v okresoch Banská Bystrica a Brezno zaznamenaný výskyt infekčných ochorení ani iných poškodení zdravia v súvislosti s využívaním vody na kúpanie.

Všetky údaje o kvalite vody v jednotlivých bazénoch, správa o pripravenosti prírodných a umelých kúpaliska na letnú turistickú sezónu 2018, informácie o priebehu LTS v týždňových intervaloch - o stave jednotlivých kúpalísk, o zisteniach pri výkone ŠZD boli zadávané do informačného systému – Voda na kúpanie (dostupný na internetovej stránke Úradu verejného zdravotníctva SR Bratislava www.uvzs.sk).

ZDROJE HLUKU V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ

Zdrojmi nadmerných hladín hluku vo vonkajších chránených priestoroch a chránených miestnostiach v okresoch Banská Bystrica a Brezno sú automobilová doprava a stacionárne zdroje hluku v prípadoch ich nevyhovujúceho umiestnenia, resp. bez technického zabezpečenia opatrení na znižovanie hluku.

V roku 2018 bolo na RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici doručených a riešených 7 podnetov na obťažovanie hlukom a na nadmernú hlučnosť.

Najzávažnejšie prešetrované podnety boli podnet na hlučnosť vo vnútorných spoločenských priestoroch podniku La Rocca 8 bar v Brezne, podnet na prešetrovanie hlučnosti z prevádzky autodiely v Strelníkoch, okres Banská Bystrica, opakované podnety na obťažovanie hlukom z prevádzky Výroba elektrickej energie spaľovaním obnoviteľných zdrojov Badín a kompostáreň a ukončenie riešenia podnetov obyvateľov obce Medzibrod na hluk z Manipulačno – expedičného skladu dreva Medzibrod.

Preventívne je dodržanie prípustných hodnôt určujúcich veličín hluku vo vonkajšom prostredí i vnútornom prostredí budov podľa platnej legislatívy požadované pri posudkovej činnosti RÚVZ. Pri predkladaní návrhov stavieb na posúdenie je v prípadoch predpokladaného zaťaženia chránených území a priestorov hlukom požadované spracovanie hlukových štúdií na základe ktorých RUVZ rozhoduje. Súčasťou hlukových štúdií bývajú aj návrhy protihlukových opatrení (urbanistické, zmena dispozičného riešenia, technologické, organizačné a pod.), ktoré sa rozpracovávajú v ďalších stupňoch projektovej dokumentácie a v prípade potreby sa ich účinnosť overuje v kolaudačnom konaní.

HYGIENA VÝŽIVY

Tabuľka 3 Hygienická situácia v potravinárskych zariadeniach za rok 2018 v okresoch Banská Bystrica a Brezno

Druh zariadenia	Počet zariadení	Počet kontrol		Počet vzoriek potravín		
		ÚK	ŠZD	odobratých	nevyhovujúcich	% nevyhovujúcich
Lahôdkárska výroba	1	0	1	0	0	0,00
výroba výživových doplnkov	1	0	0	0	0	0,00
výroba hotových mrazených a chladených pokrmov	1	1	1	21	0	0,00
špecializované sklady a distribúcia potravín	3	1	1	0	0	0
špecializované predajne potravín	37	4	1	2	0	0
lekárne, drogerie	75	25	1	13	0	0
predajne obalov a predmetov	5	0	1	0	0	0
nemocnice - kuchyne	3	2	4	0	0	0
nemocnice – výdajne stravy, čajové kuchynky	1	0	1	0	0	0
závodné stravovanie - kuchyne	18	17	15	24	0	0
závodné stravovanie – výdajne stravy	36	2	16	0	0	0
závodné stravovanie - bufety	5	3	3	5	0	0
domovy sociálnej starostlivosti - kuchyne	17	9	12	5	0	0
domovy sociálnej starostlivosti - výdajne stravy	15	0	12	0	0	0
rehabilitačné zariadenia - kuchyne	2	1	1	0	0	0
zariadenia s prípravou jedál (reštaurácie, pizzérie,...)	383	255	264	174	6	3
zariadenia bez prípravy jedál (hostince, bary, kaviarne)	549	118	179	36	2	6
predaj občerstvenia (rýchle občerstvenie, bufety, sezónne zariadenia)	117	58	60	39	6	15
krátkodobý stánkový predaj - občerstvenie (hromadné akcie)	189	2	73	6	0	0
výroba a predaj zmrzliny (stánky)	29	34	6	60	12	20
M e d z i s ú č e t	1 486	532	652	385	26	7
výroba ostatných výrobkov	76	0	7	0	0	0
baliareň ostatných výrobkov	1	0	0	0	0	0
ostatné prevádzkarne (ostatné sklady)	95	1	7	0	0	0
ostatné potravinárske predajne	984	35	94	32	0	0
novinové stánky	39	0	0	0	0	0
krátkodobý stánkový predaj - potraviny (hromadné akcie)	23	0	2	0	0	0
M e d z i s ú č e t	1 218	36	110	32	0	0
S p o l u	2 704	568	762	417	26	6

Vysvetlivky: ŠZD - štátny zdravotný dozor

ÚK - úradná kontrola

% nevyhovujúcich - percentuálne vyjadrenie počtu nevyhovujúcich vzoriek zo vzoriek odobratých na kontrolu

Posudková činnosť

V rámci posudkovej činnosti, týkajúcej sa potravinárskych objektov a zariadení spoločného stravovania, pripravil RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici podklady pre vydanie 79 záväzných stanovísk (k návrhom na územné konanie, kolaudáciu a zmenu v užívaní stavby), 293 rozhodnutí (k návrhom na uvedenie priestorov do prevádzky, zmenu v prevádzkovaní priestorov a na schválenie prevádzkového poriadku), v 41 prípadoch bolo konanie prerušené a v 14 zastavené. Najčastejšie boli vydávané rozhodnutia pri zmene prevádzkovateľov zariadení spoločného stravovania (vrátane zariadení poskytujúcich zároveň aj ubytovacie služby) a rozhodnutia k stánkovému a inému ambulatnému predaju potravín a rýchleho občerstvenia počas hromadných akcií. Posudzované boli aj priestory novovzniknutých prevádzkárňí, či prevádzkárňí v priestoroch, ktoré pôvodne slúžili na iný účel. Všetky vydané rozhodnutia boli súhlasné, nesúhlasné bolo 1 záväzných stanovisko ku kolaudácii skladu spracovaného ovocia a 2 záväzných stanoviská k zmene účelu užívania stavby (v jednom prípade išlo o zariadenie spoločného stravovania, v druhom o predajňu potravín).

K prevádzkarňam osobitného významu vo vzťahu k regiónu, v ktorom bola uvedená do prevádzky v roku 2018, je možné zaradiť domov pre seniorov v obci Brusno, výrobnú cukrárskych výrobkov v Brezne a novopostavené obchodné centrum v Banskej Bystrici, v ktorom sa nachádzajú aj zariadenia spoločného stravovania a predajne potravín.

Kontrolná činnosť

V zariadeniach spoločného stravovania otvoreného typu bolo v roku 2018 vykonaných v rámci štátneho zdravotného dozoru 640 kontrol, vrátane kontrol pri uvádzaní priestorov do prevádzky. Pri kontrolách boli najčastejšie zisťované nedostatky **v hygiene prevádzky** (znečistené a poškodené steny, obklady, podlahy, dvere, stropy, pracovné plochy, chladiace a mraziace zariadenia, skorodované police a mriežky v chladničkách), **v dokumentácii, zavedení a dodržiavaní systému HACCP**, v dodržiavaní postupov pri výrobe pokrmov a nápojov podľa zásad správnej výrobných praxe, v monitoringu kritických kontrolných bodov (nepredložený, neúplne vypracovaný systém HACCP, chýbajúce, resp. formálne vedené evidencie o monitoringu teplôt a o vykonávanej sanitácii, chýbajúce teploměry), nedostatky **pri skladovaní potravín** /porušenie chladiaceho a teplotného reťazca pri skladovaní potravín a pokrmov, zmrazovanie ovocia, skladovanie nezlučiteľných druhov potravín, skladovanie potravín v neúčelových nádobách/, **pri manipulácii s potravinami** /križenie čistej a nečistej prevádzky/, **nedostatky pri manipulácii s odpadom**. Menej frekventované boli **nedostatky v súvislosti s označovaním potravín, nedostatky týkajúce sa dodržiavania dátumu spotreby, resp. dátumu minimálnej trvanlivosti, nedostatky v osobnej hygiene personálu, tiež preukazovanie dokladov o odbornej spôsobilosti**. Odstránenie nedostatkov bolo kontrolované pri opakovaných kontrolách.

Nedostatky, ktoré boli pri kontrolách zistené, boli dôvodom pre uloženie 6 blokových pokút v celkovej sume 360 €, 3 opatrení na mieste podľa §55 zák. 355/2007 Z. z. a 2 pokút v sume 1 000 € uložených v správnych konaniach za správne delikty podľa zákona č. 355/2007 Z. z..

Štátny zdravotný dozor bol vykonávaný aj v zariadeniach spoločného stravovania uzavretého typu, spolu bolo vykonaných 64 kontrol. Kontrolované boli 3 nemocnice - FNŠP F. D. Roosevelta v Banskej Bystrici, Stredoslovenský ústav srdcových a cievnych chorôb v Banskej Bystrici a NŠP v Brezne, v ktorých bolo vykonaných 5 kontrol a neboli zistené závažné nedostatky.

V domovoch sociálnych služieb, domovoch dôchodcov a v zariadeniach pre seniorov bolo vykonaných 24 kontrol zameraných na dodržiavanie hygienických požiadaviek.

V zariadeniach poskytujúcich závodné stravovanie (kuchyne, výdajne a bufety) bolo vykonaných 34 kontrol, pri ktorých bolo zisťovaných menej nedostatkov, ako pri kontrolách v otvorenom systéme stravovania, nakoľko v týchto zariadeniach je stabilnejší.

V priebehu roka bolo vykonaných aj 517 kontrol dodržiavania ustanovení zákona č. 377/2004 Z. z. o ochrane nefajčiarov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení noviel. Porušenie citovaného zákona nebolo zistené. V dvoch prípadoch boli vykonané kontroly na základe podnetov na nedodržiavanie citovaného zákona, tieto boli vyhodnotené ako neopodstatnené.

Na RÚVZ v Banskej Bystrici bolo spolu zaevidovaných 45 podnetov na výkon ŠZD alebo úradnej kontroly potravín, 15 podnetov bolo odstúpených iným kontrolným orgánom, prípadne podľa miestnej príslušnosti iným RÚVZ. Vykonaných bolo 30 kontrol na základe podnetov. Z toho bolo 9 opodstatnených podnetov a 21 neopodstatnených a 15 podnetov nebolo možné dokázať.

Úradná kontrola

V rámci úradnej kontroly potravín bolo vykonaných spolu 70 kontrol pri výrobe a manipulácii so zmrzlinou, dojčenskými pramenitými vodami, vodou vo watercooleroch, potravinami na osobitné výživové účely vrátane dojčenskej a detskej výživy, aditívnymi látkami, obalmi a materiálmi prichádzajúcimi do styku s potravinami, pri ktorých boli zistené spolu 4 nezhody.

Výroba a predaj zmrzliny sa v roku 2018 v okrese Banská Bystrica a Brezno realizovala v 29 prevádzkach. V rámci úradnej kontroly bolo v nich vykonaných 55 kontrol (vrátane kontrol s odberom vzoriek) s menšími nezhodami, ktoré sa pri následných kontrolách už neopakovali.

Vykonané boli aj úradné kontroly nad materiálmi a predmetmi určenými na styk s potravinami, 2 kontroly boli zamerané na obalové materiály spojené s odberom vzoriek, 5 kontrol bolo bez odberu vzoriek.

V nadväznosti na 7 hlásení o výskyte zdravotne škodlivých potravín a materiálov prichádzajúcich do styku s potravinami v systéme RASFF boli vykonané kontroly v zariadeniach, ktorých sa varovné oznámenia týkali.

Kontrola v zariadeniach spoločného stravovania vrátane výroby lahôdkárskych výrobkov, cukrárskych výrobkov a prípravy hotových pokrmov a jedál na predajných miestach

V roku 2018 bolo evidovaných 1 334 zariadení spoločného stravovania, v ktorých bolo vykonaných 467 kontrol podľa zákona č. 152/1995 Z. z. o potravinách.

Pri kontrolách v ZSS boli zistené nedostatky v spôsobe odstraňovania – likvidácie odpadu kategórie 3. Taktiež dochádzalo k nevhodnej manipulácii s potravinami - dochádzalo ku kríženiu čistej a nečistej prevádzky (nedodržanie účelovosti vyčlenených pracovných plôch podľa použitej suroviny) a k nesprávnemu skladovaniu potravín, prípadne k uchovávaniu potravín po dátume spotreby, resp. dátume minimálnej trvanlivosti, alebo bez uvedenia týchto informácií. Vyskytli sa aj nezhody týkajúce sa vysledovateľnosti potravín – chýbali doklady o pôvode a nezhody ohľadne označenia potravín - neuviedenia informácií o zložení. Sporadicky boli zistené nedostatky pri predkladaní dokumentov o používanom obalovom materiáli - predložená bola nekompletná sprievodná dokumentácia (predložené boli dodacie listy, ale chýbali doklady o vhodnosti a zdravotnej bezpečnosti použitého obalu pre styk s potravinami). Zistené bolo aj nesplnenie povinnosti podať informáciu o priamej dodávke produktov živočíšneho pôvodu z iného členského štátu Európskej únie príslušnej regionálnej veterinárnej a potravinovej správe. Za porušovanie povinností ustanovených v zákone č. 152/1995 Z. z. o potravinách bolo uložených **5** pokút v správnom konaní v celkovej sume **2000 €** (1 pokuta nenadobudla právoplatnosť v r.2018) a **12** pokút v blokovom konaní v celkovej sume **2100 €**. Tiež bolo vydaných **8** opatrení na mieste.

Zdravotná neškodnosť potravín

V roku 2018 bolo odobratých a laboratórne vyšetrených 417 vzoriek potravín, pokrmov, obalových materiálov a predmetov prichádzajúcich do styku s potravinami. 26 vzoriek (6,24 %) nevyhovovalo stanoveným požiadavkám.

Mikrobiologické hodnotenie potravín – z celkového počtu odobratých vzoriek bolo po stránke mikrobiologickej analyzovaných 363 vzoriek, z toho bolo 26 vzoriek (7,16 %) nevyhovujúcich stanoveným požiadavkám.

Chemické hodnotenie potravín – z celkového počtu odobratých vzoriek bolo 190 vzoriek analyzovaných chemicky, všetky boli vyhovujúce.

Zabezpečenie turistickej sezóny

Počas letnej turistickej sezóny boli kontrolované stravovacie zariadenia na kúpaliskách a v turistických centrách. Na Plážovom kúpalisku v Banskej Bystrici bolo vykonaných 9 kontrol

a odobratých bolo 8 vzoriek pokrmov na mikrobiologickú analýzu, ktoré v sledovaných ukazovateľoch vyhoveli požiadavkám uvedeným v Potravinovom kódexe SR.

V zimnej sezóne boli vykonané kontroly rekreačných a stravovacích zariadení v najviac navštevovaných turistických strediskách: Donovaly, Králiky, Tále, Šachtičky, Chopok JUH, Bystrá, Mýto pod Ďumbierom, Selce – Čachovo, Osrbliu a Čierny Balog. Vykonaných bolo spolu 27 kontrol.

Závažné nedostatky počas kontrol neboli zistené, v jednom prípade bola uložená bloková pokuta 200 € za nesprávne skladovanie potravín.

Hromadné akcie

V priebehu roka 2018 bolo ohlásených 16 hromadných krátkodobých akcií. V rámci štátneho zdravotného dozoru boli kontrolované stánky, poskytujúce stravovacie služby. Nezhody pri príprave pokrmov rýchleho občerstvenia neboli zistené.

Počas konania príležitostného trhu "Vianoce 2017" bolo odobratých 6 vzoriek pokrmov na mikrobiologickú analýzu. Vzorky v sledovaných ukazovateľoch vyhoveli požiadavkám uvedeným v Potravinovom kódexe SR.

Poradne správnej výživy

Poradňa správnej výživy je nadstavbovou poradňou Poradne zdravia RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici. Poskytuje klientom odborné poradenstvo na základe retrospektívnej nutričnej anamnézy a dotazov klientov. Konzultácie z oblasti výživy boli poskytované ústne, telefonicky a elektronickou poštou. Išlo, tak ako aj v predchádzajúcich rokoch, najmä o informácie o spôsoboch znižovania nadváhy, o zásadách správnej výživy, o nízkocholesterolovej diéte, o redukčných diétach, alternatívnych spôsoboch stravovania a informácie o obsahu vitamínov, minerálov a stopových prvkov v konkrétnych potravinách.

V 4 prípadoch boli jedálne lístky klientov spracované aj počítačovým programom, z výsledkov sa potom vychádzalo pri individuálnom poradenstve.

V roku 2018 nebol zaznamenaný výskyt alimentárnych ochorení prebiehajúcich v epidémiách, na šetrení ktorých by sa podieľali pracovníci oddelenia hygieny výživy.

SITUÁCIA NA ÚSEKU HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

Tabuľka 4 Prehľad o základných stavebných podmienkach a o úrovni prevádzky zariadení pre deti a mládež v okrese Banská Bystrica v r. 2018

Druh zariadenia	Počet zariadení		Hodnotenie zariadení							
	1	2	A		B		C		D	
			abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Prevádzkárne do 6 rokov*	2	2	2	100	-	-	-	-	-	-
Materské školy	64	12	33	51,6	30	46,9	1	1,5	-	-
Základné školy	33	5	20	60,6	12	36,4	1	3,0	-	-
Gymnázia	7	3	3	42,9	4	57,1	-	-	-	-
Stredné odborné školy	10	-	5	50,0	5	50,0	-	-	-	-
Jazykové školy	13	13	9	69,2	4	30,8	-	-	-	-
Pracoviská praktického výcviku a strediská praktického výcviku	151	134	97	64,2	54	35,8	-	-	-	-
Špeciálne školy	4	1	2	50,0	2	50,0	-	-	-	-
Fakulty VŠ	12	2	10	83,3	2	16,7	-	-	-	-
Zariadenia a prevádzky mimoškolskej výchovy a vzdelávania + ZUŠ	56	19	29	51,8	27	48,2	-	-	-	-
Ubytovacie zariadenia	21	3	11	52,4	10	47,6	-	-	-	-
Zariadenia sociálnych služieb a sociálnej kurately	34	24	29	85,3	4	11,8	1	2,9	-	-
Špeciálne výchovné zariadenia	3	2	1	33,3	2	66,7	-	-	-	-
Zotavovacie podujatia a školy v prírode	137	11	134	97,8	3	2,2	-	-	-	-
Zariadenia školského stravovania	136	27	119	87,5	17	12,5	-	-	-	-
Zariadenia rýchleho občerstvenia	39	38	38	97,4	1	2,6	-	-	-	-
Telocvične pri školách	85	4	45	52,9	40	47,1	-	-	-	-
Ostatné	46	39	30	65,2	16	34,8	-	-	-	-
S P O L U	853	339	617	72,3	233	27,3	3	0,4	-	-

Zdroj informácií: RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici

Vysvetlivky:

1 = celkový počet zariadení

2 = počet neštátnych zariadení (z celkového počtu)

A = zariadenia zodpovedajúce všetkým stanoveným požiadavkám

B = zariadenia s drobnými nedostatkami, ktoré pravdepodobne neovplyvňujú zdravie detí a mládeže

C = zariadenia s nedostatkami, u ktorých možno predpokladať nepriaznivý vplyv na zdravie detí a mládeže

D = zariadenia so závažnými nedostatkami, ktoré ohrozujú zdravie detí a mládeže

* - detské jasle a prevádzkárne starostlivosti o deti do 6 rokov veku

** - telocvične pri ZŠ, SŠ a VŠ, bazény, vonkajšie telovýchovné plochy, športoviská a pod.

Tabuľka 5 Prehľad o základných stavebných podmienkach a o úrovni prevádzky zariadení pre deti a mládež v okrese Brezno v r. 2018

Druh zariadenia	Počet zariadení		Hodnotenie zariadení							
	1	2	A		B		C		D	
			abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Prevádzkárne do 6 rokov*	0	0	-	-	-	-	-	-	-	-
Materské školy	34	1	17	50,0	16	47,0	1	3,0	-	-
Základné školy	21	-	12	57,1	9	42,9	-	-	-	-
Gymnázia	2	1	1	50,0	1	50,0	-	-	-	-
Stredné odborné školy	5	2	4	80,0	1	20,0	-	-	-	-
Jazykové školy	2	2	-	-	2	100	-	-	-	-
Pracoviská praktického výcviku a strediská praktického výcviku	32	29	23	71,9	9	28,1	-	-	-	-
Špeciálne školy	44	-	-	-	33	75,0 75,0	1	25,0	-	-
Fakulty VŠ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zariadenia a prevádzky mimoškolskej výchovy a vzdelávania + ZUŠ	34	2	21	61,8	11	32,3	2	5,9	-	-
Ubytovacie zariadenia	4	1	2	50,0	2	50,0	-	-	-	-
Zariadenia sociálnych služieb a sociálnej kurately	14	2	13	92,9	1	7,1	-	-	-	-
Špeciálne výchovné zariadenia	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zotavovacie podujatia a školy v prírode	332	36	207	80,4	65	19,6	-	-	-	-
Zariadenia školského stravovania	62	11	19	30,6	43	69,4	-	-	-	-
Zariadenia rýchleho občerstvenia	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Telocvične pri školách	45	3	27	60,0	18	40,0	-	-	-	-
Ostatné	20	8	16	80,0	4	20,0	-	-	-	-
S P O L U	611	98	422	69,1	185	30,3	4	0,6	-	-

Zdroj informácií: RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici

Vysvetlivky:

1 = celkový počet zariadení

2 = počet nešťatných zariadení (z celkového počtu)

A = zariadenia zodpovedajúce všetkým stanoveným požiadavkám

B = zariadenia s drobnými nedostatkami, ktoré pravdepodobne neovplyvňujú zdravie detí a mládeže

C = zariadenia s nedostatkami, u ktorých možno predpokladať nepriaznivý vplyv na zdravie detí a mládeže

D = zariadenia so závažnými nedostatkami, ktoré ohrozujú zdravie detí a mládeže

* - detské jasle a prevádzkárne starostlivosti o deti do 6 rokov veku

** - telocvične pri ZŠ, SŠ a VŠ, bazény, vonkajšie telovýchovné plochy, športoviská a pod.

Tabuľka 6 Vyt'áženosť vybraných ubytovacích zariadení pre deti a mládež v okrese Banská Bystrica v roku 2018

Druh zariadenia		Celkový počet ubytovacích zariadení	Celková kapacita ubytovacích zariadení	Počet ubytovaných	% vyt'áženosť	Počet ubyt. zariadení s prekročenou kapacitou
Ubytovacie zariadenia	gymnázia	2	274	253	92,3	-
	SOŠ	7	2 029	1 805	88,9	-
	konzervatória	1	93	98	105,4	1
	VŠ	10	2 784	2 697	96,9	2
Ubytovacie zariadenia pri špeciálnych školách	MŠ	-	-	-	-	-
	ZŠ	-	-	-	-	-
	SŠ	-	-	-	-	-
	praktické OU	1	65	47	72,3	-
Ubytovacie zariadenia pri ostatných špecializovaných zariadeniach pre deti a mládež		-	-	-	-	-
S P O L U		21	5 245	4 900	93,4	3

Tabuľka 7 Vyt'áženosť vybraných ubytovacích zariadení pre deti a mládež v okrese Brezno v roku 2018

Druh zariadenia		Celkový počet ubytovacích zariadení	Celková kapacita ubytovacích zariadení	Počet ubytovaných	% vyt'áženosť	Počet ubyt. zariadení s prekročenou kapacitou
Ubytovacie zariadenia	gymnázia	-	-	-	-	-
	SOŠ	3	286	250	87,4	-
	konzervatória	-	-	-	-	-
	VŠ	-	-	-	-	-
Ubytovacie zariadenia pri špeciálnych školách	MŠ	-	-	-	-	-
	ZŠ	-	-	-	-	-
	SŠ	-	-	-	-	-
	praktické OU	1	19	12	63,2	-
Ubytovacie zariadenia pri ostatných špecializovaných zariadeniach pre deti a mládež		-	-	-	-	-
S P O L U		4	305	262	85,9	-

Tabuľka 8 Prehľad zásobovania pitnou vodou v zariadeniach pre deti a mládež v okrese Banská Bystrica v r. 2018 (podľa RÚVZ v Banskej Bystrici)

Druh zariadenia	Počet zariadení								
	celkový	napojených na				s donáškou vody		s nevyhovujúcou kvalitou vody	
		verejný vodovod		individuálny vodný zdroj		abs.	%	abs.	%
		abs.	%	abs.	%				
Prevádzkarne do 6 rokov	2	2	100,0	-	-	-	-	-	-
Materské školy	64	64	100,0	-	-	-	-	-	-
Základné školy	33	33	100,0	-	-	-	-	-	-
Gymnázia	7	7	100,0	-	-	-	-	-	-
Stredné odborné školy	10	10	100,0	-	-	-	-	-	-
Jazykové školy	13	13	100,0	-	-	-	-	-	-
Pracoviská praktického výcviku a strediská praktického výcviku	151	151	100,0	-	-	-	-	-	-
Špeciálne školy	4	4	100,0	-	-	-	-	-	-
Fakulty VŠ	12	12	100,0	-	-	-	-	-	-
Zariadenia a prevádzky mimoškolskej výchovy a vzdelávania + ZUŠ	56	56	100,0	-	-	-	-	-	-
Ubytovacie zariadenia	21	21	100,0	-	-	-	-	-	-
Zariadenia sociálnych služieb a sociálnej kurately	34	34	100,0	-	-	-	-	-	-
Špeciálne výchovné zariadenia	3	3	100,0	-	-	-	-	-	-
Zotavovacie podujatia a školy v prírode	137	89	65,0	48	35,0	-	-	-	-
Zariadenia školského stravovania	136	136	100,0	-	-	-	-	-	-
Zariadenia rýchleho občerstvenia	39	39	100,0	-	-	-	-	-	-
Telocvične pri školách	85	85	100,0	-	-	-	-	-	-
Ostatné	46	46	100,0	-	-	-	-	-	-
S P O L U	853	805	94,4	48	5,6	-	-	-	-

Tabuľka 9 Prehľad zásobovania pitnou vodou v zariadeniach pre deti a mládež v okrese Brezno v roku 2018 (podľa RÚVZ v Banskej Bystrici)

Druh zariadenia	Počet zariadení								
	celkový	napojených na				s donáškou vody*		s nevyhovujúcou kvalitou vody	
		verejný vodovod		individuálny vodný zdroj					
		abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Prevádzkárne do 6 rokov	0	-	-	-	-	-	-	-	-
Materské školy	34	34	100,0	-	-	-	-	-	-
Základné školy	21	21	100,0	-	-	-	-	-	-
Gymnázia	2	2	100,0	-	-	-	-	-	-
Stredné odborné školy	5	5	100,0	-	-	-	-	-	-
Jazykové školy	2	2	100,0	-	-	-	-	-	-
Pracoviská praktického výcviku a strediská praktického výcviku	32	32	100,0	-	-	-	-	-	-
Špeciálne školy	4	4	100,0	-	-	-	-	-	-
Fakulty VŠ	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zariadenia a prevádzky mimoškolskej výchovy a vzdelávania + ZUŠ	34	34	100,0	-	-	-	-	-	-
Ubytovacie zariadenia	4	4	100,0	-	-	-	-	-	-
Zariadenia sociálnych služieb a sociálnej kurately	14	14	100,0	-	-	-	-	-	-
Špeciálne výchovné zariadenia	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zotavovacie podniky a školy v prírode	332	252	75,9	80	24,1	-	-	-	-
Zariadenia školského stravovania	62	62	100,0	-	-	-	-	-	-
Zariadenia rýchleho občerstvenia	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Telocvične pri školách	45	45	100,0	-	-	-	-	-	-
Ostatné	20	20	100,0	-	-	-	-	-	-
S P O L U	611	531	86,9	80	13,1	-	-	-	-

* Ako prechodné riešenie v niektorých zariadeniach

Tabuľka 10 Spôsob zabezpečenia stravovania detí a mládeže v okrese Banská Bystrica v roku 2018 (podľa RÚVZ v Banskej Bystrici)

Zariadenia pre deti a mládež		S vlastným stravovacím zariadením		Strava dovážaná		Strava v inom účelovom zariadení		Stravovanie nezabezpečené	
Druh	Počet	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Prevádzkarne do 6 rokov a zariadenia sociálnych služieb	17	1	5,9	16	94,1	-	-	-	-
Materské školy	64	38	59,4	14	21,9	12	18,7	-	-
Základné školy	33	26	78,8	4	12,1	3	9,1	-	-
Gymnaziá	7	2	28,6	2	28,6	3	42,8	-	-
Stredné odborné školy, konzervatóriá a jazykové školy	10	3	30,0	4	40,0	3	30,0	-	-
Špeciálne školy	4	1	25,0	2	50,0	1	25,0	-	-
Fakulty VŠ	12	3	25,0	3	25,0	5	41,7	1	8,3
Ubytovacie zariadenia	21	4	19,1	2	9,5	13	61,9	2	9,5
Špeciálne výchovné zar.	3	1	33,3	1	33,3	-	-	1	33,3
Zotavovacie podujatia a školy v prírode	137	-	-	-	-	137	100	-	-
Ostatné	107	7	6,5	2	1,9	4	3,7	94	87,9
S P O L U	415	86	20,7	50	12,1	181	43,6	98	23,6

Tabuľka 11 Spôsob zabezpečenia stravovania detí a mládeže v okrese Brezno v roku 2018 (podľa RÚVZ v Banskej Bystrici)

Zariadenia pre deti a mládež		S vlastným stravovacím zariadením		Strava dovážaná		Strava v inom účelovom zariadení		Stravovanie nezabezpečené	
Druh	Počet	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Prevádzkarne do 6 rokov a zariadenia sociálnych služieb	1	1	100	-	-	-	-	-	-
Materské školy	34	10	29,4	16	47,1	8	23,5	-	-
Základné školy	21	17	81,0	2	9,5	2	9,5	-	-
Gymnaziá	2	-	-	-	-	2	100	-	-
Stredné odborné školy, konzervatóriá a jazykové školy	5	2	40,0	1	20,0	2	40,0	-	-
Špeciálne školy	4	1	25,0	1	25,0	2	50,0	-	-
Fakulty VŠ	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ubytovacie zariadenia	4	1	25,0	-	-	3	75,0	-	-
Špeciálne výchovné zar.	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zotavovacie podujatia a školy v prírode	332	-	-	-	-	332	100	-	-
Ostatné	28	7	25,0	3	10,7	-	-	18	64,3
S P O L U	431	39	9,1	23	5,3	351	81,4	18	4,2

V okresoch Banská Bystrica a Brezno bolo v roku 2018 evidovaných spolu 100 **predškolských zariadení**. V okrese Banská Bystrica bolo 64 materských škôl a 2 opatrovateľské centrá pre starostlivosť o deti do 6 rokov. V okrese Brezno bolo 34 materských škôl.

Celkový počet **základných škôl** bol 54. V okrese Banská Bystrica bolo evidovaných 33 ZŠ, v okrese Brezno 21 základných škôl. Základné školy navštevovalo 12 466 školopovinných detí. V porovnaní s predchádzajúcim školským rokom sa počet školopovinných detí zvýšil o 59 žiakov. Počet žiakov v 1. ročníku bol 1 648, čo je o 34 detí menej ako v minulom školskom roku. Zmennosť na ZŠ v okresoch Banská Bystrica a Brezno nie je evidovaná.

Počet **gymnazií** sa v porovnaní s predchádzajúcim rokom zvýšil o 1 súkromné gymnázium v meste Banská Bystrica. V meste Banská Bystrica je 7 gymnazií, z toho 3 neštátne. V okrese Brezno sú 2 gymnaziá, z toho 1 neštátne.

Počet **SOŠ** zostal rovnaký ako v predchádzajúcom roku. V okrese Banská Bystrica bolo v prevádzke 10 zariadení (9 SOŠ, 1 konzervatórium), v okrese Brezno 5 zariadení, z toho 2 neštátne.

Počet **fakúlt VŠ** v okrese Banská Bystrica sa v roku 2018 nezmenil. Z celkového počtu 12 fakúlt sú 2 neštátne zariadenia. V okrese Brezno fakulty vysokých škôl nie sú.

Hygienická situácia v zariadeniach pre deti a mládež v okresoch Banská Bystrica a Brezno bola v roku 2018 uspokojivá. Detské a dorastové zariadenia sú stabilizované čo do počtu i hygienického štandardu. Pri hodnotení pracovných podmienok pre školskú prácu možno konštatovať zlepšujúci sa trend. Nové účelové zariadenia nepribúdajú. Zriaďovatelia zariadení pre deti a mládež sa ale snažia získavať finančné prostriedky na vylepšenie hygienickej úrovne jestvujúcich zariadení, čo vedie k postupnému zlepšovaniu podmienok najmä mikroklimatických (oprava okien, oprava elektrických svietidiel, výmena vykurovacích telies, oprava striech, zateplovanie atď.). Mnohé zariadenia sa vybavujú novým vhodným školským nábytkom a zvýšená pozornosť sa venuje aj údržbe prostredia.

Zásobovanie pitnou vodou v zariadeniach pre deti a mládež v okresoch Banská Bystrica a Brezno je dlhodobou na dobrej úrovni. Všetky predškolské, školské a ostatné zariadenia poskytujúce starostlivosť o deti a mládež sú napojené na verejný vodovod s dostatočným množstvom pitnej vody. Zásobovanie pitnou vodou z vlastného vodného zdroja bolo riešené pri 108 organizovaných zotavovacích podujatiach. V jednom zariadení bola zabezpečená pitná voda donáškou. Počas roka 2018 neboli riešené žiadne prípady s nedostatkom prípadne nevyhovujúcou kvalitou pitnej vody.

V priebehu roka 2017 došlo k niekoľkým zmenám v prevádzkovaní **zariadení spoločného stravovania detí a žiakov**, ako aj k uvedeniu nových prevádzkárni stravovacích služieb do prevádzky.

Do prevádzky boli uvedené 2 nové výdajne jedál pre deti v súkromných zariadeniach sociálnych služieb zabezpečujúcich starostlivosť o deti do 3 rokov. V rámci povinnej registrácie na VÚC boli takéto zariadenia opakovane posudzované ako zmeny v prevádzkovaní súkromných opatrovateľských centier v súvislosti s novelou zákona o sociálnych službách. Uvedená do prevádzky bola novozriadená výdajná školská jedáleň pri materskej škole a v rámci novovybudovanej MŠ v priestoroch ZŠ bola sprevádzkovaná nová príručná výdajná kuchynka, ako súčasť existujúcej školskej jedálne pri ZŠ.

Tak ako v minulých rokoch aj počas roka 2018 dochádzalo k zmenám prevádzkovateľov zariadení, hlavne v podnikateľskej sfére – prevádzkovanie školských bufetov a študentských kaviarní.

V roku 2018 v meste Banská Bystrica ukončili svoju činnosť dve zariadenia - 1 výdajná školská jedáleň pri súkromnej MŠ a 1 školská jedáleň pri súkromnej ZŠ

V priebehu roka pokračovalo preskúšavanie pracovníkov školských stravovacích zariadení pri obnove a získaní osvedčenia odbornej spôsobilosti pre výkon prác v epidemiologicky závažných činnostiach – pri príprave, manipulácii a uvádzaní do obehu potravín Celkovo bolo na RÚVZ v Banskej Bystrici vydaných 25 osvedčení o odbornej spôsobilosti na vykonávanie epidemiologicky závažnej činnosti.

Počas roka bol vykonávaný štátny zdravotný dozor v prevádzkach zariadení školského stravovania, 6 kontrol bolo vykonaných na základe podaných podnetov. Podľa výsledkov kontrol, boli všetky podnety oprávnené.

Pri kontrolách bolo odobratých 15 sterov zo stravovacej prevádzky na zisťovanie mikrobiologickej kontaminácie kuchynského prostredia a predmetov bežného užívania.

V roku 2018 bolo vydaných 24 rozhodnutí regionálneho hygienika na uvedenie priestorov zariadení spoločného stravovania do prevádzky a zároveň boli schválené prevádzkové poriadky týchto zariadení. Vo väčšine prípadov išlo o zmenu v prevádzkovaní jednotlivých zariadení. Z uvedeného

počtu bolo v 5 prípadoch riešené diétne stravovanie detí, ktorých zdravotný stav si vyžaduje osobitný stravovací režim a v 7 prípadoch išlo o zariadenia registrujúce sa na VÚC Banská Bystrica ako zariadenia sociálnych služieb („jasle“). Ďalej bolo vydaných 469 rozhodnutí pre organizátorov zotavovacích podujatí pre deti na ich uskutočnenie, v rámci ktorých bolo posúdené aj zabezpečenie stravovania účastníkov podujatia.

Zotavovacích podujatí pre deti a mládež sa v roku 2018 zúčastnilo spolu 22 229 detí (6 143 v okrese Banská Bystrica a 16 086 v okrese Brezno), čo je o 3 929 viac ako v predchádzajúcom roku, pričom stále pretrváva vzrastajúci trend v porovnaní s minulými rokmi. Počet dospelých osôb pracujúcich na zotavovacích podujatiach bol 2 743, čo je nárast o 458 osôb v porovnaní s rokom 2017. Na uvedenom náraste počtu zotavovacích podujatí má významný podiel možnosť finančnej podpory štátu na uskutočnenie lyžiarskych výchovnovýcvikových kurzov a škôl v prírode. Celkovo bolo RÚVZ v Banskej Bystrici evidovaných 469 zotavovacích podujatí (137 v okrese Banská Bystrica, 332 v okrese Brezno) v 550 turnusoch. Vzhľadom na vyššie citovanú finančnú výpomoc štátu bol záujem škôl o realizáciu týchto podujatí výrazne vyšší oproti minulým rokom. Počet zotavovacích podujatí vzrástol oproti roku 2017 o 75 a počet turnusov vzrástol o 88. Organizátormi podujatí boli v prevažnej miere školské zariadenia (MŠ, ZŠ, gymnáziá a stredné školy). Organizátormi zotavovacích podujatí boli aj cestovné kancelárie, občianske združenia, súkromné detské zariadenia, centrá voľného času a pod.).

Nad'alej v niektorých prípadoch pretrváva nedodržanie 30-dňovej lehoty podania návrhu na zotavovacie podujatie organizátorom podujatia pred samotnou akciou. Opakovane veľká miera podaných návrhov neobsahovala všetky náležitosti podľa § 3 vyhlášky MZ SR č. 526/2007 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o požiadavkách na zotavovacie podujatia, a tak je sťažené šetrenie pred vydaním rozhodnutia zvlášť v prípade zariadení, ktoré sú zásobované vodou z vlastného vodného zdroja.

Priebeh zotavovacích podujatí v roku 2018 bol uspokojivý.

Výskyt hromadných gastrointestinálnych ochorení v kolektívnych zariadeniach pre deti a mládež na území okresov Banská Bystrica a Brezno nebol v roku 2018 zaznamenaný.

RIZIKOVÉ PRÁCE

RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici vykonáva štátny zdravotný dozor a eviduje rizikové práce na území okresov Banská Bystrica a Brezno. Z hľadiska vplyvu faktorov práce a pracovného prostredia na zdravie zamestnancov sú v **okrese Banská Bystrica** významné hlavne podniky priemyselnej výroby – dominujú drevospracujúce, farmaceutické a strojárske prevádzky. Obyvatelia mesta Banská Bystrica ako administratívneho a vzdelávacieho centra Banskobystrického kraja sú väčšinou zamestnaní v oblasti verejnej správy a v oblasti školstva a vzdelávania. V **okrese Brezno** je väčšina obyvateľov zamestnaná v priemyselnej výrobe, kde má najvýznamnejšie zastúpenie hutníctvo a strojárstvo. Najvýznamnejším prosperujúcim podnikom z hľadiska počtu zamestnancov a zároveň aj s najvyšším počtom zamestnancov, vykonávajúcich rizikové práce sú Železiarne Podbrezová a.s., Podbrezová. Významná je aj zlivarenská spoločnosť ZLH Plus a.s. Hronec. Ďalším významným odvetvím v okrese, čo sa týka počtu zamestnancov a charakteru výroby, je drevárska výroba.

Pracovníci, vykonávajúci rizikové práce sú zamestnaní tiež v zdravotníctve, lesníctve a poľnohospodárstve.

Plnenie povinností vyplývajúcich z legislatívy v oblasti ochrany zdravia pri práci zamestnávateľmi zodpovedá právnemu vedomiu v organizáciách, ale aj ich finančnej situácii. Najnižšie znalosti legislatívy majú podnikatelia v malých prevádzkarňach, ale najmä živnostníci v oblasti legalizácie prevádzok, ale aj v oblasti hodnotenia zdravotných rizík pri práci. Zo záverov z výkonu štátneho zdravotného dozoru vyplýva, že z hľadiska zabezpečenia ochrany zdravia zamestnancov boli problematické, tak ako v minulosti, najmä subjekty, ktoré vykonávali svoju činnosť v prenajatých objektoch, z dôvodu neúčelovosti týchto priestorov, neinformovanosti o povinnostiach platnej legislatívy vrátane prevádzkovania bez súhlasu orgánu verejného zdravotníctva. Spoločnosti, ktoré sa dlhodobo zaoberajú poľnohospodárskou výrobou využívajú priestory, ktoré sú ešte pozostatkom predchádzajúcej doby. Tieto sú často v zlom technickom stave. Vzhľadom na ekonomickú situáciu v tomto odvetví, priestory nie sú rekonštruované a tiež sa neinvestuje do stavby nových, alebo len výnimočne.

Nové účelovo postavené prevádzky spĺňajú štandardy ochrany zdravia pri práci.

Tabuľka 12 Počet pracovníkov vykonávajúcich rizikové práce podľa prevažujúcej činnosti a kategórie rizikového faktora v okrese Banská Bystrica a Brezno v roku 2018 (1.stupeň)

Prevažujúca činnosť	Počet exponovaných pracovníkov					
	3. kategória		4. kategória		spolu	
	celkom	ženy	celkom	ženy	celkom	ženy
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	95	0	46	0	141	0
Ťažba a dobývanie	18	0	2	0	20	0
Priemyselná výroba	3 364	695	293	62	3 657	757
Dodávka vody, čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania	56	0	35	0	91	0
Stavebníctvo	17	0	0	0	17	0
Verejná správa a obrana	0	0	16	0	16	0
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	376	282	0	0	376	282
Umenie, zábava, rekreácia	53	16	0	0	53	16
Ostatné činnosti	2	0	0	0	2	0
S p o l u	3 981	993	392	62	4 373	1 055

Podľa uvedeného triedenia celkový počet pracovníkov vykonávajúcich rizikové práce v 3. a 4. kategórii v okresoch Banská Bystrica a Brezno k 31.12.2018 bol 4 373 fyzických osôb, z toho 1 055

žien. V 3. kategórii najviac zamestnancov vykonávalo rizikové práce v priemyselnej výrobe - až 84,50%, v zdravotníctve a sociálnej pomoci 9,44% a v poľnohospodárstve, lesníctve a rybolove 2,39%. Aj do 4. kategórie rizika bolo najviac zamestnancov zaradených v priemyselnej výrobe – až 74,74%. V porovnaní s rokom 2017 (celkový počet 4 360 zamestnancov v riziku, z toho 1 101 žien) bol zaznamenaný nárast celkového počtu zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce o 13 osôb, ale počet žien vykonávajúcich rizikové práce sa znížil o 46 osôb. Celkový počet exponovaných zamestnancov podľa prevažujúcej činnosti v priemyselnej výrobe aj v poľnohospodárstve a lesníctve vzrástol, ale v zdravotníctve došlo k poklesu. **Poradie prevažujúcich činností (podľa počtu zamestnancov), v ktorých zamestnanci vykonávajú rizikové práce ostalo oproti minulému roku nezmenené.**

Tabuľka 13 Počet pracovníkov vykonávajúcich rizikové práce podľa druhu a kategórie rizikového faktora v okrese Banská Bystrica a Brezno v roku 2018 (1. stupeň)

Rizikový faktor (1.stupeň)	Počet exponovaných pracovníkov					
	3. kategória		4. kategória		spolu	
	celkom	ženy	celkom	ženy	celkom	ženy
Biologické faktory	53	36	0	0	53	36
Fyzická záťaž	252	76	0	0	252	73
Hluk	3 547	708	355	62	3 902	770
Chemické karcinogény, mutagénny, reprodukčné toxické látky	184	160	0	0	184	160
Chemické látky a zmesi	193	39	10	0	203	39
Ionizujúce žiarenie	118	72	0	0	118	72
Optické žiarenie	93	29	0	0	93	29
Vibrácie	118	1	74	0	192	1
Záťaž teplom a chladom	100	0	0	0	100	0

Podľa druhu a kategórie rizikových faktorov, ktorým sú zamestnanci pri práci vystavení, je v prvom stupni triedenia na prvom mieste hluk, ktorému bolo exponovaných až 3 550 osôb. Prevažne sa jednalo o profesie obsluha a operátor drevoobrábacích a kovoobrábacích strojov. Na druhom mieste je fyzická záťaž, hlavne u zamestnancov v hutníctve a pri obsluhu drevoobrábacích strojov. Na treťom mieste sú chemické látky a zmesi hlavne v profesiách chemik farmaceutickej výroby a technológ. Týmto trom faktorom bolo exponovaných najviac zamestnancov aj v predchádzajúcom roku. V porovnaní s predchádzajúcim rokom sa zvýšil celkový počet zamestnancov exponovaných hluku a fyzickej záťaži. Celkový počet zamestnancov exponovaných ostatným rizikovým faktorom sa znížil. V porovnaní s predchádzajúcim rokom došlo k zníženiu počtu žien exponovaných jednotlivým faktorom okrem optického žiarenia.

V porovnaní s predchádzajúcim rokom došlo k miernemu zvýšeniu celkového počtu zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce, počet žien sa zvýšil o 46. V 3. kategórii sa znížil celkový počet zamestnancov o 53, počet žien je nižší o 75. V 4. kategórii došlo k zvýšeniu celkového počtu zamestnancov o 66 a zvýšil sa aj počet žien o 29 osôb.

U samostatne zárobkovo činných osôb ako aj u samostatne hospodáriacich roľníkov je zrovnateľná situácia pri určovaní rizikových prác s predchádzajúcimi rokmi. Ani v kalendárnom roku 2018 nebol na RÚVZ predložený nový návrh na zaradenie prác do kategórie rizika samostatne zárobkovo činnou osobou alebo samostatne hospodáriacim roľníkom. Návrh na zaradenie prác do kategórie rizika podávajú zamestnávateľia, na ktorých pracoviskách na základe uzavretej zmluvy týkajúcej sa výkonu práce, pracujú okrem zamestnancov aj samostatne zárobkovo činné osoby a pri práci využívajú technologické a strojné vybavenie, ktoré je Zamestnávateľia realizujú na pracoviskách

opatrenia na zníženie expozície všetkých pracovníkov faktorom práce a informujú všetkých pracovníkov (zamestnancov aj samostatne zárobkovo činné osoby) o rizikách, ochranných a preventívnych opatreniach na ich zníženie, vrátane používania osobných ochranných prostriedkov. Podľa ustanovení platnej legislatívy povinnosť zabezpečiť posúdenie zdravotného rizika z expozície faktorom práce a pracovného prostredia; zabezpečiť opatrenia, ktoré znížia mieru zdravotného rizika; posudzovať zdravotnú spôsobilosť; ako aj predkladať návrhy na zaradenie prác do kategórií; majú aj samostatne zárobkovo činné osoby a samostatne hospodáriaci roľníci.

Zabezpečovanie pracovnej zdravotnej služby

V priebehu roka 2018 bola v rámci štátneho zdravotného dozoru, vykonávaného RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici, kontrolovaná aj povinnosť zamestnávateľov zabezpečiť, na plnenie niektorých svojich zákonných povinností pri ochrane zdravia pri práci, pracovnú zdravotnú službu (PZS) za účelom zdravotného dohľadu nad pracovnými podmienkami a nad zdravím zamestnancov. Zo záverov kontrol vyplynulo, že sa v období posledných rokov postupne zvyšoval počet subjektov s vyhlásenými rizikovými prácami, ktoré si splnili zákonnú povinnosť a zabezpečili odborný výkon preventívnych a ochranných služieb prostredníctvom PZS. Zamestnávatelia pochopili potrebu zabezpečenia služieb s náplňou a rozsahom činností podľa požiadaviek platnej legislatívy, najmä potrebu zabezpečenia hodnotenia zdravotných rizík, kvalitného a cieleného posudzovania zdravotnej spôsobilosti zamestnancov na prácu.

V čase kontroly bol stav zabezpečenia PZS v organizáciách okresov Banská Bystrica a Brezno nasledovný:

Výkon PZS vlastnými odbornými zamestnancami na pracoviskách, kde zamestnanci vykonávajú rizikové práce je zabezpečený vo FNsP F.D.Roosevelta v Banskej Bystrici, v Železiarňach Podbrezová a.s. a v Nemocnici s poliklinikou, n.o. Brezno. Na pracoviskách bez rizikových prác je výkon PZS touto formou zabezpečený na RÚVZ v Banskej Bystrici, v PZS s.r.o. Banská Bystrica a PYROBOSS s.r.o., Banská Bystrica.

Zabezpečenie PZS dodávateľským spôsobom – môže byť realizované tímom PZS, lekárom, verejným zdravotníkom alebo bezpečnostným technikom. V čase kontrol bolo zistené, že najväčší počet subjektov má zabezpečenie PZS prostredníctvom bezpečnostných technikov, úplne absentuje výkon služieb lekárom. Dôvodom bolo rozšírenie poskytovaných služieb so zmluvnými bezpečnostnými technikmi.

Čo sa týka rozsahu poskytovaných služieb zo strany tímov PZS, významne sa zvýšila ich úroveň a je zabezpečený dohľad nad pracovným prostredím aj nad zdravím zamestnancov. Lekárske preventívne prehliadky vo vzťahu k práci na väčšine rizikových pracovísk sú väčšinou vykonávané prostredníctvom všeobecných lekárov, s ktorými má PZS zmluvu. Niektoré PZS už postupne vytvorili kvalitný tím odborníkov so špecializáciou pracovné lekárstvo

HYGIENICKÁ SITUÁCIA NA ÚSEKU OCHRANY ZDRAVIA PRED ŽIARENÍM V OKRESOCH BANSKÁ BYSTRICA A BREZNO V ROKU 2017

Oddelenie ochrany zdravia pred ionizujúcim žiarením RÚVZ so sídlom v Banskej Bystrici evidovalo k 31.12.2018 v okrese Banská Bystrica celkom 143 a v okrese Brezno 39 pracovísk so zdrojmi ionizujúceho žiarenia. Zamestnanci oddelenia vykonávali na uvedených pracoviskách štátny dozor v zmysle zákona č. 355/2007 o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení noviel a od 1.4.2018 podľa zákona č. 87/2018 Z. z. o radiačnej ochrane.

Rozhodujúcim používateľom zdrojov ionizujúceho žiarenia naďalej zostáva zdravotníctvo, t.j. v okrese Banská Bystrica 83,9 % a v okrese Brezno 76,9 % z celkového počtu pracovísk.

Monitorovanie pracovného prostredia

Dozor na pracoviskách v zdravotníctve

Na pracoviskách so zdrojmi ionizujúceho žiarenia v zdravotníctve sa vykonávali periodické preverky zamerané na dodržiavanie princípov radiačnej ochrany. Overoval sa súlad parametrov ovplyvňujúcich radiačnú záťaž s požiadavkami platných predpisov a požiadavkami slovenských technických noriem.

Zákon o radiačnej ochrane zaviedol novú kategóriu oprávnenia – registráciu - na používanie zdrojov ionizujúceho žiarenia menej nebezpečných, na ktoré sa kladú menej obmedzujúce povinnosti, keďže činnosti s nimi prinášajú menšie riziká a taxatívne vymenoval zdroje ionizujúceho žiarenia, ktoré možno na základe registrácie používať. V tejto súvislosti došlo k legislatívnej úprave procesných záležitostí vykonania registrácie, náležitostí žiadosti, požiadaviek na predkladanú dokumentáciu, náležitostí rozhodnutia, procesných záležitostí zmeny, zrušenia a zániku registrácie.

Od 1.4.2018 došlo k rozšíreniu legislatívnych požiadaviek na vykonávanie skúšok dlhodobej stability, čo by sa na rádiodiagnostických pracoviskách malo odraziť na lepšej kvalite používaných rtg prístrojov a tým aj kvalite vyšetrení. Žiaducim výsledkom je neustále zlepšovanie kvality rtg vyšetrenia za súčasného znížovania radiačnej záťaže obyvateľstva z lekárskeho ožiarovania.

V roku 2017 na rádiodiagnostických pracoviskách pokračoval kvalitatívny posun vo vykonávaní skúšok dlhodobej stability, čo sa odrazilo na lepšej kvalite používaných rtg prístrojov a tým aj kvalite vyšetrení. Žiaducim výsledkom je neustále zlepšovanie kvality rtg vyšetrenia za súčasného znížovania radiačnej záťaže obyvateľstva z lekárskeho ožiarovania. Výsledná kvalita diagnostického vyšetrenia do veľkej miery závisí od typu prístroja, jeho veku, vyťaženia a od pravidelnej údržby. Ďalším rozhodujúcim parametrom celkového efektu vyšetrenia je kvalita vyvolávacieho procesu. Niektoré rádiodiagnostické pracoviská majú v prevádzke vyvolávacie automaty a postupne prechádzajú na nové spôsoby zobrazenia systémom priamej a nepriamej digitalizácie s čím súvisí nárast kvality vyšetrovacích metód.

Počet rádiodiagnostických aj zubných rtg prístrojov sa v roku 2018 výrazne nezmenil. Na pracoviskách došlo v uvedenom období len k výmene starších prístrojov za nové a zmenám v systémoch zobrazenia rtg snímok.

Tabuľka 14 Prehľad pracovísk s röntgenovými prístrojmi v zdravotníctve v okresoch Banská Bystrica a Brezno, rok 2018

RTG prístroje	okres Banská Bystrica		okres Brezno	
	počet		počet	
	prístrojov	pracovísk	prístrojov	pracovísk
diagnostické				
grafické + skopické	15	113	2	27
výpočtová tomografia	4		1	
mammografické	6		1	
angiografické	5		0	
pojazdné	26		1	
zubné	74		24	
veterinárne	8		1	
terapeutické	3	3	0	0
Spolu	141	116	30	27

V zdravotníctve sa okrem röntgenových prístrojov používajú aj rádioizotopové zdroje. Uzavreté zdroje sú súčasťou rádionuklidových ožarovačov, ktoré sa používajú na terapeutickom pracovisku vo Fakultnej NsP F.D.R. v Banskej Bystrici.

Otvorené zdroje sa používajú v Inštitúte nukleárnej a molekulárnej medicíny v Banskej Bystrici. V roku 2018 bolo uvedené do prevádzky nové pracovisko s diagnostickým zariadením na jednofotónovú emisnú počítačovú tomografiu spojenú s počítačovou tomografiou - SPECT/CT. V súkromnom zdravotníckom zariadení sa prevádzkuje pracovisko PET/CT. Obidve uvedené metódy využívajú kombináciu dvoch typov vyšetrení – PET (SPECT) vyšetrenie použitím rádiofarmák a CT vyšetrenie. Tieto u nás ojedinele používané metódy umožňujú oveľa presnejšie diagnostikovať a hodnotiť predovšetkým nádorové ochorenia.

S otvorenými rádioaktívnymi žiaričmi sa pracuje aj v laboratóriách klinickej biochémie, kde sa pomocou rádioaktívnych látok vykonávajú diagnostické vyšetrenia in vivo a in vitro. Najčastejšie používanými rádionuklidmi sú ^{99m}Tc , ^{125}I , ^{18}F a ^{111}In .

Tabuľka 15 Prehľad pracovísk s rádioizotopovými zdrojmi v zdravotníctve v okresoch Banská Bystrica a Brezno, rok 2018

RA zdroje	okres Banská Bystrica	okres Brezno
	počet pracovísk	počet pracovísk
uzavreté	4	0
otvorené	4	0
Spolu	8	0

Dozor na pracoviskách v hospodárstve a iných pracoviskách so zdrojmi ionizujúceho žiarenia

Okrem zdravotníctva má používanie röntgenových a rádioizotopových zdrojov ionizujúceho žiarenia široké uplatnenie aj v rôznych oblastiach hospodárstva. Röntgenové zdroje sa na území oboch okresov využívajú najmä v priemysle na defektoskopickú kontrolu zvarov rôznych materiálov (makroštruktúrne rtg) a na stanovenie prvkov resp. prímiesí v rôznych materiáloch (mikroštruktúrne rtg). Stále pribúdajú pracoviská, ktoré používajú röntgenové fluorescenčné spektrometre typu Innov, Niton, X-Met a pod. Väčšina týchto prístrojov sa používa vo výkupniach kovového odpadu na kvalitatívnu analýzu pri triedení kovu, niekoľko prístrojov sa používa na výskumné účely (Geologický ústav SAV Banská Bystrica) aleb na kontrolu kvality výrobkov. Rádioizotopové zdroje sa využívajú v priemysle v defektoskopických zariadeniach a tiež napríklad na

meranie hrúbky, výšky hladiny, hustoty alebo zhutnenia. Rádionuklidy sa používajú aj v laboratóriách ako etalóny alebo kalibračné žiariče.

Tabuľka 16 Prehľad pracovísk s röntgenovými prístrojmi v hospodárstve v okresoch Banská Bystrica a Brezno, rok 2018

RTG zdroje	okres Banská Bystrica		okres Brezno	
	počet pracovísk		počet pracovísk	
	priemysel	iné	priemysel	iné
makroštruktúrne	2	0	4	0
mikroštruktúrne	2	7	3	1
Spolu	4	7	7	1

Tabuľka 17 Prehľad pracovísk s rádioizotopovými zdrojmi v hospodárstve v okresoch Banská Bystrica a Brezno, rok 2018

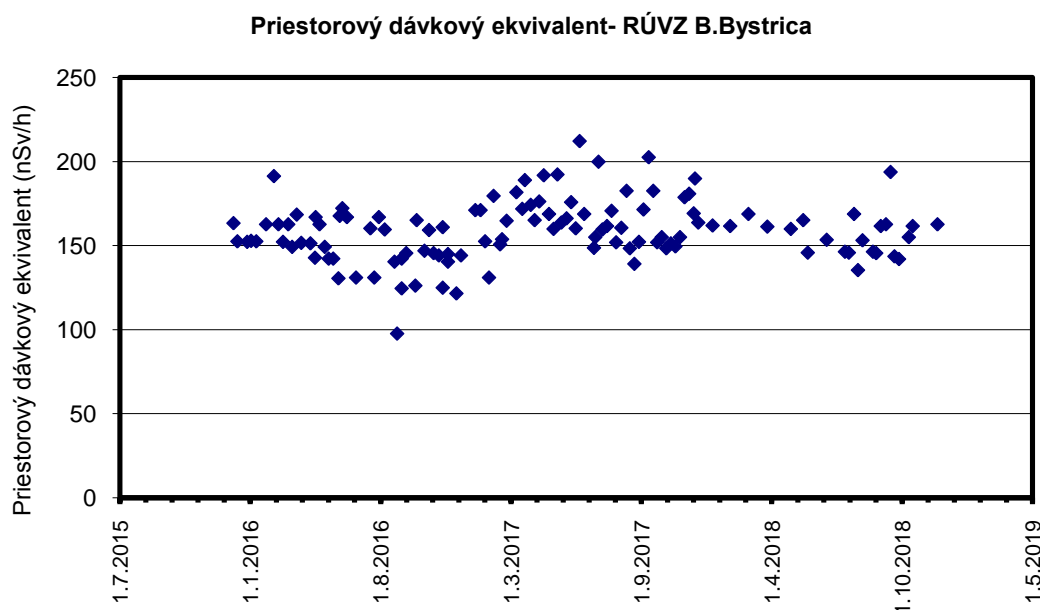
RA zdroje	okres Banská Bystrica		okres Brezno	
	počet pracovísk		počet pracovísk	
	priemysel	iné	priemysel	iné
uzavreté	2	2	3	1
otvorené	0	2	0	0
Spolu	2	4	3	1

Monitorovanie životného prostredia

Externé žiarenie

Na pracovisku RÚVZ v Banskej Bystrici sa tak ako v niekoľkých predchádzajúcich rokoch ani v roku 2018 nemohol uskutočniť nepretržitý monitoring externého žiarenia gama vzhľadom na nefunkčnosť a neopraviteľnosť prístroja. Finančné zdroje na zakúpenie iného prístroja neboli pridelené. Monitorovanie sa preto uskutočňovalo formou jednorázových okamžitých meraní prístrojom FH 40G-L. Výsledky sú zobrazené v nasledujúcom grafe.

Graf 1 Príkion absorbovanej dávky

Na ďalších miestach okresov Banská Bystrica a Brezno sa uskutočňujú jednorázové krátkodobé merania prenosným prístrojom FH 40G-L. Namerané hodnoty príkonu fotónového dávkového ekvivalentu v roku 2018 na jednotlivých lokalitách nevykazovali štatisticky významnú zmenu oproti predchádzajúcim rokom. V rámci monitorovacej siete SR je na území sledovaných okresov rozmiestnených 7 integrálnych TLD dozimetrom na 5-tich lokalitách. Tieto integrálne dozimetre sa vyhodnocujú štvrt'ročne a súčasne sa na týchto lokalitách meria dávkový príkon.

Atmosferický spad a aerosóly

Výsledky sledovania rádioaktivity atmosferického spadu a aerosólov poukazujú na úroveň znečistenia atmosféry prírodnými a umelými rádionuklidmi. Umelé rádionuklidy sa v atmosfére nachádzajú v dôsledku skúšok jadrových zbraní a havárií jadrových reaktorov. Ide prevažne o rádionuklidy podliehajúce beta premene, a preto rýchly obraz o ich obsahu v atmosfére poskytuje meranie celkovej beta aktivity spadu a objemovej aktivity rádionuklidov zachytených na aerosóloch vo vzduchu.

V Banskej Bystrici sa vyhodnocuje rádioaktívny atmosferický spad v dvojtýždenných intervaloch. V odobratých vzorkách sa stanovuje ^{137}Cs prípadne iné detegované umelé rádionuklidy a celková beta aktivita. Aktivita ^{137}Cs v spade je v súčasnom období pod detekčným limitom našich prístrojov, ktorý sa pohybuje okolo 1,0 mBq/m²/deň. Z prírodných rádionuklidov je detegovateľné ^7Be , ktoré tiež slúži na priebežnú kontrolu detekčného zariadenia.

Aktivity rádionuklidov deponovaných na vzdušných aerosóloch sa v roku 2018 nestanovovali, pretože nevlastníme vhodnú odberovú aparatúru. Odberovú aparatúru, ktorú sme mali k dispozícii po černobyľskej havárii je už niekoľko rokov nefunkčná.

Kontaminácia potravín

Aj v roku 2018 pokračovalo sledovanie rádioaktívnej kontaminácie potravín. Pozornosť bola zameraná na komodity, ktoré tvoria podstatnú zložku potravy obyvateľstva - sledované bolo mlieko a zelenina a komodity rastúce vo voľnej prírode - huby a čučoriedky.

V odobratých vzorkách sa stanovuje ^{137}Cs prípadne iné detekované umelé rádionuklidy. Aktivity v potravinách sú na úrovni, ktorá absolútne neohrozuje zdravie obyvateľstva. Zvýšený výskyt iných rádionuklidov vyžarujúcich žiarenie gama nebol zistený.

Prírodná rádioaktivita vo vodách

V priebehu roka 2018 pokračovalo monitorovanie pitnej vody. Stanovovali sa základné ukazovatele - celková objemová aktivita alfa, celková objemová aktivita beta a objemová aktivita ^{222}Rn . Vo vzorkách vôd nebolo zaznamenané prekročenie indikačnej hodnoty celkovej objemovej aktivity alfa, celkovej objemovej aktivity beta a objemovej aktivity ^{222}Rn podľa prílohy č. 2 vyhlášky MZ SR č. 100/2018 Z. z. o obmedzovaní ožiarenia obyvateľov z pitnej vody, z prírodnej minerálnej vody a z pramenitej vody. V priebehu roka 2018 sa vo vodách nestanovovala objemová aktivita $^{223,224,226}\text{Ra}$, $^{238,234,235}\text{U}$, ^{210}Po v dôsledku nefunkčnosti alfaspektrometrického systému.

Mimoriadne situácie

Pracovníci oddelenia ochrany zdravia pred žiarením Regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Banskej Bystrici sa počas rokov 1996 – 2017 podieľali na riešení 105 prípadov nálezov rádioaktívneho materiálu v šrote. V roku 2018 boli zaznamenané 4 nálezy rádioaktívneho materiálu v Železiarni Podbrezová, a.s.

**Zdravotnícka ročenka okresu Banská Bystrica v porovnaní k okresu Brezno
2019**

Autori:

prof. MUDr. Cyril Klement, CSc.
doc. MUDr. Mária Avdičová, PhD.
MUDr. Zora Klócová Adamčáková, PhD.
doc. MUDr. Kvetoslava Koppová, PhD.
MUDr. Ivana Sedliačiková, MPH
MUDr. Jarmila Belákováová
doc. MUDr. Katarína Slotová, PhD.
MUDr. Pavol Adámek

Zostavila:

Ing. Dagmar Komendová

Vydal:

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Banskej Bystrici

Prvé vydanie, 2020

109 strán

Publikácia neprešla jazykovou úpravou